

Bernáth Zsolt

Néma völgy

Bernáth Zsolt

NÉMA VÖLGY

novellák

Néma völgy - novellák

© Bernáth Zsolt, 2020

Készült az Underground Kiadó és terjesztő Kft. támogatásával, magánkiadásban.

www.bernathzsolt.hu

undergroundkiado.hu

A borító Munkácsy Mihály „Alvó fiú” c. rajza felhasználásával készült.

Borító és tördelés: Sajó Szabolcs

www.maarsk.com

ISBN 9782123456803

TARTALOM

ÉJFÉLI NAP	7
SEMMI NEM TÖRTÉNIK.....	9
AZ EMBER, AKI NEM SZÓLALT MEG.....	11
HALOTTAK NAPJA	13
A KŐVÉ VÁLT EMBER.....	15
A FÉNYKÉPEZŐGÉP	17
A VISSZATÉRÉS	19
SENKI LÁNYA	21
KATICABOGÁRKA	23
ELJÖTT AZ IDŐ	25
EGY TÉLI NAP	27
A VÁSÁRLÓ	29
PO2.....	31
MINDIG JÖN VALAKI.....	33
ÁLOM.....	35
EGY KORTY BOR.....	37
TELEFONHÍVÁS	39
A FÉNY, A SZEM ÉS AZ AGY	41
VÉGSZAVAK	43
NARKOLEPSZIA.....	45
ELHÍVÁS	47
MESTER ÉS TANÍTVÁNYA.....	49
A KUKKOLÓ	51
A BESZÉLGETÉS	53
KÁRTYALAPOK	55
9525	57
FURCSA KÉZFOGÁS	59
HALOTTI BESZÉD.....	61
MISZTER A.....	63
TÜKRÖK.....	65
METRÓ	67
JÖNNEK.....	69
A LÁNY AZ OSZTÁLYBAN.....	71
KOCSMÁBAN	73
A FÉRFI A SZIKLÁN	75
A SZAMOVÁR.....	77
A KUTYA.....	79
A TITKOS AJTÓ	81
A TALÁLKOZÁS	83
REPÜLÉS	85
AZ UTOLSÓ POSTA	87

AZ UJJ-EMBERKE	89
A FESTŐ	91
ÉRINTÉS	93
ÉLETRAJZÍRÁS.....	95
NÉMA VÖLGY	97
MEGYÜNK A MARSRA	99
A MONDANIVALÓ	101
VACSORA	103
NÉGY SZÓ.....	105
A SZERZŐ JEGYZETEI.....	107

*Ajánlom Sajó Szabolcsnak,
a novellák első olvasójának*

ÉJFÉLI NAP

Szépen esteledett aznap, tiszta volt az ég, mint nagytakarítás után a padló a nappalijukban. Tükörfényes. Meg kell adni a módját, gondolta. A Jóisten is megadja a módját.

Szendvicseket és házi süteményt csomagoltak a nagy eseményre, és kislányuk hímzett hátizsákjába tették őket, mint máskor is, hasonló kirándulások alkalmával. Tea és víz is került a táskába. Alma is, kettő. Mintha csak egy újabb szombati nap lenne, amikor elballagnak a tengerpartra, vagy megmásszák a közeli dombok valamelyikét. De most este volt, ez most éjszakai kirándulás lesz. A környék legmagasabb pontjára készültek felkapaszkodni. Onnan jól látni majd mindent.

Nem siettek, tudták, van idejük, a világ és országuk figyelmes vezetői előre bemondták a rádióban, tévében, hogy mikorra várható a nevezetes esemény, mert illetlenség a polgárok idejét feleslegesen rabolni. Ha éjfél, akkor éjfél, egy perccel sem korábban. Végül is civilizált emberek vagyunk, kérem.

Útra készen álltak. Még egy pillantás a házra, amelyet nem látnak többé, a konyhára, amely oly sok veszekedés és kibékülés szemtanúja volt, a hálósobára, ahol kislányuk fogant, a kissobára, ahol a játékok már elbúcsúztak kis gazdájuktól, még ha ő ennek nincs is tudatában. A tárgyak, állatok mindig elköszönnek. Csak az emberek sietnek annyira, hogy megfedkeznek a búcsúról.

Nem volt messze a domb: átkelés a kőhídon a valamikori folyócska fölött, pár utca a kerteken át, farmok, kutyaugatás, tücskök ciripelése: ezek kísérték őket. A madarak már korábban elhagyták a falut, bár őket elfelejtették tájékoztatni. De a madarak egyébként is mindent tudnak. Hamarosan a kutyákat is elengedik, ha még maradt valaki, aki ezt megtegye.

Felértek a magaslatra, nyújtóztak egyet, letelepedtek. A férfi azt mondta, keleten lesz látható majd az esemény, ahol a nap szokott felkelni. Most is felkel majd, csak korábban. Éjféli Nap, így nevezték már egy ideje, mióta megtudták az esemény időpontját. Mert olyan lesz, mint egy verőfényes reggel, magyarázta az asszony. Leginkább magának.

Kicsomagoltak. Mint amikor az ember vonatra száll, olyan ez; épphogy elindultak otthonról, máris megéheztek. Persze megehehték volna a szendvicseket meg a sütit otthon is, indulás előtt, de az egész sokkal izgalmasabb itt a dombon, anyuval és apuval, gondolta a kislány. Így ettek, ittak, várták az Éjféli Napot.

A kislány még kérdezett valamit, az asszony még gondosan összeszedte a szalvétákat, a morzsákat, mert környezettudatos ember nem szemetel. Hulladékgyűjtő nem volt a közelben, így mindent visszacsomagolt a hátizsákba. Közben arra a napra gondolt, amikor

először közölte férjével, hogy gyermeket vár. Egy apró pár cipőt vett neki, díszdobozban, és Bálint-nap alkalmával átnyújtotta. A férfi zavarban volt, nézegette a dobozt egy darabig, mielőtt kinyitotta, találgatta bizonyára, mi lehet benne. Mire gondolhatott vajon? Mobiltelefon? Ékszer? A kis cipők láttán tekintete ködössé vált, mert a férfiaknak sosem esik le a tantusz azonnal, amikor párjuk először beszél a közeledő gyermekről. Most is pár percbe telt, mire a férfi felfogta, ki fogja viselni a kis lábbeliket.

A férfinak ott a dombon az a perc járt a fejében, amikor először találkozott jövőendő gyermeke édesanyjával. Persze az első pillanatban, sőt a sokadikban sem, szó sem volt gyermekről, közös jövőről, közös életről és halálról. Udvariasan kezelt fogtak, munkamegbeszélés, együtt töltött pár óra egy zsúfolt napirendű hétköznapon. Új kolléga, a neve furcsa, megjegyezhetetlen, talán kelet-európai eredetű. A szemekben persze volt valami, ami arra készítette a férfit, hogy a nap folyamán többször keresse azt az arcot, azt az energikus teremtetést, aki szemlátomást ügyet sem vetett rá. Később megtudta, hogy a látványos közöny csupán védekezés volt a nő részéről, így volt képes ellenállni a kísértésnek, hogy a kollégák előtt a karjába omoljon, és két napirendi pont között azonnal örök hűséget esküdjön neki.

A kislány a magával hozott műanyag tündérrel játszott és azon töprengett, mi lesz majd a tündér sorsa, ha ő felnő, hova kerülnek a játékok, amelyekkel már nem játszik senki, és vajon emlékeznek-e a régi gazdájukra. Azon is morfondírozott, hogy ki teremthette ezt a zöld, rózsaszín szárnyas kis lényt, amelyet úgy szeretett, hogy vele aludt, mióta megkapta nevenapjára. Egyébként is sokat gondolkozott ilyesmiről. Hogy honnan jönnek a dolgok, az emberek, anya és apa, és hova mennek. Hogy miért öregszik majdnem minden a világon, csak a kövek nem. Hogy ha megint visszajön egyszer a földre, akkor vajon ugyanazok lesznek-e majd a szülei, a játécai, a szobái, az állatkái és a neve. A nevével kapcsolatos dolgot meg is akarta kérdezni édesapjától, de meglepődve látta, hogy a férfi szeme és arca könnyes, és azt mondja, hogy itt az idő.

Közelebb húzódtak egymáshoz, átölelték egymást. A kislány szeretett ölelkezni, de most inkább kérdezni akart valamit, aztán játszani egy kicsit a fűben és szaladgálni. De édesapja és édesanyja nagyon szorosan ölelték.

Aztán eljött az Éjféle Nap, s ők egy pillanat alatt eltűntek a fényben.

SEMMI NEM TÖRTÉNIK

Egy újabb nap, amikor semmi nem történik - ezzel a gondolattal ébredt. Még alig pirkadt, de tudta, hozzá kell látnia a munkához, ha időben végezni akar. Délelőtt jönnek az áruért, legalábbis ezt mondta a küldönc. Fájt a feje és a háta, mert előző héten hirtelen emelt valamit és megrántotta. Lassan gyógyul, pihentetni kellene. De nincs ideje pihenni.

Csak egy maroknyi kását evett, azt is erőltette, nem volt étvágya. Asszonya morgott valamit a takaró alatt. Visszamorgott. Összeeszesztek előző este és most nem beszélnek egymással napokig. Aztán egyikőjük majd feladja a morgást. Mindig így történik.

El kellene innen menni, hajtogatta mindig. Most is innen indult a perpatvar. A várost okolta, a szomszédokat, és a sorsot, ami itt felejtette, ebben a rozzant házban, ebben a rozzant életben. És mindig ugyanaz, dünnyögte most is. Kényszeríti magát, hogy felkeljen, kirázza szeméből, fejéből az álmot, iszik valamit, megmossa arcát, felöltözik. Várja a műhely, a párás levegő, a fa nehéz szaga, ahogyan megszívta magát nedvességgel. Levegőtlen a helyiség, százszor megfogadta már, hogy átépíti az egészet, legyen nagyobb és világosabb, ha már itt kell letöltenie a büntetését, ha már ez a cellája. De mindig holnap, a következő nyáron, jövőre. És az élet közben elpárolog, mint a ragasztó a vödörből.

Ma hármat kell leadnia, időre, a megszokott minőségben. Többféle fa kell hozzá, mert igényes a megrendelő. Legyen puha, nehogy megerőltesse magát a császár katonája, amikor belekalapálja a szöget, de az anyagnak tartania is kell, majdnem egy mázsát. Olykor többet. Attól függ. Nem repedhet meg, nem engedheti el a súlyt. Aztán könnyű is legyen, legalábbis az a rész, amit cipelni kell, mert nem vesztegethetik el az egész napot, főleg nem az ünnep előtt. És ha túl nehéz a fa, összerogyik, aki cipeli, és abból mindig valami bonyodalom származik. Nehéz munka ez.

A fa élő volt, akárki megmondhatta, még azt is tudta, honnan származik. A Kidron patak mentén nőnek ilyesmik, olykor kidőlnek, ha a víz alámossa a gyökerüket. Mindenki oda jár fáért. Éjjel dobták le az udvaron, még ébren volt. Rabszolgák hozták szigorú paranccsal. Határidő, ismételtették, mint a szentírást, határidő.

Még nem fogott hozzá a munkához. Arra gondolt, hogy ez az egész tévedés. Rossz családba született, rossz városba, rossz testbe. A Mindenható másfelé nézett, amikor őt teremtette, ezért elrontotta a dolgot. Nem ezt az asszonyt kellett volna megismernie, aki nem szülhetett neki fiakat, nem ebben az izzadságszagú házban kellett volna felnőnie, nem azzal az apával, aki mindent leöntött a torkán, ami iható volt, és minden étkezés után, mintha valami sátáni szertartást követne, véresre verte a feleségét és két fiát. Nem a megfelelő anya szülte őt,

nem neki kellene most fejszét, kalapácsot fognia, és megfaragni az árut, a megszokott méretben, súlyban, minőségben, századszorra, ezredszerre is.

Aztán az előző esti veszekedésen töprengett. Az asszony azt vetette a szemére, hogy még ahhoz is botor, hogy megragadja az alkalmat, amikor a csoda bekopogtat az ajtón. Persze nem a csoda, nem is az Úr küldötte kopogott, csak egy éppen divatos rabbi, olyanfajta, aki abból él, hogy prédikál a tömegnek, azok pedig eltartják, főleg a nők. Vízet akart, aztán halkan megkérdezte, szüksége van-e valamire. Az asszony persze már ott tolongott, szuszogott a fülébe, sorolta, hogy mire lenne szüksége, hova akar utazni, milyen ruhákat akar, milyen jövőt, mintha bizony a sápadt rabbi csak úgy kiránthatná mindezt a köntöséből. Ő csak annyit mondott, hogy szeretne létrehozni valamit, ami megmarad az időben, amiről emlékeznek rá, ami nem tűnik el az enyészetben. Ha már nem lehetett gyermeke, akiben tovább élhet, akinek arcvonásai megőriznek belőle valamit, legalább keze munkája tegyen hozzá egy darabkát a világ szövetéhez. Nem lehet, az Úr sem engedhet ilyet, hogy ne legyen értelme az életének. A rabbi figyelmesen hallgatta, derűsen, közben elnézett a feje fölé, mintha a végtelen látóhatárt szemlélné, pedig nem volt ott semmi, csak a koszos műhely. Majd azt mondta, hogy kérése meghallgatott. Aztán elment. Az asszony meg nekirontott és átkozódni kezdett.

Mindegy. Bármit is mondott a rabbi, most azonnal neki kell kezdeni a munkának, mert jön a megrendelő, és ha nem lesz kész a három kereszt, elveszíti a legjobb ügyfelét. Három, morgott, minek három? Pont az ünnep előtt.

Faragott. Becsukott szemmel is el tudta volna készíteni a kért faragványokat, de mégis úgy fogott neki a munkának, mintha először csinálná. Mindig így dolgozott, dacára a rutinnak, a megszokott mozdulatoknak, a fel-feltörő kétségbeesésnek. Semmi nem történik, suttogta közben, semmi nem történik. Meghalok, és nem teremtettem semmi fontosat.

Közben kireggedett. Péntek volt. Izgatott emberek lépteinek zajával, állatok hangjával telt meg a poros út, amely elhaladt a háza előtt. Később ő is csatlakozik majd a tömeghez, elviszi áldozatát a templomba és imádkozik. De előbb be kell fejeznie a munkát.

Természetesen időre kész lett a három keresztel. Mielőtt kicipelte volna őket az udvarra, elnézte őket. Ugyanolyanok voltak, mint a többi, amiket az évek alatt készített. De mégis úgy tekintett végig rajtuk, mintha gyermekei volnának. Az egyiket meg is simogatta, mintha megáldaná, noha tisztában volt vele, mi célból készültek. És közben az előző napi rabbira gondolt, aki azt mondta neki, hogy a Mindenható meghallgatta imáját. És ez jó volt.

De aztán megint rosszkedve lett, mert eszébe jutott, hogy vele soha semmi fontos nem történik.

AZ EMBER, AKI NEM SZÓLALT MEG

Egy keddi napon azt mondta az Ember, hogy nem szólal meg többé.

Megsértődött volna? Mivel nem indokolta döntését, környezete csak találgatott.

A szomszédok, a gyerekei, a felesége, a barátok, távolabbi ismerősök. Jól értesültek tudni vélték, hogy a megcsalta őt az asszony, ezért némult el, tiltakozásul az árulás miatt. Mások azt mondták, a fia tagadta meg őt, nem tekinti többet apjának, nem kér az örökségből, az áldásból, a támogatásból, a kenyérből sem: ezért a némaság. Az a pletyka is elterjedt, hogy szeretőre tett szert, és ez a szótlanság oka: így éli meg a szégyent, de a szerelmet, az újjá-születést is, amely nem tartozik azokra, akik meghalni készülnek. Megint más úgy hitte, lánya bántotta meg őt, letagadta, nem háromszor, hanem ezerszer, nem vállalta fel, honnan jött, hátat fordított a szülői háznak, a régi szobának, a nagyszülők megfakult fényképeinek az előszobafalon, apja pedig megfogadta, hogy nem beszél, amíg nem kapja vissza gyermekét. Munkával kapcsolatos kudarcokról is sugdolóztak az emberek: hogy nem veszik már úgy az Ember festményeit, mint régen, egy éve is múlt, hogy eladott egy csendéletet, és nagyon régen rendeltek tőle már portrét. De amint említettem, mindezen szóbeszéd mögött senki nem sejtette az igazi okot.

Így múlt el az első hónap, majd az első tavasz, és az első év. Némaságban. Aztán már minden csak ismétlődött, akár az évfordulók, amelyek meggyógyítják a sebeket: a szeretett testvér halálának emléke, a porrá vált szülők név- és születésnapjai, a sokadik házassági évforduló. És a ki nem mondott, csendben, titokban megélt emlékek, olyan eseményekre való emlékezések, amelyek csak az Istenre tartoznak. Mindez csendben, mint az űr csendje, a kripták csendje, a fogadások csendje.

Az Ember minden nap felkelt, hat órakor, a sarki templom első harangkondítására, pontosan úgy, mint az elmúlt fél évszázadban mindig is tette. Megfőzte reggeli kávéját, belekortyolt, és persze megégette ajkát, de most nem nyögött fel, nem mérgelődött, nem adott hangot a múltó fájdalomnak. A csend tapintatra tanítja az embert, még haldoklással sem illik megzavarni. Aztán elolvasta a reggeli újságot, kezdve a szalagcímekkel, folytatva a versekkel, amelyeket többször is megrágott, mint jó falatot, szavanként, soronként engedve szívébe a többnyire ismeretlen, még dadogó új költők életjeleit. Aztán felöltözött, felvette festőöltönyét, és leült az üres vászon elé. Figyelmes inasa minden nap frissen alapozott vásznat készített ki számára, még a hajnali napsugár is megszédült a ragyogó fehér felület láttán. Aztán ott ült estig, anélkül, hogy egyetlen ecsetvonást is ejtett volna a vásznon.

Kiégett, suttogta a személyzet. Vége van, mondta a felesége, és megvonta vállát. Se kép, se hang, gúnyolódott a szomszéd. Ilyen lehet egy vak és süketnéma ember élete, tette hozzá, aztán másról beszélt, hiszen persze az Ember esete nem volt igazán lényeges a számára. Azt is mondták, hogy megbénult, hogy már a kezét sem képes mozdítani, azért ül ott némán, csukott szemmel, mereven, mintha szobor lenne a saját használati tárgyaiból emlékszóává formált helyiségben. Az inas olykor belesett hozzá, felesége napjában kétszer teát és pirítóst vitt be, de az Ember hozzá sem nyúlt. Már nem is eszik, suttogták a folyosón. Ez már a vég.

Holott a festő egész nap dolgozott. Hozzáértőn húzta meg az alapvonalakat a vásznon, széles mozdulatokkal kente fel a vázlatot, majd sokáig keverte a kívánt színeket a palettán, később magán az alapozott felületen. Vastag ecsetet használt a háttér, az elmosódott horizont megfestéséhez, vékonyabbat a finom textúrákhoz, az élekhez, a gyűrődésekhez, az arcvonásokhoz. Megint másikat a fény és az árnyékok megjelenítéséhez.

Közben folyamatosan hangokat adott ki magából: kiáltások, panaszos nyögések, derűs horkanások, vagy éppen vidám ujjongások hagyták el ajkait, olykor percekig motyogott, suttogott, vagy épp egy ismeretlen dallamot dúdolgatott. Egyszer imádkozott, hosszan, lehunyta szemmel, de ecsetje egy pillanatra sem állt meg. Aztán csak ült, bámulta művét, szeme ragyogott, keze olyan biztosan, remegés nélkül pihent ölében, mint kisgyermek anyja kebelén.

Estére befejezte művét. Nagyot nyújtózott, kinyitotta az ablakokat, megfürdött az alkonyi hűvös szélben, elnézegette a már aludni készülő madarakat a park fáin, hallgatta a kutyasétáltató emberek méltatlankodó fütyögését, ahogyan elkóborolt kedvenceiket szöngölgatták.

Majd számot vetett a nappal. Gondolatban áthúzta a „tartozik” rovat érvénytelenné vált tételeit, és új megjegyzéseket rótt a „követel” rovatba. Majd felnevetett, megcsóválta fejét, és kitörölt mindent az utóbbiból. Ily módon rendezte dolgait lefekvés előtt. Még lezuhanyozott, pizsamába bújt, és elmondta utolsó imáját, mielőtt meghalt.

De a családja mindebből semmit sem vett észre. A személyzet, a gyerekek, a feleség, a bekukkantó szomszédok esküdöztek, hogy az Ember utolsó napján semmit nem csinált, csak ült az üres vászon előtt. Nem ivott, nem evett, nem festett, nem szólt, alig lélegzett. Ennyit láttak ők, a saját szemükkel, Isten úgy segítse őket.

HALOTTAK NAPJA

Először bőven meglocsolja a sírt vízkőoldóval. „Mellerud” márkát használ, amely kiváló alga- és mohaölő tulajdonságokkal rendelkezik, akciós ára az OBI-ban 2199 forint, kapható egyliteres és ötliteres változatban is.

A szer megteszi a magáét: a sírkő kisvártatva ragyog a novemberi délutáni napfényben.

Majd erős, drótszőrű kefével vesz elő, ötsoros, erős fanyéllal rendelkező, összességében huszonnyolc centiméter hosszú szerszámot, amelyért 360 forintot fizetett, törzsvásárlói kedvezménnyel a Tescóban.

Alaposan megsúrolja vele a fedőkövet és az emléktáblát, amely tudatja, hogy ki nyugszik ott, mikor született, mikor hagyta el a földi világot, hány éves volt halálakor (szerényebb matematikai képességekkel rendelkező látogatók kedvéért), valamint egy versidézetet tartalmaz, amely (ellentétben a nyilvánvalóval) azt fogalmazza meg szép rímekben, hogy a hant alatt nyugvó személy igazából nem halt meg.

Telik, múlik az idő. Beesteledik. Az asszony, férje buzgó segédkezésével mélyen elmerül munkájában. Fényeznek és políroznak. A feliratot a márványtáblán újrifestik, a hideget és a csapadékot is jól tűrő, „Standolit” névre hallgató olajfestéssel, amely 2650 forintba kerül egy jónevű webáruházban, de csak akkor érhető el ezen az áron, ha a vásárló rögtön két dobozt, mindösszesen másfél litert rendel belőle.

Festegetnek, javítgatnak, törölgetnek.

Közben egy kislány várakozik, fázósan ücsörögve a közeli padon, de ez most nem érdekes. Fontosabb, hogy rendbe kell hozni, „téliésíteni” kell a művirágokat tartalmazó kővázát, amely a márványtábla jobb oldalán foglal helyet. A „téliésítés” művelete összetett: először el kell távolítani a nyári virágcsokrok maradványait, kiönteni a poshadt vizet, gombóccá gyúrt csomagolópapírral alaposan kitörölni a váza belsejét, amíg porzik a szárazságtól, majd az egészet kitömní újabb adag tiszta papírral, elfedve minden rést, amelyen át a téli csapadék vagy a hideg levegő befurakodhat.

Még mielőtt az egész vázát lefednék vastag kartonnal és nejlonnal, a kislány nyűgösen megjegyzi, hogy fázik, és haza szeretne menni. Szülei türelmetlenül, és kissé megsértődve pisszegik le, nem értik, miért nem bírja ki az elkényeztetett gyerek azt a két percet, amíg végeznek.

A váza papírral és nejlonnal való befedése körülményes, akadályokba ütközik, mert a váza alakja nem pontosan kerek, nem is téglalap, ezért a sarkokat nem könnyű szépen,

esztétikusan, gyűrődésmentesen lesimítani. Kétszer is újrakezdik, szuszognak: míg az egyik iparkodik lefogni a nejlont, a másik gyorsan és hatékonyan igyekszik körbetekerni a vastag gumit, amely rögzíti az egészet. A kislány felől újabb panasz-sírám érkezik, könnyei is potyognak, de persze mindez csak műsor, az önzés megnyilvánulása, hiszen még alig esteledik, és nem is fagy, érthetetlen és bosszantó az egész hiszti.

A kislány nézi a műveletet, és arra gondol, hogy amikor utoljára találkozott a nagymamájával, egy fehér szobában feküdt, ahol nagyon rossz szag volt, amolyan orvosságsszag, és alig tudott már beszélni. Aztán már csak a koporsóban látta, mert megtanulta, hogy így hívják a szépen faragott fadobozt, amelybe párnát és takarót is tettek, hogy jó puha legyen a nagyinak. Az is eszébe jutott, hogy milyen sokan jöttek el a temetésre, amely pontosan itt történt, ahol most édesanyja és édesapja takarít, és milyen sok virágot meg koszorút hoztak a résztvevők. Akkor sem értette, hogy ezt a sok virágot miért nem a kórházba vitték, amikor a nagymama még élt, hogy ne legyen ott olyan rossz szag, és szebbé tegyék a nagyit utolsó napjait. Azt sem volt világos számára, de bizonyára azért, mert még csak nemrég töltötte be a negyedik életévét, hogy amikor a nagyit még otthon élt, és szánkózni vitte, miért nem hívta fel édesanyja többször, miért nem látogatta őt többször, és miért mondta azt, hogy „drága a mobil”, amikor kettő is volt belőle.

Majd megtanulok és megértek mindent, gondolta a kislány, és tüszentett egyet, mert tényleg nagyon fázott, és úgy érezte, egy jégdarab van a cipőjében a lába helyett. Az alkonyi fényben azért megcsodálta a temetőt, a sok virágot, és arra gondolt, hogy ő is szeretne virágot kapni. Rögtön meg is dorgálta magát a buta gondolat miatt, mert hiszen csak a halottak kapnak virágot. Anya sem kapott soha apától, nagyit sem anyától, csak azok kapnak, akiknek temetést rendeznek, vagy már a föld alatt fekszenek. Valamiért meg kell ahhoz halni, hogy az ember megérdemelje a virágot.

És a kislány arra gondolt, hogy minél előbb szeretne meghalni, hogy neki is olyan szép virágai, koszorúi, később pedig olyan tiszta és csillogó sírköve lehessen, amit majd mindig szépen letakarít édesanyja és édesapja, mindig kijavítják és újrafestik nevét a márványtáblán, és gondoskodnak róla, hogy ne essen baja a kővázának tavaszig.

És a gondolattól megvigasztalódott.

A KÖVÉ VÁLT EMBER

- Játsszunk varázs-xilofonosat! - mondta a kislány.

- Azt hogy kell? - kérdezte az édesapja.

A kislány megmutatta. Mindenféle mozdulatokat csináltatott az apukájával, majd hirtelen leütött egy hangot a játéxxilofonon, és akkor meg kellett dermedni, ahogy megállítunk egy filmet a jelenet közepén. A mozdulatlan testre aztán vicces ruhadarabokat, kiegészítőket aggatott a másik, ettől lett vicces a játék. A következő xilofonhangra aztán megelevenedett a szobor, és csodálkozott, hogy került a fülére a szalag, fejére a kalap, kezébe valami oda nem illő holmi. Ezt játszották. Olykor szerepet cseréltek.

Így múltak a percek azon a szombati délelőttön. Odakint esett, nem mehetek le a játszótérre, a lakás is olyan hideg volt, hogy be kellett kapcsolni az elektromos radiátort, de ez nem érdekelte a kislányt, csak azzal foglalkozott, hogy minél többet nevessenek.

Anyuka késő délutánig dolgozott. Már sötétedett, amikor belépett a lakásba. Először az tűnt fel neki, hogy nem ég a villany. Aztán meghallotta a lánya sírását. Le sem vette munkaruháját, cipőjét sem, táskáját is csak ledobta a földre, úgy rohant a kishálóba, ahonnan a panaszos hangokat vélte hallani. Észre sem vette a sötét alakot, aki a nappaliban, az ablak előtt állt mozdulatlanul.

A kislány a szoba sarkában kucorgott a plüss állatok számára fenntartott sátorban, kezeivel eltakarta a szemét, és fulladozva zokogott, talán már órák óta. Édesanyja először nem kérdezett semmit, csak átölelte a remegő kis testet, ringatni próbálta, de közben fejében egymást kergették a gondolatok.

- Hol van apa? - suttogta, de nem akarta tudni a választ. A kislány erre újratekerte a zokogást, és kifelé mutogatott a nappali irányába. A jéghideg rémület úgy kúszott fel a nő torkán, mint egy elfelejtett, az ősidőkben teremtett állat a tó alól olvadáskor. Tudta már, mi volt az az árnyék odakint, amiről nem akart tudomást venni. És ez nem is változott meg soha többé. Évtizedekkel később, a halála előtt még mindig azt hitte, valami varázslat folytán átkerült egy alternatív valóságba, ahol minden játék igaz, ahol a kimondott szó teremtő erővel bír, ahol megvalósulnak az átkok. Ahol valóságosan is kővé változnak az emberek.

A kislány édesapja mindörökre mozdulatlan maradt. Szíve nem vert többé, teste hideg és merev maradt, sejtjei megkövesedtek abban a pillanatban, amikor a kislány leütött egy bizonyos hangot a xilofonon. A hang tette ezt? Valami gonosz erő? A kislány maga? Senki nem tudott választ adni a jelenségre, hiába vizsgálták a szobrot éveken keresztül, míg

feladták, mert hiszen a vizsgálatok száma is véges, mit lehet annyit nézegetni egy ruhába öltöztetett kőtömbön?

Természetesen senki nem hitte el, hogy a szobor valaha ember volt. Orvosok, lélekgyógyászok hada tanulmányozta a kislányt és édesanyját éveken keresztül, és persze a rendőrség is sokáig kutatott az „eltűnt” férfi után. Az eredmények siralmasak voltak.

Megállapították, hogy a kislány nagyon ragaszkodott az apukájához, hogy benne ragadt a gyászfolyamat valamelyik fázisában, hogy hiszi, amit állít, és hogy nincs túl jól: ennyit voltak képesek kimutatni a tesztek. Az anyuka esete bonyolultabb volt, mert ő a szobor felfedezését követő napokban összeomlott, kórházba került, és csak évekkel később láthatta újra a kislányát, aki addigra kamaszlánnyá serdült, és alig akarta megismerni az édesanyját. Soha többé nem lettek igazi család, bár együtt laktak a leány húsz éves koráig, szinte soha nem beszélgettek egymással, kerültek a lényegtelen beszédtemákat, ha már az igazán lényegesről nem szólhattak.

A szobor rejtélye egy darabig foglalkoztatta a pletykalapokat, találgatták, ki készítette, hogy került a lakásba, mi célja volt vele a családnak, stb. A misztikusabb magazinok persze világgá kürtölték a mesét, hogy a szobor valamikor ember volt, és egy ártatlan játék közben, valami titokzatos erő hatására változott kővé. De mint minden csoda, ez sem tartott három napnál tovább.

A két nő nem követte sokáig a szobor sorsát. Még tudomásuk volt róla, hogy egy laboratóriumba került, ahol megállapították, hogy többféle követ tartalmaz, többek között mészkövet, hogy az anyag színes, nem borítja semmilyen festék, hogy hivatásos szobrászok próbálták kitalálni a készítés módját, tekintve, hogy véső nyomát nem lehetett felfedezni rajta, és még arról is hallottak, hogy a vizsgálatokat követően valami raktárba került. De aztán inkább azzal foglalkoztak hátralévő életükben, hogy az emléket is kitöröljék a szobornak, az apukának, és annak, hogy valamikor egy család voltak, hétköznapi életet éltek egy kis házban, ahol minden sarokban, minden bútordarabon valami játék hevert, egy műanyag baba, egy megviselt kártyacsomag, egy zsebkendőbe öltöztetett kiskutya, színes ceruzák és kifestők, létrás és kígyós társasjáték, diavetítő, vagy éppen egy kopott xilofon.

Az édesanya, közvetlenül a halála előtt arra gondolt, vajon öregszik-e, mállik-e a szobor, kikezdi-e az idő vasfoga, vagy a világ végezetéig őrzi a pillanatot, amikor egy édesapa megállt a nappaliban, közel az erkélyhez, behunyta szemét, egyik karját leengedte, a másikat vállá magasságába emelte, hogy kislánya ráakaszthasson valami mókás holmit, és várta, hogy mikor hallja újra a xilofon fémes hangját, amikor újra megelevenedhet.

De a válasz éppúgy örökre elkésett már, mint a xilofon hangja.

A FÉNYKÉPEZŐGÉP

Manapság minden eszköz alig pár éves használatra készül, aztán tönkremegy és újat kell venni - ezen bosszankodott a férfi, amikor a sorára várt a műszaki áruházban. Kezében egy vadonatúj fényképezőgépet tartott, eredeti csomagolásában, mert csak ily módon veszi vissza, vagy cseréli ki az áruház, de csak akkor, ha három napon belül viszi vissza a terméket.

Már az első napon kiderült, hogy hibásan működik a gép, de már esteledett, az áruház bezárt, másnap vasárnap volt, és különben is kinek van kedve szakadó esőben az utcán csámborogni, csak azért, mert egy máskülönben világhírű gyár kacatokat hoz forgalomba?

A férfi alaposan felszívta magát a panaszbejelentés előtt, a sor, amelyet kénytelen volt kivárni, csak még inkább növelte dühét, így kellően paprikás hangulatban került az eladó színe elé. Majd előadta a problémáját.

Elmagyarázta az alkalmazottnak, nem mintha az nem lett volna tisztában vele, hogy ez egy digitális fényképezőgép, amely memóriakártyával működik. Több száz, talán több ezer fotó tárolására alkalmas. A funkciók többsége automata, mert senki sem várhatja el egy hétköznapi felhasználótól, hogy professzionális ismeretekkel és gyakorlattal rendelkezzen a fotografálás mibenlétéről. És egyébként is sokba kerül a nyavalyás masina. Mindezek tudatában elfogadhatatlan, hogy egyszerűen ne az a kép jelenjen meg a fényképezőgép kijelzőjén, amit a tulajdonos fotózott.

A panaszbejelentés e pontján az eladó zavarba jött.

- Ezt hogy érti? - kérdezte.

A férfi mély lélegzetet vett.

- Megmutatom - mondta. Kapkodó mozdulatokkal, mert egyrészt ideges volt, másrészt nem akarta, hogy ügyetlennek látszódjék, kihajtotta a kijelzőt, és elfordította az eladó felé, hogy az jól láthassa a képernyőt. Bekapcsolta a gépet, és megkereste az utoljára készített fotót. A kép, nem túl szerencsés módon fénnel szemben fotózva, egy idős hölgyet ábrázolt, aki derűsen pislogott bele a kamerába. Rokonszenvesnek tűnt. Ezt bátortalanul meg is jegyezte az eladó, aki menteni próbálta a helyzetet.

- Úgy - mondta a férfi. - Csakhogy fogalmam sincs, ki ez. Én a kislányomat fényképeztem le. De mutatok még valamit.

A következő, nagy ügyel-bajjal előbányászott fénykép láttán az eladó hátrahőkölt, majd a biztonsági őr irányába pillantott. A képen egy lehunyt szemű férfi tűnt fel, akiről akár azt is lehetett volna feltételezni, hogy alszik, ha nem lettek volna kezei összekulcsolva a mellén, és egyébként is nem lett volna nyilvánvaló, hogy egy koporsóban fekszik.

Az eladó valamit dadogott, de a férfi nem volt kíváncsi a szavaira.

- A lányom unokabátyját fotóztam le. Vasárnap. amikor átjöttek hozzánk ebédelni. De az a kép nincs sehol. Helyette ez jelent meg, még jó, hogy gyorsan eltüntettem a gépet, és kimagyaráztam a helyzetet. A frászt hozta volna a gyerekekre. Mire véljem ezt? Használt holmit akart rám szózni?

- Biztosíthatom, hogy nem foglalkozunk használt termékek értékesítésével - hebegte az eladó, és nagyon szeretett volna valahol máshol lenni. Még jobban szeretne volna, ha a halott férfit ábrázoló fényképre soha többé nem kellene emlékeznie. De gyanította, hogy még sokáig kísértetni fogja a sápadt arc. Habozva átvette a fényképezőgépet.

- Megengedi, hogy...

A férfi bólintott.

Az eladó elfordította a kamerát az eladótér felé, és egy éppen arra haladó, kamaszos kinézetű kolléganőjét vette célba. Nevén szólította a szemrevaló teremtetést, aki megállt, elmosolyodott, és fejét kissé félrehajtva pózolt egy másodpercig. A masina kattant egyet.

Mindhárman egyszerre hajoltak a kijelző felé, hogy megtekintsék az elkészült képet. Majd nagyon sokáig nem szóltak semmit.

A fotó egy középkorú nőt ábrázolt, aki ágyban feküdt. Kórházi ágyban. Sápadtan, de mégis nyugodt, bizakodó tekintettel nézett a kamerába. A hasonlóság szembeötlő volt: ugyanaz az arcforma, az összetéveszthetetlen szemek, a haj színe, és a heg az állán.

- Kislánykoromban egy pohár vágta meg - mondta a lány, és rámutatott a sebhelyre.

- Ez itt maga? - nyögte a férfi.

A lány nem csodálkozott annyira, amint amennyire illett volna.

- Persze - vont a vállát. - Nem látszik?

További kérdések nem hangzottak el. A férfi persze megkérdezhetné volna, hogy milyen szoftver, milyen programozás, vagy milyen csoda képes képeket varázsolni elő a jövőből. Azt sem ártott volna firtatni, hogy miért éppen egy bizonyos életkor jelenik meg a kijelzőn, miért nem idősebb, vagy fiatalabb a rajta lévő ember. De akkor már nem menekülhetett volna a felismeréstől, hogy talán az utolsó fénykép az, amit lát, amelyeket soha nem tudjuk, hogy mikor kattintunk el valakiről, talán kivéve az olyan esetet, amikor temetésen tesszük ezt.

De mindezek helyett inkább szótlanul elcsomagolta a gépet, és köszönés nélkül távozott, hogy minél előbb láthassa a kislányát, a feleségét, a testvéreit.

A VISSZATÉRÉS

Éreztem én már ezt. Sokszor. Amikor gyermekkoromban beteg voltam, és nagymamám vigyázott rám, majd egy nappal az iskolakezdés előtt hazamentem. Azokon az esteiken csak ültem az ágyon, és valami nagyon rossz ízű borzongás keringett a testemben. Egyfajta kizökkenés. Annak tudata, hogy nem otthon vagyok. Nem a saját ágyamban. Nem a saját életemben. Pedig enyém volt az ágy, a szoba, a játékok, a könyvek, a várépítő a sarokban, a diavetítő a szekrényben, a kazettás magnó a polcon.

Később is éreztem hasonlót, felnőtt életemben, amikor a kedvesem, a kislányom máshol aludt, máshol járt. Ilyenkor megint ott találtam magam a négy fal között, úgy rémlett a falak nagyon lassan, de mozognak, közelednek, megfojtanak. Volt, hogy alkohollal csillapítottam a félelmet, a magányt, volt, hogy elmenekültem otthonról, csak róttam a sötét utcákat, barátoknál kerestem menedéket, vagy éppen könyvek, filmek elképzelt világába rejtőztem. Ilyen volt az első éjszakám is a régi lakásban, a nagymamám lakásában. Amelyet ötven évesen visszavásároltam.

Tizenkét éves voltam, amikor utoljára itt jártam. Ahogy belépek, jobbra nyílik a kisháló, amelyben már nem lakott senki, amióta nagynéném is elhagyta a szülői házat. Valamikor ott állt a kiságyam, amelyhez első emlékem kötődik a mennyezeten végigfutó fénysávról. A bejáratú ajtóval szemben található a konyha, abból balra egy kicsiny kamrába lép az ember. Az étkezőasztalt és a többi bútort is persze már régen lecserélték, egy részét még nagymamám maga vitte el költözköztetésekor. De a fényképek és az emlékeim megőrizték a cipős szekrényt a telefonnal, a nagyszoba egyik falát, amely falécekkel volt borítva, rajta megannyi kitüntetés, utazások emléktárgyai, oklevelek. Az erkély. A hatalmas szőnyeg a parkettán. A két fotel, és a rádiós lemezejátszó a sarokban. Lemezek, kislemezek. És a harmadik szoba, amely titkokat rejtett, keskeny ablakot egy másik utcára, soha el nem olvasott könyveket, megvetetlen ágyat, régi ébresztőórát, bujkáló fényt. Mostanra minden újjászületett, átírtatta az idő, az új lakók párája, a modern bútorok, az idegen sorsok szaga. Örültem, hogy elvittek mindent, és berendezhettem a lakást úgy, ahogy én akartam.

Jó pár év beletelt, mire rájöttem, hogy minden éjszaka egy napot visszafelé haladok az időben. Mármost testileg és lelkileg. Fiatalodtam. Az idő a világban továbbra is a jövő felé araszolt, sorjázta az ezredforduló utáni húszas majd harmincas évek, azonban az én hajam visszabarnult, mint egy visszafelé lejátszott filmfelvétel egy lehullott falevélről, bőröm feszebb lett, tartásom egyenesebb. Emlékeim is tompultak, majd törlődtek, akár csak a javított

szöveg a számítógép kijelzőjén. Mivel barátaim nem látogattak már, csak a fürdőszobai tükör adott visszajelzést állapotomról.

Nem volt ellenemre a dolog egyébként. Szűkebb, majd később kisebb ruhákat kellett vennem. Útlevelem, egyéb fényképes okmányaim hasznavehetetlenné váltak. Mivel könyveim szerzői jogdíjai szépen csordogáltak, nem kellett munkába állnom, és kitennem magam környezetem furcsálló tekintetének.

Élményszámba ment újra felfedezni a kamaszkor jeleit: a pattanásokat, a nedves álmokat, a nyugtalanságot, amely azt súgta, valami nagyra vagyok hivatott, valami különleges feladat vár rám, amire még születésem előtt kiválasztottak. Amire majd hamarosan ráébredek.

Mivel az idő visszafelé járt, a „hamarosan” szó értelmét veszítette. Ahogyan a beköltözés napján sem volt fogalmam a „különleges feladatról”, úgy most sincs, amikor már készülök elfelejteni írni és olvasni.

Sok évszak múlik el még addig, amikor már gondot okoz bekapcsolni a számítógépet, bekötni a cipőfűzőmet, megmosni a fogamat, vagy hátamról a hasamra fordulni. Még idejében ki kell mennem a szabadba, hogy valaki rám találjon, ellásson, különben éhen halok, megfagyok.

Ezen jövődöbeli szüleim lesznek tanúi, hogyan múlok el a világból, hogyan térek vissza oda, honnan sok évtizeddel ezelőtt érkeztem.

Hogyan lesz a valamiből semmi.

SENKI LÁNYA

Bement mezítláb a cukrászdába, és kért egy pohár vizet. Cipője - magas sarkú, talán túlságosan is magas sarkú cipő egy tinilánynak - a kezében fityegett. A pultos elhűlt, mert nem volt szokás az ilyesmi; egy piszkos munkásváros zsúfolt lakótelepén senki nem mászkál este mezítláb. Mi pedig kint röhögtünk az ajtó előtt, és nagyot nőtt szemünkben ez a tizenöt éves lány, akire már magam is szemet vetettem, persze csak a legnagyobb titokban.

Később hazakísérgettük egymást. Én őt, aztán ő engem, végül megint én őt. Egyszer gyalog, másszor busszal. Jócskán éjszaka volt már, mire hazataláltunk, de akkoriban anyámék már nem törődtek vele, mit teszek, és kivel töltöm az időmet. Van úgy, hogy a felnőttek késésben vannak: még önmagukat sem érik be, nemhogy azzal törődjenek, merre jár a csemetéjük sötétedés után. Később megtanultam, hogy nem csak emberek, hanem egész nemzetek is hajlamosak így tenni: a múlt kukázása közben elmulasztják észrevenni a jelent, majd egyszer csak felkapják a fejüket, mint a hunyó, aki túl sokáig számolt, közben pedig beesteledett, és a többiek rég hazamentek már.

Az első csókra a lépcsőházban került sor, a lift előtt, majd megkérdezte, sőt nem is kérdés volt ez, hanem inkább állítás, hogy akkor ugye „jövök” másnap. Meglepődtem a kérdésen, nem voltam tisztában azzal, mi a teendő „másnap”, ha az ember megcsókol egy lányt, „jönni” kell-e, de bólintottam. És valóban megjelentem másnap is, harmadnap is, a csókból egyre több lett, míg egy napon hivatalossá vált, hogy mi bizony „járunk”. Ez a szó megint csak olyan ismeretlen volt számomra a mögöttes tartalmat illetően, mint egy növény latin neve, amely éppen azt nem árulja el hordozójáról, hogy milyen a színe és az illata, és hogy eszik vagy isszák. „Jártunk”, mert így volt szokás mondani, hogy mindennap találkozunk, hogy jó érzés összebújni, és amikor nem vagyunk együtt, mohó kezeink álmainkban is keresik egymást.

Szerető családban nőtt fel, - akkoriban egyáltalán nem magától értetődő módon - szülei együtt éltek, hétköznapi dolgoztak a gyárban, hétvégeken tévét néztek, kirándultak, olykor meglátogatták a rokonokat, nyaranta pedig a közeli tavak valamelyikéhez jártak fürödni, ahova már én is elkísértem őket, mint a lányuk „hivatalos” barátja.

Együtt ismertük meg a szerelmet, a kor zenéit és filmjeit, egyszerre hagytunk fel a húsevéssel, amikor megértettük, mi az ára az ebédünknek, koncertekre jártunk, ahol elringattuk egymást és félelmeinket. Együtt fejeztük be a középiskolát, és kezdtünk dolgozni az első munkahelyen, ki kisebb, ki nagyobb lelkesedéssel. És egyikőnk sem akart soha összeköltözni

a másikkal, mert vonzóbb volt kifogást keresni, mint felvállalni a közös élet felelősségét, és búcsút mondani a gyerekkornak.

Húsz éves volt, amikor megtudta, hogy akit édesapjának hisz, és akinek a nevét viseli, valójában csak az örökbefogadó apja, aki a nevére vette őt, amikor még édesanyja pocakjában tartózkodott. Egy távolabbi rokon „szólta el magát”, bár mindenki sejtette, hogy ez az „elszólás” közel sem volt céltalan és véletlen, akkor sem, ha a tapintatos rokonnak semmi haszna nem származott belőle.

Aznap nem szerelmeskedtünk, mással voltunk elfoglalva. Ő sírt, én pedig értetlenül néztem arcát, rázkódó vállát, és arra gondoltam, milyen szerencsés vagyok, hogy a múltamat fürkészvén valódi arcokat látok, a fényképekről hús-vér emberek mosolyognak rám, akiknek örököltem a szemét, a haja színét, a körmöm formáját, a mosolyomat, a türelmetlenségemet, a versek értését, a félelmet a háborútól, a hosszú lábamat, a római orromat, a kíváncsiságot, amely nem szűnik meg fürkészni a világ titkait, a fületem, amely kicsi ugyan, de abszolút hallással ajándékozott meg, az érzékeny vesémet, amelyet kegyetlenül bombázok mérgekkel, és a nevemet, amelyet büszkén viselek.

„Senki lánya vagyok”, zokogta, hörögte fulladozva. „Senki lánya”.

Próbáltam volna vigasztalni, de mit is mondhattam volna? Mit adhattam volna neki, ami betölthetné a puszta semmit, a fehér foltot, ahol egy arcnak kellene lennie, amely elkíséri tekintetével, amely vigyázza és óvja őt, amely arra fordul, amerre érdemes menni, ahova érdemes eljutni, és megmutatja, hogyan érdemes élni?

Öleltem, ölelt. Csókoltam, csókolt. Szerettem, szeretett. De akkor már tudtam, hogy véget ért valami.

Persze megtudta, hogy hívják az igazi édesapját. Nekem is elmondta. Én a mai napig emlékezem a névre, ő másnapra elfelejtette, törölte. Mert annyira haragudott rá. Mert annyira szerette volna megtalálni, és annyira félt a találkozástól, hogy inkább lemondott róla. Mert annyira hiányzott neki, hogy nem érte be holmi névvel.

Többé nem volt esélyem közel kerülni hozzá. Nem tölthettem be azt a szerepet, amire mindig is szánt, nem vehettem fel egy ismeretlen, talán már nem is élő férfi jelmezét, sorsát, nem olvashattam neki meséket lefekvés előtt, nem öltöztethettem, nem kísérhettem iskolába, nem vehettem neki babákat és plüssmackót, nem borogathattam lázas homlokát, nem játszhattam vele doktorosát. Nem ölelhettem „úgy”, nem aludhattam vele „úgy”, két világban éltünk immár, mert ő az apját kereste, én pedig a szerelmemet.

De egyikőnk sem találta meg soha.

KATICABOGÁRKA

Azt a fogalmat, hogy „pályaválasztás” nem ismerte. Akkoriban senki nem „választott” „pályát”, beleszületett egy családba, egy életbe, és ha tudni akarta a jövőt, mindössze azt kellett tennie, hogy belekukkantott a múltba.

Álmai persze voltak. Néha elmesélte őket, de általában verést kapott miattuk. „Haszontalanságokon jár az eszed” - szidta meg az anyja. Ilyenkor hozzátette: „Nem elég baj, hogy lánynak születted?”

Elég baj volt, bizony, sopánkodtak is fölötte a szomszédok. „Majd, ha jönnek a törökök!”, mondogatták, de sohasem fejezték be a mondatot. Ő pedig nem firtatta, hogy mi lesz akkor.

Egyik visszatérő álma volt, hogy katicabogárként repked a virágos mezőn, megkóstol minden szirmot, minden színt, megfürdik a napfényben, amelynek olyan az illata, mint a méznek. Érezte könnyű kis testét, gyönyörködött pöttyeiben, amelyeket csak részben látott, tekintve, hogy a hátára tervezte őket az Úristen. Ezért morgott olykor, merthogy milyen dolog ez. De persze szívében azért hálásan gondolt teremtetőjére, aki szárnyakat adott neki, és megajándékozta őt a madarak és lepkék barátságával, a kék ég végtelenségével.

Az égi kirándulások után kedvetlenül tért vissza a földre, a rozoga házba, a bűdös konyhába, ahol nap mint nap krumplit kellett hámozni, kukoricát törnie és borsót fejtenie. Ennél már az is jobb volt, amikor aratáskor kévét hordott a szikrázó napsütésben, mert legalább találkozhatott katicabogár-testvéreivel, összekacsinthatott velük: „Majd éjszaka, tudjátok, majd éjszaka.”

Aznap hajnalban azonban rosszkedvvel ébred. Repült ugyan az éjjel, de nem katica volt, hanem valami szőrös, kellemetlen szagú rovar, nem szerették a többiek, sőt félték tőle, elnéptelenedett a mező, mert valaki hírt vitte, hogy jön. Egyedül zümmögött a sápadt virágok felett, mert még a napot is felhők takarták el. Egy hatalmas madárraj karistolta az eget, azok is menekültek. „Rossz nap”, mondogatta, „rossz nap”.

Furcsa sürgés-forgás fogadja az udvaron. „Ez valami játék?”, kérdezi, de nem kap választ, bezavarják a konyhába. Onnan figyel, hogy a szülei és nagyobb testvérei, de még a szomszéd bácsi is lázasan és kapkodva cipelik ki a kamrából a lekvárokat, az olajat, a búzát, a krumplit, gödröket ásnak a kert végében, oda rejtik el az ennivalót. Közben sopánkodnak az asszonyok, kiabálnak az emberek, olykor elcsattan egy pofon. A gyerekeket megölelik, majd elzavarják, majd megkeresik őket, megint ölelés jön, aztán kezdődik előlről az egész. „Rossz nap”, suttogja, „rossz nap”.

Anyja most berohan. Odakiált valamit, kihajtja az udvarra, hogy segítsen, de majdnem eltapossák, így ismét visszalöki a konyhába. Mindenki megbolondult. Most az udvaron lévő kiszáradt kútba mindenféle holmit dobálnak: ruhaneműt, evőeszközt, ládákat. Még sose látott ilyen kapkodást.

Szól a harang, mert itt a reggeli mise ideje, de a harangozóval is valami baj lehet, mert a kondulás kihagy egy-egy ütemet: bang... bang..., zeng. Hol marad a „bing...”? Ma semmi nem úgy történik, ahogy kellene. Lehet, hogy a Jóisten a feje tetejére fordította az egész világot? Akkor, ha most katicabogár lenne, hasával az ég felé repülne, felette csüngnének a virágok, alatta szállnának a madarak, és legalul húzódna az ég, mint egy hatalmas tenger, bár még soha nem látott tengert, csak a tanító bácsi mesélt róla az iskolában. De biztos, hogy az is ilyen. Lehet, nincs is külön olyan, hogy tenger és ég, csak a Jóisten dönti el, hogy mikor melyik van fent, és melyik lent. És ha olyan a kedve, felfordítja az egészet. Erre gondol, és ez olyan mulatságos ötlet, hogy egy pillanatra elfelejti, hogy mi zajlik odakint.

Most apja rohan be, ölébe kapja, és felcipeli a padlásra. „Maradj itt, és meg ne mukkanj, bármi történik is!” - rivall rá, és most nem csak játékból mérges, mint amikor azt mondja, hogy „irgum-burgum”, és közben nevet a szeme. Bedugja a mindenféle limlom meg a széna közé, és ráborít valamit, amitől majdnem teljesen sötét lesz. És már dübörög is lefelé a létrán.

Aztán csend lesz, olyan nagy csend, hogy hallja a saját lélegzetvételét. Aztán azt is, hogyan lélegzik a ház, a szalma, a pókháló a sarokban, a poros gerenda a feje fölött. Halkan, fojtottan szuszog a világ. Várakozik.

A törökök fülsiketítő lódobogással érkeznek meg. Rekedten kiabálnak valamit furcsa nyelvükön, amibe olykor belevegyül valami ismerős szó, a kislány pedig arra gondol, hogy illetlenség használni ezeket a szavakat, mert ők nem idevalósiak. Aztán arra gondol, hogy csúnya dolog rendetlenséget csinálni valaki másnak a házában.

A fülére tapasztja a tenyerét, mert nem akarja hallani, hogy kiabál az édesanyja, ordít az édesapja, sírnak a testvérei, és bizonyára nagyon megijedtek a tyúkok is, meg a malacok is, mert hiába rejtették el őket is a ház mögötti nagy gödörbe, hiába fedték le deszkával a nyílást, a törökök felfedezik a vermet. Ahogy felfedezik a kiszáradt kutat, az elásott búzát, és ahogy felfedezik a padlást is.

Aztán a kis katicabogarat sós kútba vetik, de onnan is kiveszik.

Majd kerék alá teszik.

Onnan is kiveszik.

ELJÖTT AZ IDŐ

Azt mondták, várni kell, hát várt.

A folyosó (folyosó?) néptelen volt, fehér (fehér?), a magasságát (magasságát?) megbecsülni sem tudta. Nem volt képes leülni (leülni?), felállni (felállni?), mozogni is alig, bár hamarosan rájött, hogy utóbbi nem is olyan bonyolult, csak akarnia kell. Akarni azt tudott.

Emlékei fájtak, szúrtak, mint tövis a köröm alatt. A bűz, amelytől nem kapott már levegőt, a zaj, amely átjárta hallójáratait, agyát, mintha forró szurkot öntöttek volna a fülébe, a kiáltozás, a dörrenés. A dörrenés.

A megszokott mozdulatokat most nem volt képes elvégezni. Ahogy oldalra rántotta nyakát, nagy reccsenéssel, hogy elűzze a merevséget, a mészlerakódást. Ahogy egy türelmetlen mozdulattal meghúzta mindig egy számmal nagyobb kabátját, hogy kisimítsa a ráncokat. Ahogy behúzta hasát, amely kitüremkedett, mint rákos daganat. Ahogy felszegte állát, hogy jobban lásson, és jobban látható legyen.

Most nem volt mit mozdítani, lerántani, felszegni vagy kisimítani. Észlelte saját testét, de csak mint egy hatalmas vattacukrot, amelynek végtagjai nőttek. Látni vélte az egyenruhát, de mint csak egy vetített képet a falon, amely életlen, vibrál és szaggat.

Szólították, de nem hallott hangot. Intettek, de nem látott kezet. Engedelmeskedett.

A helyiségben (helyiségben?) többen is tartózkodtak. Ő egymaga állt a többiek előtt.

Hát ez a nap is elérkezett, gondolta.

Nem utasították, hogy üljön le, mert nem volt hova, de az utasításnak már csak azért sem lett volna értelme, mert vattacukrok nem szoktak helyet foglalni, ugyebár.

Így állva maradt, de ennek a gondolatnak sem volt semmi értelme.

Semminek sem volt már értelme.

Az egyik jelen lévő személy (személy?) beszélni (beszélni?) kezdett. Amit mondott, ismerős volt, magától értetődő, logikus. Persze, hogy azért született meg abban a kis faluban, azon a hideg tavaszi napon, mert rengeteg feladatot vállalt. Persze, hogy azért érte oly sok fájdalom, nélkülözés, megaláztatás és mellőzés, mert így kellett megtanulnia az együttérzést, az egyszerű emberek nyelvét, a megbántottság, sértődöttség, de a remény szavait is. Persze, hogy azért nem lehetett művész, mert sokkal fontosabb dolga volt.

Miért fecséreljük a szavakat magától értetődő állítások bizonygatására?

A többi emberrel ellentétben ő pontosan tudta, miért született, miért maradt életben, miért élte túl a gyerekkorát, a háborút. Küldetése volt. Most, ha tehetne volna, ismét felszegte volna az állát, de ismételten és bosszúsan vette észre, hogy nincs álla.

Ekkor eltűnt a szoba (szoba?), és egy sáros pusztán találta magát, szakadó esőben. Most fázott, újra, nagyon fázott. Lába bokáig merült a fagyos és agyagos latyakba. Sötétedett, és a lenyugvó nap fénye egy furcsa menet körvonalait rajzolta meg a távolban. A menet közeledett.

Nem mert mozdulni, mert a menetet kísérő egyenruhásoknak fegyvere volt, és jól tudta, mi az a fegyver. Nem mert mozdulni, mert a menetet kísérő egyenruhásoknak parancsa volt, felhatalmazása, hogy megölhetnek bárkit, aki gyanús, vagy ellenkezik. Jól tudta, mi az a parancs és felhatalmazás, mert ő adta ki őket valamikor. A megbilincseltek emberek nagyon soványak voltak, lógott rajtuk a ruha, mint csonka próbababán egy elfelejtett kirakatban. Arcuk olyan volt, mint félbehagyott agyagfiguráké, amelyeket a türelmetlen mester épp csak elkezdett megformálni, majd félredobott.

Az egyik agyagbábu most felemelte a fejét, szemében felismerés csillant, és csontvázszerű ujjaival rámutatott. - Te tetted! - hörögte rekedten, mint aki már nagyon régen nem beszélt, és elkorhadt volna torka.

És akkor megértette, hogy ő volt a mester, aki megteremtette, majd félredobta ezeket az embereket. Pedig azért született, hogy kisimítsa az arcokat, letörölje a szenvedés árkait, széppé formálja mindazok életét, akik bíztak benne.

Ehelyett soha nem látott nyomorúságot teremtett a földön.

Ő felelős nyolcvanmillió ember szenvedéséért és haláláért.

Ő volt az. Ő tette.

Ismét a szoba (szoba?) és a bírák (bírák?).

Pedig azt hitte, már vége. Hogy a fegyver, amelynek csövét a halántékára szorította véget vet a rémálomnak, ahogyan szilánkokra törte a tükröt is, amelyben utoljára látta kétségbeesett arcát. De semminek nincs még vége, most kezdődik a számadás, a büntetés, most visszatér majd, hogy megtapasztalja a gyermekei, szerelmei és szülei elvesztését, az éhezést, a megaláztatást, ezerszer is a halált a füstben, a tűzben, a földben, a vízben, a fájdalmat, a rettegést a csatatéren, a táborokban, teste megrothadását, mindazt, amit ő okozott másoknak.

- Ez következik most? - kérdezte halkan. Most először szólalt (szólalt?) meg.

És hallotta (hallotta?) a választ. Hogy nem, nem ez következik most. Ez már elmúlt. Most visszamegy és megmenti nyolcvan millió ember életét. Megmenti a bolygót, megmenti az életet, amelynek elpusztítása nem sikerült. A díszletek, a színpad, a tér és a társak a feladathoz már készen állnak, mozdulatlanul, az időbe fagyva, a születésére várva.

Eljött az idő a visszatérésre.

EGY TÉLI NAP

A kisfiú úgy zokog, hogy a sírás hangja elnyomja az autók zaját, a járókelők mobiltelefonjainak csengését, és a villamos ajtajának fémes csattanását is. Ennek ellenére senki nem törődik vele: a fiú alakja egyre kisebbedik a hópelyhek kavargásában, mint olvadó hóember, akit mindenki kikerül.

Egy darabig állok és nézem őt. Nagyokat nyelek közben, ahogy viaskodik bennem a szájalom és aggodás a jól ismert „mi közöm nekem ehhez”-érzéssel. Végül krákogva odalépek és megszólítom. A könnyáztatta szemek nagyon messziről néznek rám, egy másik világból, másik korból is talán. Átlátszó jégfal választja el tőlem a kisfiút, aki tizenegy-két éves lehet, szeplős, hosszú szempillákkal, cserepes szájjal. Majd ez a fal olvadni kezd, szilánkokra esik szét, mögötte a gyermekarc, és a fiú egy medálra mutat, amely láncon lóg a nyakában.

A FIÚ NÉMA - ez áll a plaketten, alatta a pontos név, lakcím és egy telefonszám.

- Szabad? - nyúlok a telefonomért, és már pötyögöm is be a számot, remélve, hogy a szülőket hívom, akik talán csak beugrottak a sarki közértbe, vagy éppen lottót vesznek a szomszédos trafikban. Kicsöng a vonal, sokszor, de semmi válasz. Elfoszlik a könnyebb út lehetősége, ilyenkor bánja meg az ember, hogy nem maradt ágyban, kizárva a paplannal a fényt, a felelősséget, a cselekvést, hagyva a dolgokat magányosan történni a világban.

- Hazaviszlek - mondom, és a kisfiú lelkesen bólint. Az jut eszembe, és talán nem is járok messze a valóságtól, hogy a kisfiú csak erre várt, ezért került ide a semmiből, ezért várt a téltre, ezért is született talán.

A kocsim nem messze parkol, mert magam valóban a sarki közértbe és a lottózóba ugrottam be, mielőtt kimegyek a reptérre, és magam mögött hagyom a várost és az országot.

Gyászterápia - mondta volt a lélekgyógyászom. Leülök a tengerpartra, nézem a végtelemt, és elképzelem, hogy a meghalt testvérem is a kéklő horizont része már, és ily módon engedem el őt. Ha minden ilyen egyszerű lenne, az emberek egész nap a parton ücsörögnének. Nem a fagyban, a hóesésben, arra várva, hogy valaki hazavigye őket.

Beszállunk a kocsi, a fiú azonmód birtokba veszi a berendezést: ki- és bekapcsolgatja a fűtést, egyik dalt a másik után lépteti a CD-lejátszón, húzogatja a biztonsági övet, próbálgatva, mikor akad el.

Hagyom, és a forgalomra koncentrálok, amely kezd bedugulni, ahogy az ember orra, amikor már igencsak eleget van a karácsonyi bevásárlásból, a sokadik évbúcsúztatóból és a csordultig teli áruházakból.

A címet hamar megtalálom, kertváros, egyirányú utca, takaros ház. Leparkolok, becsöngetek. Semmi válasz. Tanácstalanul pillantok vissza a kocsira: az ablakon szétmálló fény ellenére is látom: üres. A fiú eltűnt. Még egyszer előveszem a telefonomat, megkeresem az utoljára hívott számot, nyomát sem lelem.

Az álmot a kezemben maradt telefon rezgése pukkanás szét. Anyám az, a csengetés türelmetlen, aggódó. Felveszem. Hangomra először csend a válasz, majd zokogás. A fuldokló szavakból annyit veszek ki, hogy a gépem lezuhant, a pilóta hibája volt, bemondta a tévé, és most mi lesz. Majd nevetés, apám veszi át a kagylót, ő is sír, hadar, majd kacag.

Állok, nem értem, mi történik, ahogyan nem értem, miért esnek lefelé a hópelyhek, miért különbözik mindegyik a többitől, és miért pont az én orromat szemelte ki az egyik, hogy rátelepedjen és megcsiklandozzon.

A járatom ma indul, négy óra múlva, és nem késhetem le. Ha lezuhan, meg kell halnom. Ez a jövő. Vagy már a múlt?

Apám bizonygatja, hogy nem szerda van, az tegnap volt, csütörtököt írunk, és nem érti, hogy késtem le a gépet. Merre jártam? Miért nem telefonáltam?

Sehol nem jártam, bizonygatom, leginkább magamnak. Csupán felvettem egy kisfiút a hóesésben, hogy hazavigyem. Alig pár percet töltöttünk az autóban. De közben valahogy...

Kiesett egy nap. Elmulasztottam a halálomat.

Sikeres gyászterápia.

Meghalt kisöcsémre gondolok. A felnagyított szemére a könnyein keresztül. A hópelyhekre.

És örülök, hogy ma is kikeltem az ágyból, és nem hagytam a világot magára.

A VÁSÁRLÓ

A dédapám nyitotta a fegyverboltot. Eredeti neve Ziel volt, ami németül céltáblát jelent, talán ez adta az ötletet az üzlethez. Sokáig ez a név díszelgett a kézzel festett cégéren az ajtó fölött, míg nagyapám egyik napról a másikra vallást és nevet váltott, így lettünk Chiek, ami inkább emlékeztet egy kínai bevándorló nevére, mintsem egy San Diego-i családnévre. De ami történt, megtörtént, a cégtáblát újrafestették, és megtartottuk az üzletet is.

Bevételünk folyamatosan növekszik, nem számottevően, de egyenes arányban az emberek terebélyesedő, részben indokolt szorongásaival. Noha soha nem kérünk indoklást, miért dönt a kedves vevő a fegyervásárlás mellett, olykor, a megfelelő márka, méret, stb. kiválasztásához mégis elkerülhetetlen megtudni, mire is kell tulajdonképpen az eszköz. A magyarázatok sokrétűek: a többség magát akarja megvédeni, van, aki sport célból vesz löfegyvert, de olyan is akad, aki nyíltan bevallja, bár tréfának tüntetve fel a dolgot, hogy házasságát szeretne javítani, kiiktatva a zavaró harmadik felet.

Nem a mi feladatunk az ítélkezés, nem követjük eladott portékáink útját, megteszi ezt helyettünk a rendőrség, csak éppen visszafelé. Ily módon olykor tudomást szerzünk arról, hogy melyik maffiafőnök, szomszéd, szerető, vagy éppen ártatlan utcai járókelő életét oltotta ki az általunk értékesített fegyver. Együttérzően megcsóváljuk ilyenkor a fejünket (mióta apám meghalt, már csak egyedül fejezem ki ily módon a sajnálatomat), és elmerengünk az emberi természet felett.

Sokféle ember megfordul nálunk. Katona, rendőr, az utca embere, sok külföldi, akik vérszemet kapnak a fegyver birtoklásának szabad lehetőségétől, vannak igazi szakértők, a háború megszállottjai, veteránok, akik viszont már nem annyira megszállottak, kigyógyította őket a II. világháború vagy Vietnam, és olyan ember is betér, aki soha nem vesz semmit, csupán érdeklődik. Ilyen embernek tűnt az idős férfi is, aki egy napon mégiscsak vett tőlem egy pisztolyt.

Kedves öregúr volt, hosszú, régimódi kabátban, de hát mit is viseljen egy aggastyán a kilencvenedik életéve felé bandukolva, ugyebár. Folyékonyan beszélt angolul, de érezni lehetett alatta valami európai akcentust, talán lengyelek vagy románok beszélnek így, de nem tudom biztosan, mert nem sok lengyellel vagy románnal volt dolgom. Egyszer megkérdeztem, honnan jött, mi szél hozta erre, de csak legyintett, és mintha valami görög nevet mondott volna, talán még kisiskolás koromban hallhattam.

Hosszan tájékozódott, több fegyvert is a kezébe vett, 45-ösöket, revolvereket, de nem úgy tűnt, mint aki hozzá van szokva, hogy pisztolyt tart a kezében. Emlékszem egyszer megjegyezte (mert rákérdeztem, hogy miért tintás az egyik ujja), hogy tollal dolgozik. Ebből

gondoltam, hogy író lehet, vagy újságíró. Általában nem kézzel ír, tette hozzá, csak kicserélte az írógépszalagot, így maradt egy kis festék a mutatóujján. De már vissza is tért az éppen vizsgált pisztolyhoz.

Megfontoltnak tűnt, mint aki gondosan mérlegel minden döntést. Leginkább arra volt kíváncsi, milyen erővel röppen ki a golyó a fegyverből, milyen pályát ír le, és mennyire közel kell lennie a célpontnak, hogy biztos legyen a találat. Megosztottam vele több esetet is, amelyekről tudomásom volt, ahol betörőt fogott a fegyvertulajdonos, és alig két-három méter választotta el őket egymástól. Ilyen távolságból nem kell lenni mesterlövésznek ahhoz, hogy az ember leszedje az ellenfelét, jegyeztem meg. Elégedettnek tűnt a válasszal, bár a lakóhelye veszélyességére vonatkozó kérdésemet figyelmen kívül hagyta.

Többször visszatért, kipróbált újabb és újabb, kisebb és nagyobb pisztolyokat, míg kiválasztott egyet, amelynek tapintásával meg volt elégedve. Emlékszem, azt mondta „mint Jézus a keresztjét”, bármit is jelentsen is ez.

Ötven darab töltény is járt a fegyverhez. Megmutattam, hogyan kell betölteni a tárat, kibiztosítani a pisztolyt, kiüríteni, biztonságba helyezni. Soha ne fogja emberre, ha nem akar vele lőni, még üresen sem, figyelmeztettem, ahogy több száz éve hasonló intelmekkel látják el a kezdőket. Az öreg annyit jegyzett csak meg, hogy ötven darab töltény bizonyára több, mint amennyire feltétlenül szüksége lesz, mire én azt feleltem, hogy soha nem lehet tudni.

Kézpénzzel fizetett.

Arca olyan volt, mintha fából faragták volna, nem mutatott érzelmet. Nagyon öreg volt már, egy pillanatra az is eszembe jutott, egy másik korból érkezett, mint azokban a színes, zavaros képregényekben, amiket a fiam olvas mostanság. Ahogy még visszanézett az ajtóból, és intett, csak erősödött bennem a meggyőződés, hogy ez az ember nagy utat tett meg, és talán egy még hosszabb utazásra készül.

Hónapok múlva kopogott nálam a rendőrség, oly módon, ahogy csak a rendőrség képes kopogni, amely rögtön a frászt hozza az emberre. Azonosítottam a fegyvert, előkerestem a leltárkönyvet, és megerősítettem, hogy az a férfi vásárolta, akinek a fényképét a nyomozó az orrom alá dugta. A képen az öreg még fiatalabb volt, mosoly nélkül nézett a kamera mellé, egy útlevel fénymásolata volt. Próbáltam kibetűzni a nevét, de mire sikerült volna, a rendőr már el is tette.

Mi történt vele, kérdeztem, és a rendőr csak annyit mondott, megvonva a vállát:

- Meghalt.

PO2

Béla bácsi. Ő volt a legidősebb és a legtapasztaltabb pilóta. Olyan öreg volt, hogy azt szokták róla mondani, még megpofozta Hitlert gyerekkorában, amikor az el akarta venni az üveggolyóját. Tanulhatott volna a pofonból, tették hozzá.

Béla bácsi most ott ült a teraszon, ahol télen-nyáron, esőben-napsütésben olyan biztosan meg lehetett találni a napnak ennek a szakában, mint ahogy az ember nagy bizonyossággal jelentheti ki, hogy a Mount Everest még a helyén van, bárhol is legyen az a hely.

- Ezek lököttek - legyint Béla bácsi a körülötte sertepertelő pilótákra, mert ő már ismeri a fajtájukat, hiszen ő is ebben az alomban látta meg a napvilágot. Ide született, ahol az apja töltötte egész életét, a régi öregek lovagoltatták a térdükön, akik még saját kezükkel toldozták-foldozták össze első masináikat, nem csoda, hogy előbb vezetett repülőgépet, mint kétkerekű biciklit. Ami a toldozást-foldozást illeti, jegyzi meg az öreg, ma is akad pár kótyagos, akinek nem telik drága gépre, amely olyan fényesen gördül le a szerelőszalagról, hogy a napfény is seggre esik a dukkóján, ezért a szemétből kiguberált kacatokból csirizelik össze a maguk mátkáját.

Béla bácsi pőfékel, mint a közeli gyár kéménye. És mesél.

- Mert itt van ez a Polikarpov - dűnyyogi, szinte csak magának, de azért figyel a szemüvege fölött, szemmel tartja a kisdedeket, kiült-e már arcukra a csodálat, a mohóság. Persze, hogy kiült. Mindig kiül.

- PO2-nek is híják - teszi hozzá Béla bácsi a gyengébbek kedvéért, mert nem lehet mindenki lexikon, még akkor sem, ha ezen a telephelyen főbenjáró bűn nem ismerni a Polikarpov nevet.

- Két tucat biztosan volt belőle még a háború után - bólogat Béla bácsi. - Itt javígtattuk őket a hangárban. Meg itt - mutat körbe. - Olyan könnyűek voltak, mint a lepke szárnya. Kézzel tologattuk, az erősebbje egyedül, a táposabbja párosan. De amikor felszállt egy... na, akkor megállt az élet. Letettük a szerszámot, és addig néztük, míg bele nem vészett a távolba. Olyan volt az, mint Krisztus mennybemenetele, de mi azért tudtuk, hogy hamarabb látjuk viszont, mint az Urat. Két tucat gép volt, de csak alig maroknyian vezethettük őket, különleges jogosítvánnyal. Aztán egyszer csak odafent - intett a jelzett irányba, és mindenki tudta, hogy ezúttal nem a Jóistenre gondol - rájöttek, hogy könnyedén meg lehet pattanni ezekkel a gépekkel. Mármint nyugatra, tudjátok. Így egy napon jött a parancs, hogy mindet meg kell semmisíteni. Kivittük őket a határba, telet tankkal, majd jött egy vadász, vagy

miféle, és belelőtt a közepébe. A golyó egy másodperc alatt szétvitte az egész gépet, mint a fecskefészket a petárda. Ennyi volt.

Köpött egyet, tűnődött, majd folytatta. - Egyetlen gép maradt meg. Megboldogult nagybátyámé volt. Harcolt vele, amikor kellett, és permetezte is a szántóföldeket, amikor már újra hagytak élni. De nem volt képes megtenni. Hogyan is akarhatná bárki is, hogy az ember ölje meg a saját fiát? Szétszedte, lezsírozta az egészet, és elásta itt nem messze a völgyben. Ha megtalálták volna... - megcsóválta a fejét - de mindenki tartotta a száját. Az öreg hitt abban, hogy eljön az idő, amikor újra repülhet. Mindig azt mondta: „A gonosz is elfárad egyszer. Vége lesz ennek is, ahogyan elmentek a törökök, az osztrákok, a németek.” Igaza lett. 1990-ben, valamikor tavasszal feltámadt a Polikarpov. Az öreg sokáig repült még vele.

Délután öt óra volt, de közeli falu harangja, amely ilyenkor hívja misére a hívőket, elfelejtett kongani. A méhek sem zümmögtek, a tesztelés alatt lévő új gépek sem szálltak fel. Mert minden és mindenki a mese végét várta.

- No, aztán eljött az a nap is, mert az a nap mindig eljön, akkor is, ha ti most nagy okosan azt hiszitek, hogy örökké fogtok élni. Az öreg kijött ide, mint minden reggel, megszalonázott, és beült a PO-ba. Indulás előtt, már járó motorral mindig fohászkodott egyet, mert jobb, ha az ember megbeszéli olykor az élete dolgait a Teremtővel. Aztán felszállt, körözött, játszott az égen, mint gyerek a homokban. Majd látjuk, hogy jön vissza, büszkén, felhúzza az orrát, mint valami kisasszony, majd leszáll. Gurult, nem lassított, nem fékezett. Ez nem rá vallott, az öreg olyan precíz volt, olyan finom ember, soha nem engedett meg magának és a gépének egyetlen trehány mozdulatot sem. Most pedig elhagyta a leszállósávot, rágurult a zöldre, és végül egy bokor állította meg a gépet. Tudtuk, hogy baj van. Ott pihegett a gép, a pilótaülésben az öreg, félrebillent fejjel. Halott volt. Persze jöttek a fejesek, vizsgáldták, szaglászgattak, elvitték szegényt, szétvagdoszták. Aztán pár nap múlva ballag lefelé az akkori góré. Int, félrehúzza, és azt mondja, a nagybátyám odafent halt meg, megállt a szíve. Ez rendben van, persze dehogyis volt rendben. De aszongya, hogy akkor ki hozta le a gépet? Mert az lejött, tucatnyian láttuk, és ez nem egy ilyen nyegle vitorlázó, mint amik itt bohóckodnak, hogy szélcsendben is lebegnek, mint a tollpihe. A motort leszámítva a PO2 nagy része fából és vászonból készült, olyan törekeny, mint a herendi porcelán. Mégis lejött, engedelmesen, szépen, és begurult a bokorba. Egy karcolás sem esett rajta, én mondom. Szegény nagybátyám akkor már máshol járt, de a gép tudta, hogy mi a dolga.

Ekkor kondult meg a harang, és a hallgatóság is levegőt mert venni végre. Béla bácsi rágyújtott egy újabb cigarettára, és végignézett a csillogó szemeken.

- Van ilyen, fiaim, van ilyen - dörmögte, és aztán másról kezdett beszélni.

MINDIG JÖN VALAKI

Sokan jönnek ma. Tiszta átjáróház. Pedig semmit nem akarok, csak megírni a válasz nélkül maradt leveleket, belelapozni az éjjeliszekrényen porosodó könyvekbe, esetleg leülni a zongora elé, és utánajárni a dolognak: maradt-e még eljátszanivaló, megmutatni- és felmutatni- a szívemben?

De mindig megzavar valaki.

Elsőnek egy középkorú férfi érkezik, alkoholista. Ezt már bemutatkozáskor közli, mint egy harmadik nevet. Így szokás, mondja, ezzel emlékezteti magát és másokat, hogy honnan jött, merre tart, mire számíthat. Szeme tiszta, de figyelmeztet, hogy nem az eredendően tiszta tekintetet, sokkal inkább a megtisztult szemeket látom. Buddha is azt mondta, ha nem loptál, menj, és lopj, aztán gyere vissza, mert nekem megtisztulva kellesz, teszi hozzá. Kicsit erőltetettnek találok a hasonlatot, de értem, miről beszél.

Aztán elmondja, hogy egyébként tíz éve tiszta már, és nem is szándékozik magát újra bemocskolni. De nem fürkesszük a jövőt, nem tervezünk, elég a mai nap, bólogat. Mindig csak a mai nap, ahogyan Jézus mondta. Arra gondolok, ha még egy vallásalapítót idéz, elzavarom. Miután ily módon tisztázzuk a helyzetet, lemondok arról, hogy megkínáljam bármivel is. De nem is enged szóhoz jutni, mert rögtön, ahogy leül, elérkezettnek találja az időt, hogy elmesélje alkoholizmusa történetét. Hiába, az emberek képtelenek másról beszélni, mint önmagukról. A gyermeket váró nő csak a várandósságról fecseg, a frissen megtért a vallásáról és a többi, általa hamisnak tekintett egyházzal, a húsevést éppen elhagyó az állatok szenvedéséről és a többi ragadozó emberről. Untat. Túl vagyok én már ezeken.

Épp, hogy belefognék aznapi első kávé elkészítésébe, amikor befut a következő látogató, egy öregember. Remeg keze-lába, hangja, rázza a hideg, vagy az öregség, vagy az elmulasztott, meg nem élt élet. Hellyel kínálom. Még le sem ül, már mondja a magáét. Figyelmeztetni akar, megmenteni. Inkább tedd meg, minthogy később megbánd, hogy nem tetted meg, óbégat. A halálos ágyadon jobban kínoznak majd a meg nem tett dolgok, azok, amelyek mellett gyáván elsompolyogtál, mint azok, amelyekbe belevágtál, amelyekre igent mondtál, ám megbántad őket. A megbánás tanulságot hoz magával, a ki nem élt vágyak, meg nem hozott döntések viszont megölnék, szónokol.

Sétálni kellene egyet, gondolom. Kiszellőztetni a fejemet. Sok ez mára. De az öreg még nem végzett.

Hamarosan meghalok, közli. És soha nem látom már azokat, akiket megbántottam, és akik engem bántottak meg. Mert elkéstem. Én vagyok az Elkésett Ember.

Szemügyre veszem az Elkésett Embert. Nem mindennap láthatok ilyesmit. Az elkésésnek jeleit is észlelem: a gyors beszédet, a kapkodó tekintetet, a soha meg nem nyugvás görcsét, ahogy egyszerre igyekszik megmarkolni és elengedni a világot, az életet.

Hogyan segíthetnék? Mit adhatnék, gyógyírt, ennek az embernek? Létezik szer késés ellen, elodázott és elsunnyogott élet ellen? De mire mondhatnék bármit is, már eltűnik.

Még fel sem szusszanok, már ott áll az ajtóban a soros vendég. Ő nem szól, csak kíváncsian néz fel rám. Fel, mert jóval alacsonyabb, mint én. Gyermekek. Milyen lehet leélni az óriások földjén éveket úgy, hogy minduntalan nyújtózni kell a tárgyak magasságába, a legtöbb szó ismeretlen, és életünk ezektől az önző, magukba forduló és langaléta lényektől függ?

Az első látogató, aki valóban érdekel.

Illedelmesen köszön, majd egyik lábáról a másikra áll. Talán pisilnie kell, vélem, de szó sincs ilyesmiről. Csupán arra vár, hogy behívjam őt, hellyel kínáljam, meghívjam életembe. Megteszem.

Ő is mesél, úgy tűnik, ez a látogatók szokása mostanság. Nem tud semmit előző vendégeimről, a fejét rázza, ha rákérdzek az iszákos emberre, vagy a hóbortos öregre. Miért is kellene ismernie őket? - értetlenkedik. Ő nem ér rá ilyesmire, mondja.

Nocsak, figyelek fel a megjegyzésre. Egy elfoglalt kisember. És vajon miben áll elfoglaltsága? Ekkor közelebb hajol, és súgva mondja:

- Én vezetem el az embereket az Istenhez.

Olykor jó, ha az ember nem szól. Ha csak kifejezéstelen arccal néz. Ha csak engedi, hogy legyen. Ez is ilyen pillanat. A fiú akkor elmondja, hogy minden gyermek kulccsal a szívében születik a világra, és ezt a kulcsot később elveszíti. A kulcs a Mennysors kapuját nyitja. Isten mindenkinek elhelyezte ezt a kulcsot a szívében. Később, amikor felnő, az ember sokat olvas, sokat imádkozik, és azt reméli, hogy mindezek a tevékenységek megnyitják a kaput. De ez tévedés. A kaput csak a kulcs nyithatja meg, és ehhez a kulcshoz csak gyermekek férhetnek hozzá.

Közli mondandóját, és elmegy. Végre megfőzhetem a kávé, elolvashatom a leveleket, belelapozhatok a könyvekbe. Már sötétedik, amikor lerogyok a zongoraszékre, és felnyitom a zongora fedelét. Igyekszem kiverni fejből a látogatókat, zagyva beszédüket. Csak arra koncentrálok, hogy hangot adjak az ihletnek, kifejezzem a dallamot, amelynek ott kellene lennie valahol, amelyre mindig rátaláltam, amikor szükségem volt rá, amit nem zülhat szét holmi hívatlan vendég, átjáróház, semmitmondó fecsegés.

De nem jön semmi. Egyetlen hang sem.

ÁLOM

Amikor először valaki más testében ébredtem fel, azt hittem ez csak a szokásos álom-az-álomban tapasztalat, amelyben oly sokszor volt már részem. Ilyenkor minden rendkívül élethű; érzékeim élesek, és csupán a megélt helyzet valószínűtlensége - mint a hibátlan különleges effekt egy fantasztikus filmben - árulja el a trükköt. Ez alkalommal, azonban, túl sokáig tartott az illúzió.

Gyanakodni kezdtem. Testem túl szottyadt volt, mint a fagyasztóban felejtett, levét és értékét vesztett gyümölcs. Körmeim sárgák és görbék, kezem májfoltos: egy öregember kezei. Pár perccel később ráébredtem, hogy valójában egy öregasszonyé. Bizarr álom: este egy negyvenes férfi alszik el, reggel egy ásatag matróna ébred fel.

Sok mindenre lett volna szükségem egy időben: egy jó fürdőre, kevésbé szaglós ruhákra, de mindenekelőtt egy tükörrre, hogy végre szembenézzek magammal, de nyomát sem leltem ilyesminek a szobában. Mozdultam volna, de testem nem engedelmeskedett, kezeim lehanyatlottak, lábaim érzéketlenül heverték a durva takaró alatt, mint ormótlan fahasábok.

Kiáltani akartam, de csak valami káromgáz-féle hörgés szakadt fel a torkomból, mint leszáradt slejm. Köhögtem, ugatva, fuldokolva. Véget érhetne már ez a lidércnyomás, nyögtem, amikor végre újra levegőhöz jutottam. Ideje felébredni magam. De nem ment.

Valaki, sokkal később, mégis bejött. Megigazgatta a párnámat, kisimította a takarót, és a homlokomra tette hűvös kezét. Jólesett. Jó, ha az emberre még a halála előtt ránéz valaki.

Miközben dörömbölt bennem a felébredés vágya, megértettem az álmot. Nem történt egyéb, minthogy belekerültem a saját dédanyám testébe, mégpedig annak halálának napján, mert időzíteni tudni kell, ugyebár. Aki pedig elviselhetővé próbálta tenni ezt az utolsó napot, az anyám volt. Gyerekkoromban sokszor elmesélte már nekem a beletörődés, az elengedés és a fájdalmas megkönnyebbülés heteit, olyan volt, mondta, mintha valakinek egy elhalt testrészét vagy torz kinövését távolítanák el, lassan, érzéstelenítő nélkül. De mint minden, az elmúlás is elmúlik, az egyik percben még emelkedett a mellkasom, a másik percben halott voltam, kívülről néztem magamat, és végre megláthattam arcomat is, a halálba fáradt öregasszony arcát. De az álom nem ért véget.

A következő test, amelyben magamhoz tértem, sokkal elevenebb, elviselhetőbb, mi több, élvezhető és kényelmes volt. A reggeli ébredést követően ismét hasztalan próbáltam kijutni az álom labirintusából, így inkább felfedezőútra indultam. A meleg kályha mellől a jéghideg konyhába jutottam, onnan a tornácra, majd meztelen lábaimmal egyenesen a bokáig érő hóba, az udvaron. Az ott tartózkodók kinevettek, porhanyós hógolyókkal dobáltak meg,

visszadobáltam őket, közben pedig szemügyre vettem a társaságot. A testvéreim, állapítottam meg. Szám szerint négy, és már soroltam is a nevüket, mert jól emlékeztem rájuk a családi legendárból, amelyet ükapám adott tovább dédanyámnak, és így tovább. Az is rémlett, ki hogyan végzi majd: az egyik a háborúban, a másik a kocsmában, a harmadik a kórházban, a negyedik messzi földön. Én maradok legtovább életben, egy lányom lesz, aki még látja déd-unokája megszületését. Mindent értettem, a helyére raktam, csak azt nem, hogy miféle varázslat bújtatott el engem ezúttal a még alig tíz éves ükapám testébe. De mire idáig eljutottam a töprengésben, talpamat vörösre csípte a fagy, így visszamenekültem a fűtött szobába. Sok időm nem maradt megfejtani a rejtélyt, mert másnap ismét egy új testben talált rám a reggel, és ezúttal szépanyám szemrevaló arcocskája nézett velem szembe a konyhaszekrény tükreből. Izgalmas volt felfedezni egy fiatal női testet, eddig nem ismert közelségből, de mindössze pár órát gyönyörködhettem önmagamban, mert jött az újabb reggel, a következő ébredés, megint egy generációval hátrébb az időben, és így megy ez a mai napig.

Most már nem várom a felébredést. Ha álom ez az egész, végleg beleragadtam. Ezt is meg lehet szokni, egyébként. Mulatságos a dolog: én, aki mindig is ragaszkodtam az állandósághoz, életem nagy részét azzal töltöttem, hogy konzerváljam a jelent, megállítsam az órát, belenyomjam az idő sűrű masszájába a fiatalságot, a sikereket, a kapcsolataimat, mint kisgyermek tenyerét az agyagba, most felsőfokon tanulom az elengedést. Mire kényelmesen elhelyezkednék egy testben, megszoknám a körülöttem élők arcát, mire csak szólhatnék, szerethetnék, érinthetnék, máris elragad újra az ár, visszalök az időben, és jön az újabb reggel, az újabb szerep, egy újabb csepp valaki másnak az életéből, aki történetesen egy távoli őszám.

Nem tudom már azonosítani, merre járok, kinek a sorsát kószolom, ízlelem éppen. Voltam már katona, akit lövészárokból talált a hajnal, béna kisfiú, aki vezekelt soha el nem követett bűneiért, kamaszlány, aki a szénakazalban ébredt kedvese ölelésében, koldus, aki idegenné vált a saját életében, és morózus nagypapa, aki már nem képes megtömni a pipáját.

Bakugrásokkal utazom vissza az időben, nem értem már a nyelvet, amit körülöttem beszélnek, egyre furcsábbak az ételek ízei, más az emberek tekintete, nem is házban ébredek már, hanem a szabad ég alatt, vagy egy barlangban, és egyre hidegebb a levegő. De még nem enged a hatalom, amely ezt a kegyetlen tréfát űzi velem, és sejtem, hosszú még az út. Talán egy napon állatként ébredek majd, vagy a tengerben, vagy nem is ébredek már fel, mert a test, amely befogad egy napra, nem is alszik, nincs is tudatánál, csak halad előre, hajtja az evolúció, az élet árama, a létezés nyugtalansága.

Csak én megyek visszafelé. Az Isten felé.

EGY KORTY BOR

Belekortyol italába, és mesélni kezd. Bízok bennem, a szemembe néz, élénken, kutatja, hogy jelen vagyok-e, figyelek-e. Mindig is ilyen volt.

- Miért akartam légiós lenni? Csakis a pénz miatt. Itthon semmi lehetőségem sem volt, kereskedelmi szakmámmal most valami boltban tespedhetnék havi százezer forintért, vagy vendéglátózhatnék három műszakban. Ennél azért többet akartam elérni az életben. Így a sulit után összekaptam magam, és még mielőtt lett volna időm meggondolni, már az Orient expresszen robogtam Franciaország felé. Nem tudtam, mi lesz, de éreztem: nem futamodhatok meg. Olyan sokan jönnek haza két hónap után, egy év után. - Elmereng. - Senki sincs ebben a városban, aki végigcsinálta volna. Nekem nem volt vesztenivalóm. Feleség, gyerek nem várt itthon, és tudtam: ezt végre csak magamért teszem, az életemért, a jövőbeli boldogulásomért. Párizsban jelentkeztem a toborzón. Elmutogatták milyen papírokat kell kitöltenem, és hogyan, kaptam egy melegítőruhát, és máris a légió szabályai vonatkoztak rám. Megkérdezték, hogy miért akarok belépni. Kalandvágyból, mondtam. Nem szabad azt felelni, hogy a pénz miatt. Egy katona ennél azért több. Este 10-kor elért a takarodó, irány a vaságy, nézhettem a plafont. Az első lépéseken túl voltam. Senki sem beszélt magyarul a közelben, fogalmam sem volt, hogy mi a dolgom, de nyugodtan aludtam. 5:30-kor kelés, 6-kor meglepően jó reggeli, aztán 7:30-kor sorakozó. Majd interjúk, intelligenciatesztek, pszichológiai vizsgálat. Végül megkaptam a piros csíkos ruhát, ami azt jelentette, hogy teljes jogú katona vagyok immár, és irány a kiképzőtábor.

Közbe akartam szólni, de nem engedte. Intett, hogy később. Nem tudta, hogy nincs később. Folytatta.

- Négy hónap Castelben. Fent a Pireneusokban egy hónap, nyelvoktatás, hajtás, verések, éjjelente egy-két óra alvás, és pontgyűjtés. IQ tesztet és teljesítményem alapján az ejtőernyősökhöz kerültem Korzikára. Elit ezred, dupla fizetés. Ekkorra már úgy-ahogy törtem a francia nyelvet, noha először rém nehezen állt rá a szám. Szóval kiképeztek, majd irány Afrika közepe: Csád. Hat hónapig állomásoztunk itt, majd Gabonban töltöttünk négy hónapot. Akkoriban kezdődtek a harcok Jugoszláviában, mentünk vigyázni az ENSZ-katonákra, mert-hogy ők békefenntartók lévén nem lőhetnek. Az ő dolguk volt többek között, hogy betartassák a genfi egyezményt, miszerint például nem szabad tüzet nyitni nőkre, gyerekekre, vöröskeresztes alakulatokra, ugró ejtőernyősökre, ilyesmi. Persze mindenki lőtt, amerre látott, ész nélkül, miként szokás egy háborúban. Kellemetlen tél volt. Mínusz negyven fok, egy évig konzerveken éltünk, mígnem észrevettük, hogy fájnak, mozognak a fogaink. Merthogy

skorbutot kaptunk, tisztességeset. Clinton aztán mentette a menthetőt, intézkedett, hogy kapjunk rendes kaját, attól fogva repülőgépek hozták a gyümölcs-zöldség alapanyagot a napi egyszeri meleg kajához. Iszonyú hideg volt, a sátrainkban fatüzelésű kályhák, meg hasonló extrák. Tahiti-i katonatársaim életükben először láttak havat, fetrengtek benne, visítotak. Mi meg a röhögéstől, amikor megdöbbenően kiáltottak: „Fáj, fáj!” Nem ismerték a fagyást. De ennek is vége lett. Az egyes államfők persze nem szűntek meg megtévelyledni, kitört a háború Kongó és Zaire között, úgyhogy ismét Afrika következett, mint állomáshely. Arratájt az elnökválasztás egyszerűen zajlik: a jelölt magánhadserege mögé bújva elteszi-teteti láb alól az éppen aktuális elnököt, majd elfoglalja annak posztját. Ez ügyben két hétig dörögtek a fegyverek Kinshasa-ban, és ki kellett menekítenünk a pár ezres fehér lakosságot, mert halál várt volna rájuk. Tutajokon, egyéb tákolmányokon menekült a halálra rémült tömeg. Az USA hadsereg itt sem avatkozhatott be, mert nemzetközi konfliktus lehetett volna a dologból. Mi sem tehattünk sok mindent, egyszerűen hagynunk kellett, hadd öljék egymást a háborúzni vágyók. Volt rá példa, hogy megkérdeztünk egy katonát, hogy miért írtja éppen a szomszédot, mire azt felelte: „Azt mondták, löni kell.” És a szemben álló felek nem egymást vették célba, fenét. Az égre céloztak kicsit ferdén, mondván: majd ráesik a golyó az ellenfél fejére. Mulatságos lehetett volna, de pont az eltévedt lövedékek miatt sérültek meg, estek el sokan az ártatlanok közül. De túléltek, odafigyeltünk magunkra és egymásra is. Aztán megint kivontak, irány „haza” Korzikára. Ott is ragadtam leszerelésig. Eltelt az öt év, és egyszer csak kívülről néztem az erődre, civil ruhában, zsebemben az emléklakettel. Megcsináltam. Nem lettem narkós, alkoholist sem, nem szórtam el a pénzem, nem kattant meg az agyam. Viszont felnőttem. Az a tizennyolc éves komolytalan gyerek, aki vagányan utazott az Orient expresszen a remélt szebb jövő felé...

Elakadt a szava, köhögni kezdett. Türelmesen vártam, hogy megkönnyebbüljön, de egyre jobban erőlködött, már a szomszéd asztaloktól is nézegettek felénk. Végre felugrottam, ütni kezdtem a hátát, kényszerítettem, hogy hajoljon előre, álljon négykézláb, köhögjön, éljen. Amikor már szederjessé vált az arca erőszakkal belenyúltam a szájába, kockáztatva, hogy leharapja az ujjam, de akkorra már elgyengült, nem kapkodta a levegőt, nem erőlködött. Ott halt meg a kezeim között, fuldokolva, vasárnap délután.

Jöttek a mentők, elvitték, határozottan, komoran, ahogy a halál jelenlétében viselkedik az ember. Én még maradtam. A kocsma népe visszaszívárgott az asztalokhoz, a pincér hozott még nekem valamit. - A ház vendége - mondta. Majd visszafordult, és megkérdezte: - Ki volt ez az ember? - Gondolkodnom kellett a válaszon. Végül azt mondtam: - Egy hétköznapi hős, aki túlélte a poklot, és megfulladt egy korty bortól.

TELEFONHÍVÁS

A telefon kicseng párszor, majd felveszik. További pár másodperc telik el, mire valaki belehallózik a vonalba másik oldalon; hagyományos készülék lévén ennyi idő szükséges, hogy a hívott fél a füléhez emelje a kagylót. A telefon maga egy kis sarokszekrényként foglal helyet, nagyobb, mint egy éjjeliszekrény, de kisebb, mint egy szobai komód. Egyfajta iratszekrény ez, legalábbis gazdája ebben tartja a legfontosabb személyes dokumentumait, iskolai bizonyítványait, amelyek mára már igencsak megfakultak, a befizetett csekkek feladóvevényeit, üres ív papírokat, tollakat, egyéb irodaszereket, mint például tűzőgép és lyukasztó, mappákat, lefűzőket, grafit-beleket a régimódi, ma már nem igazán használatos ceruzákhoz, amelyeket megőrzött utolsó munkahelyéről.

A telefon sem mai darab: vajszerű, súlyos masina, az elején egy kis címke, becsúsztatva a számára fenntartott kis keretbe, amely a telefonszámot hivatott közzétenni. A telefon alatt horgolt terítő, mellette pedig, egy kis dobozban, letéphető oldalakkal rendelkező jegyzet-tömb és toll, ha valamit gyorsan fel kell jegyezni hívás közben, ami gyakran előfordul. Ilyenkor a felsorolt berendezési tárgyak tulajdonosa furcsa ákombákomokat vet a papírra, amelyeket később bárki számára olvasható szöveggé „tisztáz le”, tekintve, hogy az első változat gyorsírással készül. Ma már kevesen tanulnak gyorsírni, a gyorsolvasás, és még inkább a gyorsfelejtés időszerűbb és hasznosabb, jegyzi meg ilyenkor.

A helyiség további használati tárgyai közé tartozik egy négyzet alakú asztal a hozzá való három székkal, még egy csak azért nem fér el, mert az asztal negyedik oldala érintkezik a fallal, amely az ablaknak is helyet ad, két függönnyel: az egyik leheletfinom csipkefüggöny, a másik durvább és vastagabb sötétítő drapéria.

A komód, amely az ágyneműket rejt, szobába való bútordarab, helyhiány miatt helyezték el itt az étkezőben, amely konyha is egyúttal. Szinte minden tárgy egy sokkal nagyobb lakás nappali szobájából és előszobájából került ide, amikor tulajdonosuk anyagi megfontolásból elcserélte háromszobás lakását erre a garzonra, és nem volt szíve megválni egyetlen megszeretett és megszokott bútortól sem. A komódon váza, benne virágok, mellette a kicsiny hűtőszekrény, és ezzel a szemlélő tekintete be is zárja a kört. A konyhaszekrény és a tűzhely egy függönnyel elválasztott kis konyhában található, mindössze egy lépés választja el az étkezőtől, de a függönyt soha nem húzzák be, látszólag megnövelve így módon mindkét helyiséget.

Ebben a térben csörren meg a telefon, ide ballag ki lassan a hívott fél a szobából, áthalad a szintén párlépésnyi előszobán, és rögtön a telefonos szekrényhez érkezve felveszi a

kagylót. Hangja fáradt, lemondó, mint azoké, akik már nem várnak hívást. Bűntudatom is van, mert hetek óta nem telefonáltam már, nem nyitottam rá az ajtót. Azóta, hogy kijött a kórházból. Magam sem értem a húzódozást, hiszen azelőtt napi kapcsolatban álltunk, ha nem személyesen látogattam meg, délutánonként rácsörögtem, hogy ne várjon, ne készítse elő a tejeskávémát, ne töprengjen, mit ad ennem, ha farkaséhesen, kihagyva az ebédet, betoppanok. Mert jobban érezte magát, ha biztosan tervezhette a délutáni órákat.

Most viszont sok idő eltelt már. Napok, hetek? Szégyenszemre még azt sem tudom megmondani, milyen nap van, milyen hónap, hogyan került kezembe a telefon, mit is akarok neki mondani azon kívül, hogy ígéretet teszek egy mihamarabbi látogatásra vonatkozóan.

Minden furcsa, elcsúszott valami az időben, kizökkentem, mardos a szégyen, hogy ilyen hosszú időre magamra hagytam a nagymamámat. De már hallózik, már várja a választ, és tudom, ha nem szólalok meg, hamarosan le fogja tenni, és azt gondolja, valami telefon-betyár hívta, vagy téves hívás történt, ami a régi telefonközpontok világában még minden-napos volt.

Köszönök hát, a torkomat köszörülöm, és megkérdem, hogy van.

Jobban, feleli, jobban, de miért kérdem, mondja, furcsállja a kérdést.

Mert hiszen beteg volt, nagyon beteg, kórházban, sokáig, magyarázkodom.

Hallgat, aztán azt mondja, az már nagyon régen volt.

Nem lehet az, ellenkezem, hiszen alig pár hete vittem haza, majdnem meghalt, de végül hála Istennek megmentették az orvosok, pedig már mindenki lemondott róla.

Felnevet, de ismerem őt, tudom, ez nem igazi nevetés, ez a zavar jele, mint amikor szembesítem azzal, hogy nem jól hall már, félreért és elfelejt dolgokat, de ez nem baj, mert hiszen lassan nyolcvan éves lesz. És persze rögtön megbánom tapintatlanságomat.

Ellenben azt feleli, hogy én tévedek, nem gyógyult meg, nem volt rá esélye, nem maradt már egészséges vére, legyengült a szíve, haldokolt, és egy vasárnapi reggelen meg is halt, külön kórteremben, csak én voltam mellette, és most nem érti, miért hívom, hogy csenghet ki a telefon, hiszen azt elvitte a szomszéd a szekrénnel, az edényekkel és a ruhákkal együtt, a lakás kiürült, csak a falak és a szőnyegek maradtak, majd idegen emberek vették birtokukba, akik velem ellentétben nem ismerték már őt, nem tölthettek vele naponta egy órát, beszélgetve, tejeskávét szürcsölve, keresztretjvényt fejtve, vagy csak hallgatni, bámulva a tévét, elkísérve őt utolsó éveiben, és közben tudva, hogy senki nem választhat el minket egymástól.

És akkor felébredek. Megint álmodtam. És mindig ugyanazt, mintha valaki, talán egy tapintatos közlekedési rendőr figyelmeztetne, hogy rossz az irány, amely felé haladok.

A FÉNY, A SZEM ÉS AZ AGY

Nem fizikából diplomázott, de arra emlékezett az órákon elhangzottakból, hogy a szembe jutó fény által képes látni az ember, és amit lát, az sohasem a jelen. Idő kell, amíg a tárgyak által kibocsátott vagy visszavert fény eljut a szemig, ez lehet a másodperc töredéke, ha például egy étteremben szemlélődik a néző, lehet nyolc perc, ha a Napra tekintünk, és beletelhet évekbe, vagy évezredekbe is, ha felnézünk az égboltra.

További időt vesz igénybe, amíg a szemben található fényérzékeny receptorok által közvetített inger eljut az agyba, ahol értelmet kap az emlékekkel és egyéb praktikus kiegészítő elemekkel megtámogatott kép: vagyis látunk valamit, amit értelmezni is tudunk. Mindebből következik, hogy jócskán elhagyjuk már a jelent, a valóságot, mire egyáltalán tudomást szerzünk róla.

A szemorvos (aki neurológus is volt) valami olyasmit hümmögött, amikor Z. először felkereste, hogy a probléma azzal a bizonyos időintervallummal kapcsolatos, amely szükséges ahhoz, hogy az agy feldolgozza és összerakja a szem által befogadott fény-ingert. Az idegpálya zezzugossá vált, vagy ilyesmi. Ennél sokkal többet nem tudott mondani a hatodik vizsgálat után sem, miután átvilágították, megfestették, kémiai- és fizikai módon tesztelték, darabokra szedték és újra összerakták látószerve különböző részeit, agyát, és a kettőt összekötő idegsejteket. Maradt a tünet, a kórkép és a hümmögés.

Közben a helyzet súlyosbodott. Az első hónapokban mindössze pár másodperc eltérés mutatkozott a valóság és az érzékelés között, amely azt eredményezte, hogy Z. nekiment az ajtófélfának, kis híján elgázolta az autó, késve válaszolt a feltett kérdésekre, vagy éppen mellényúlt az evőkanálnak. A múltban élt, és a múlt eltolódott a jelenhez képest, mint az egymásra exponált fényképek, vagy a régi, szellemképes televíziók. Olykor nevetett mind-ezen, olykor bosszankodott, de az is megesett, hogy tesztelte a tüneteket, és kísérletezett a fénnel, a Nappal, mobiltelefonja vakujával. Majd eljött a nap, amikor felismerte, hogy nincs visszaút.

Attól a reggeltől fogva már segítségre szorult, mint a szeme világát hirtelen elvesztő ember, akinek megmaradt négy érzékszerve még nem képes pótolni a látást. Felesége, fia támogatta, vezetgette őt, de ahogy nőtt köztük a szakadék az időben, úgy távolodtak egymástól érzelmileg is. Mint a frontra bevonult katona, aki otthon hagyta kedvesét, és egy idő után már inkább csak emlékezik a szerelemre.

A távolság azonban egyre nagyobb lett a két világ, valós és az érzékelt között. Ahogy állapota romlott, a szemei által lefényképezett kép egyre később került a tudatába; mint

hajótörött, akinek a szigetére a tenger olykor elsodor egy régi újságlapot, egyre később értesült a valóság dolgairól, többi érzékszerve pedig lassan alkalmazkodott a megváltozott helyzethez: mintha a lakásában található összes óra szolidaritást vállalt volna az egyetlen rozsdás, nyikorgó vekkerhez, amely egyre többet késett. Hallása, tapintása, ízlelése, szaglása együtt ketyegett immár látásával, amelynek eredménye az lett, hogy Z. végleg átkerült a múltba.

Már csak feküdt az ágyban, elkülönített kórteremben, és arról álmodott, hogy valaha családapa volt, együtt játszott a kisfiával, tutajt ragasztottak liliputi méretűre fogyott ceruzákból, versenyeztek, ki tudja felismerni a legtöbb zeneszámot a lelassított magnókazettákon, képregényeket rajzoltak, és együtt sírtak, ha a kisfiú megütötte a térdét görkorcsolyázás közben. Érezte a ragasztó szagát, hallotta az énekesek pincemély hangját, érezte kisfia könnyeit az arcán, a ceruza nyomását a középső ujján, de közben tisztában volt vele, hogy a fiú már felnőtt és gyermekei vannak, akiket ő már csak akkor láthat, amikor már azok nem is lesznek az élők sorában. Hallhatja fia utolsó szavait, de már nem ölelheti meg őt. Érezheti felesége parfümjét, de már csak a sírkövét tapinthatja meg, azt is csak akkor, ha időközben nem hordja el az idő. Az ízek, amiket érez, a távoli múltban készített ételek ízei, a régi dalok előadói már elporladtak, a tavak, amelyeknek kéksége egybeolvad az ég tisztaságával, nem léteznek már.

Ő maradt itt csak ebben a világban, mint egy élő időgép, egy ősi, analóg magnószalag, amelyet már nem lehet lejátszani. Szemei még nyitva, de a képek, amelyeket közvetítenek olyanok, mint a régi, szemcsés filmek; villog a felvétel, rohannak a szereplők, de nem hiszi már el, hogy azok a régi kabátok és kalapok, a robosztus villamos, a fennhéjázva előzgető autók és kecses kerékpárok valódiak, léteztek egykor, tapintható, látható, szagolható volt mindegyikük, dolguk volt az időben, tartottak valamerre.

Z. feküdt az ágyban, és arra gondolt, hogy milyen volt a jelenben élni.

Arra gondolt, hogy milyen volt éreznie felesége bőrét, ahogy fázósan hozzábújt a téli hidegben, a fűtetlen lakásban, amelyet házasságkötésük után béreltek.

Arra gondolt, milyen volt kisfia szuszogását hallgatva vele együtt elaludni meseolvasás után.

Arra gondolt, milyen jó volt, amikor minden illat, íz, hang, kép és érzet úgy illeszkedett bele a valóságba, mint az utolsó ecsetvonás a halhatatlanná festett képbe.

Arra gondolt, milyen jó volt embernek lenni.

VÉGSZAVAK

Régóta tervezte már az eltűnését. Az ilyesmit alaposan elő kell készíteni, megszervezni, kidolgozni, mint egy haditervet. Gondosan ki kell választani az időt, a helyet, az utazás módját (hiszen aki feloldódni vágyik a világban, vajmi kevés eséllyel teheti ezt a szülővárosában), és pénzügyi értelemben sem szabad elkapkodni a dolgokat.

Akkor döntött úgy, hogy búcsút mond megszokott életének, amikor elkezdett végszavazni. Előre tudta, mit mondanak majd a munkatársai, amikor belép az irodába, hogyan köszönnek („Jó reggelt, főnök!”), mi lesz az első kérdés, amit feltesznek („Sűrű napra számítunk?”), hogyan kívánnak neki jó étvágyat, amikor megkezdí ebédszünetét („Ma a kedvence van a kántinban, főnök!”), és hogyan búcsúznak el délután („Ma sem hiába dolgoztunk.”).

Otthon szintúgy előre mormogta a közhelyeket. A felesége úgy fogadta, hogy „Milyen napod volt?”, majd közölte, hogy „Hoztál kenyeret?”, fél órán belül pedig megjegyezte, hogy „Nem hiszed el, mennyire hülyék ezek ott a gyárban.”. Kisfia, a kérdésre (ez az ő közhelye volt), hogy „Mi történt a suliban?”, azt felelte, hogy „Semmi, apa.”. A szomszéd, amikor összefutottak a liftben megkérdezte, hogy „Jól van a család?”, mire ő gépiesen rávágta, hogy „Soha jobban.”. Ha még tovább érdeklődött a figyelmes tömbtárs, akkor azt kellett felelni, hogy „A gyerek kicsit köhög.”. Majd mindenki ment a dolgára.

A hetenkénti telefonbeszélgetések az anyjával, aki mindkettőjük örömeére háromszáz kilométerre lakott tőlük, úgy kezdődtek, hogy „Minden rendben van, anya?”, mire automatikusan érkezett a válasz, hogy „Hát, nem is tudom...”. Ugyanez hangzott el, ha örömhírt közölt, ha bejelentette a közelgő nyaralást, vagy megosztotta aktuális sikerélményét.

Utált beszélni, utált kérdezni, utált válaszolni, utált mindent. Amikor éppen nem utált mindent, akkor a madarait etette, a kutyáját simogatta, és a könyveit olvasta. Azok nem végszavaztak.

Az eltűnés ötlete egy keddi napon fogalmazódott meg benne. Azért kedden, mert ilyenkor mindig a közeli indiai étteremben ebédelt, és a csípős ízek örömteli változatosságot jelentettek az irodaházi kántin kosztjához képest. Agya jobban fogott ilyenkor, gondolatai termékenyebbek voltak, már-már úgy érezte, hogy életben van. Azonmód megragadott egy szálvétát, és a pincértől kölcsönvett tollal lejegyezte a haditerv első vázlatát. Aznap az irodában nem is csinált már egyebet, mint a tervet tökéletesítette, finomította, részletezte. Mígnem összeállt a kép, látta maga előtt, mit és hogyan fog véghezvinni, és az elképzelés elégedettséggel töltötte el.

Először is kitűzte a napot. Nem túl messzire a jövőben, mert különben elveszíti érdeklődését, a gyomorbizsergető teremtőerőt, amely szükséges terve kivitelezéséhez. Majd meghatározta a helyet, ahova utazik, és ahol új életet kezd. Ez ment a legkönnyebben: abban a városban tervezte újjáteremteni önmagát, ahol első, még gyerekkori szerelmével nyaraltak, és ahova soha nem mert visszatérni, mert attól félt, hogy az emlékek lehántják jelen életéről a hazugság leplét. A város az Égei-tenger partján volt található, Görögországban. Azt is rögtön tudta, mit fog ott kezdeni magával: festeni fog, házakat, falakat, templomokat, kerítéseket, kékre és fehérre. Nem irodában fog dolgozni. Nem számítógéppel. Nem sok pénzért. Nem lesz rajta „Az év üzletemberei” éves listán. Nem lesz autója, gyalog jár, robogóval, kerékpárral. Nem gyűjt a jövőre, nem is gondol másra, mint a munkájára, a tengerre, a napfényre.

Arra is lesz ideje, hogy megtanuljon végre főzni, koktélokot készíteni, és alapszinten gitározni. Mindezek idővel alkalmassá teszik, hogy megnyissa a sarki kávézót, ahol személyesen főz, készíti az italokat, és gitározik a betérőknek.

Nem állt szándékában kifosztani a családját; a bankszámláján lévő pénz kisebb részét vette csak magához, a többit meghagyta feleségének, amíg felocsúdik a távozása utáni sokkból, és alkalmazkodik új életéhez. A cégével kapcsolatos tennivalókat ráhagyta üzlettársára, mindent leírt, mindenről rendelkezett, mindenről lemondott. Viselje, hordozza a terhet más, gazdagodjon, gyarapodjon más. Majd elégedetten hátradőlt.

Ekkor érezte, hogy valami szorítja a mellkasát, és zsibbad a bal karja. Próbált mélyen lélegezni, de döbbszerűen vette észre, hogy képtelen. Nyüsztő hang hagyta el a torkát, ahogy a léggömb szűk nyílásán távozik a levegő. Megfulladok, gondolta. Ez valami új, erre a végsőóra nincs megszokott válasz.

Felállt, de lábai nem engedelmeskedtek, a szőnyegre zuhant. A robajra beszaladt a titkárnője, aki az elvárásoknak megfelelően felsikoltott („Úristen!”), majd kirohant, hogy hívja a mentőket. Két kolléga térdelt mellé, próbálták megnyugtatni a szokásos közhellyel („Minden rendben lesz, főnök!”), miközben minden résztvevő tisztában volt vele, hogy semmi nem lesz rendben, főleg, hogy a két kolléga látta, amit a főnök nem, hogy arca már szederjes, nyelve kilóg, annak okán, hogy egyáltalán nem kap levegőt.

Mire a mentők megérkeztek, a főnök már halott volt. A mentőorvos megszövegezte a standard jelentést, majd miután visszaült a helyére az anyósülésre, kiadta a szokásos utasítást a sofőrnek: „Nem kell sietni.”

NARKOLEPSZIA

A furcsa betegséget, amelyre jobb híján a „narkolepszia” műszót aggatta rá az orvostársadalom, öt éves korában diagnosztizálták nála. Addig csak - bár gyakran később is - csak azt mondták rá, hogy lusta. Amiben volt is némi igazság, hiszen a sok alvás meglehetősen kifárasztja ez embert. A valódi alvással ellentétben viszont, amely az agy pihenése érdekében történik, a rá jellemző alvászavar inkább valami helyett jelentkezett. Először csak naponta egyszer, jellemzően délután, ami megszokott is kisgyermekeknél, majd később egyre többször. A kíváncsi és tudós emberek, akik körülvették, leginkább azt firtatták, azt próbálták megfejtetni, hogy mitől menekül alvásba, mit nem akar, és mit takar el ez az egész műsor (mert akadt olyan, valószínűleg Freud-tanítvány, aki csak hisztériás reakciónak minősítette a tüneteket).

Később már maga fejtegette, boncolgatta önmagát, Ezzel el lehet tölteni egy egész életet, döbrent rá egy idő után. Minden ok mögött egy újabb húzódik meg, minden válasz újabb kérdéseket vet fel, mígnem az önismeretre vállalkozó kliens egy szép napon eljut az ősrobbanásig, mint végső okhoz. Amikor felismerte, hogy már az önelemzés helyett is alvásba menekül, lejegyezte, amit megtudott, majd hagyta az egészet, ahogyan öregedő tudós legyint a megismerhetetlen világ ügyes-bajos dolgaira, és inkább elmegy nyugdíjba.

A következőket tudta meg attól a naptól kezdve, hogy górcső alá helyezte gondolatait, érzéseit, és narkoleptikus fázisait:

Alszik, ahelyett, hogy főzne, mert - noha imádja a hasát - szívből undorodik bármiféle növény vagy állat feldarabolásától.

Alszik, mert nem akar kimenni az esőbe, sokkal inkább szereti a napsütést.

Alszik, mert nem állja a hip-hop zenét, ily módon óvja fülét és hallását.

Álomba szenderül, amikor egy öltönyös ember a televízióban kiejti száján azt a szót, hogy „átmeneti”, bármit is értsen alatta.

Azonnal elszundít, amikor meglát egy Oscar-díjas színészt, amint éppen átveszi a szobrocskát, és kezdi sorolni a neveket, akiknek hálás az elismerésért.

Alszik, ahelyett, hogy beszélgetne a szomszédal.

Alszik, ahelyett, hogy felvenné a telefont, amikor a bátyja hívja.

Továbbá elalszik, ha szóba kerül a futball témaköre, alszik, ha valaki felmutat egy buszbérletet a jelenlétében, és alszik, ha madárcsicsergést hall. De akkor is nyomban koppan feje az asztalon, amikor citromillatot érez, amikor rádudál egy autó, vagy amikor a jelenlétében négy sajtos pizzát rendel valaki.

A lista végefelé szerepelt (ekkorra már elunta az egészet) az a megfigyelés is, miszerint abban a pillanatban elalszik, ha újságot lapoznak mellette, de csak akkor, ha ez az újság színes és legalább harminchat oldalas.

Így tengette napjait. Állapota rosszabbodott, sokasodtak az okok, ami kiválthatta a narkolepsziát, egyre csak gyűltek a feljegyzések a noteszében, később a telefonjában.

Negyven éves elmúlt már, amikor rádöbbsent, hogy több időt tölt már alvással, mint ébren, és hogy nem lehet már messze a nap, amikor egyáltalán nem ébred fel, amikor már nem lesz oka kinyitni a szemét, figyelmét a világnak adni, amikor már végleg hátat fordít a létezésnek.

Ekkor megsemmisítette jegyzeteit, és kilépett a pizzák, öltönyös emberek, magazinok, autók, a foci, a buszbérletek, a madarak, a bátyja, a hip-hop zene, és az Oscar-díjas színészek világába. Meglepődve tapasztalta, hogy ébren van, és esze ágában sincs elaludni. Épp szemergett az eső, de ez sem zavarta. Sétára indult, és jó pár métert megtett már, amikor észrevette, hogy valami zavarja. Ezúttal nem az autók zaja irritálta, a pizzát rágó csámcsogás, a madarak trillája, vagy a kopogó rapzene hangja, hanem sokkal inkább mindezek hiánya.

Résnyire összehúzott szemmel pislantott körbe, óvatosan, mint aki betévedt egy magánterületre, és most kutyáktól tart. Észre is vett két megtermett négy lábút a sarkon, ám azok békésen aludtak a járdán. Ahogy a gazdájuk is, mellettük, egy kukatárolónak dőlve. Aludtak továbbá a járó motorú, ám a dugóban veszteglő autók vezetői, a madarak a fán, a pizzaszeletet még álmában is majszoló kamaszgyerek a közeli padon, az Oscar-díjas színész a tévében, a szemközti műszaki üzlet kirakatából, aludt a bátyja valahol a város másik végében, és aludt bizonyára az öltönyös ember is, aki épp arra készült, hogy kiejtse száján az „átmenet” szót, de közben elszenderedett a szószéken.

Aludt az egész világ, és nem is ébredt fel már.

Ő sokáig élt még. Hiába erőltette a citromot, a futballmeccseket a tévében, sütötte tonnaszám a pizzákat, hiába kereste elő a régi videofelvételt, amelyen a bátyja beszélt, hiába barangolt órákat az esőben, nem aludt el soha többé. Végignézte, ahogy az alvó világ megöregszik, elsorvad és meghal álmában, ahogy a maradványokat felkapja a szél, és elhordja az idő, ahogy összeomlik minden, amit az ember alkotott, az ember, aki egykor hitt abban, hogy a következő nap jobb lesz, hogy egyszer érdemes lesz élni.

Amikor még az ember ébren volt.

ELHÍVÁS

Amikor erre a nehéz pályára adta a fejét, tudta ugyan, hogy nem fogja habzsolni két pofára a sikert, de hogy ennyire láthatatlan és észrevétlen marad, azt nem sejtette.

Emlékszik az első állásinterjúra: ő volt az egyetlen jelölt. Legalábbis ezt szerette volna hinni, mivel más nem várakozott a beszélítésre. Nem is ezt a szót használta az asszisztens-féle, aki fogadta. Azt mondta: „elhívás”. Valami belső használatra szánt kifejezés lehet, gondolta. Szakmai nyelv.

A jelenlévőket már ismerte, ők fogadták, ők látták el a legszükségesebb tudnivalókkal akkor is, amikor megérkezett. Felderül a szíve, amikor erre gondol: mennyire zöldfülű volt, mennyire tudatlan. Mint minden kezdő. Hiába foglalkozott egész felnőtt korában ezzel a témával, mégis úgy érezte magát a cégnél az első hónapokban, mint kisiskolás az első iskolai napon, vagy mint öreg néni a számára átláthatatlan és ijesztő bevásárlóközpontban, ahol minden nagyra nőtt, és a feliratok többsége ismeretlen.

De persze felvette a ritmust, mint élete során korábban is. Ha az ember gyakorolja, egy idő után megszokja, hogyan engedje el a fiatalságát, a vágyait, a szerelmeit, a barátait, minden elolvasott - és el nem olvasott könyvet. A testét végül. Az életét. Így nem esett kétségbe most sem: figyelt, másolt, követte a többiek nyomait a felhőkben. Itt így hívják a közeget, amelyben úgy úsznak, mint a halak a vízben: felhők. Szeretnek emberi szavakat használni, mint a faluról elkerült városba költözők viszik magukkal tájszólásukat. Még akkor is, ha az ember már az elemiben megtanulja, hogy a felhő tulajdonképpen vízpára, és még ha olyan ínycsiklandóan tejszínhabosnak tűnik is az állaga, nem tanácsos beleharapni. Pláne úszni benne.

De azóta már sok év eltelt. Mostanra már ő oktatott másokat, akik aztán megint csak tovább adták a tanultakat. Általában felnéztek rá az újoncok, csak azt nem hitték el neki, hogy semmilyen elismerést nem kapnak majd a munkájukért. Amit ő sem hitt el, és a mai napig képtelen volt elfogadni.

Noha látástól vakulásig dolgozott, mert a „gyereke” (így nevezték csak az ügyfelet), mindent megtett, hogy bajba kerüljön. Még járni sem tudott, amikor fejest ugrott a betonpadlóra az ágyról, és nem a kétmilliméteres szőnyeg védte meg a koponyatöréstől, hanem ő. Később, óvodás volt, kiszakította magát édesanyja kezéből, és szélesebben átrohant az úttesten, természetesen anélkül, hogy körülnézett volna. Egyetlen autó sem jött arra azokban a másodpercekben, amire előtte és utána sem volt példa, tekintve, hogy a gyermek a város legforgalmasabb főutcáját szemelte ki magának, földi idő szerint délután négykor. Ez melós

volt, egyébként. Először is fel kellett tartóztatni legalább két gépkocsit, az egyik vezető úgy érezte „belement” valami a szemébe, ezért lassított, a másíknak pedig megcsörrent a mobilja, ezért vette le lábát a gáزرól. Később csodálkozott, hogy senki nem szólt bele a telefonba, és később nyoma sem volt a hívásnak. De az sem volt rutinfeladat, hogy lábon tartsa a kisfiút, merthogy az úgy rohant, mint a kilőtt puskagolyó, és esze ágában sem lett volna átugrania a padka felett. Így repült egy kicsit a beton fölött, némi segítséggel. De ez senkinek sem tűnt fel, legkevésbé a szívét markoló édesanyának, aki fel sem fogta, hogy mi történt, és mi történhetett volna.

Később több alkalommal vigyázott rá részegen, amikor egy-egy átmulatott éjszaka után botorkált haza, kikapcsolta az áramot, amikor hozzáért egy csupasz vezetékhez, de a pillanatnyi áramszünet sem tűnt fel senkinek. Egy alkalommal a liftet is elrontotta, ezért elkésett a munkából, egyúttal lekéste a tűzvészt is, amelyben életét veszttette volna. De volt, hogy letuszkolta torkán a megakadt falatot, elállította az ébresztőórát, megsemmisített egy vírust, odébb pöckölt egy-egy vérrögöt, amely megállította volna a szívét, vagy éppen megtámasztott egy létrát, amelynek igen csak korhadtak voltak már a fokai.

A „gyerek” öregedett, de soha nem mondott köszönetet, nem jelezte, hogy értékelné az apró szívességeket, amelyek több tucatszor megmentették az életét. Vágyott az elismerésre, vagy legalább egy bólintásra, amely jelezné a tudomásulvételt. De semmi ilyesmi nem történt.

Aznap, amikor újra elhívták, sejtette, hogy baj van, mert a cég vezetői éppúgy fukarkodtak az elismeréssel, mint az ügyfelek. Amíg rendben ment minden, a kutya sem nézett az alkalmazottakra, nem abajgatták őket, hagyták, hogy mindenki végezze a maga dolgát. Egy újabb elhívás csak azt jelentette, hogy hibát követett el. De tévedett. Nem azt jelentette.

Pályafutása során ezernyi feladatra képezték ki. Megtanulta, hogy hárítsa el a legkörülmönfontabb baleseteket, hogyan játssza ki a véletlent, hogyan járjon túl még „gyereke” eszén is, aki pedig önpusztító korszakaiban sokat tett azért, hogy győzedelmesen kerüljön ki a játékból. Most azonban főnökei mást vártak tőle. Olyat, ami ellen mindig is ódzkodott, hiszen felelősséget vállalt egy emberért.

Először is, ami nem volt szokás, elárulták neki a jövőt. A másnapot, melynek során a „gyereke” korán reggel autóba ül, elindul a munkahelyére, majd az autópályán frontálisan ütközik egy kamionnal, amelynek sofőrje alszik a volán mögött - erről egy kolléga gondoskodik majd. Ő pedig ott lesz, mindezt látja, és egyetlen feladata lesz csupán:

Nem beavatkozni.

MESTER ÉS TANÍTVÁNYA

Hunyorgott, amikor leszállt a lóról, amely elhozta a városból. Kísérője most majd visszavezeti az állatot, ő pedig egyedül vág neki az ösvénynek, amely felfelé vezet, meredeken, kacsakaringósan - legalábbis így emlékezett. De megtanulta már, hogy az emlékek megbízhatatlanok.

Sok minden mást is tanult, amióta elbúcsúzott a Mestertől. Nem is volt ez igazi búcsú, mert a Mester nem válaszolt utolsó leveleire. Messzire került, és olykor rémülten vette észre, hogy más nem is emlékszik az asszony arcára. Számolgatta az éveket: hány éves lehet most a Mester? De csak megközelítőleg tudott erre válaszolni, hiszen soha nem beszéltek az időről. „Az idő nem létezik” - mondta többször a Mester. „A jelen pillanat megszületik és meghal a szemünk láttára, de annyira vakok vagyunk, hogy elmulasztjuk észrevenni. Emlékeinkben, jövőbeli terveinkben és félelmeinkben fuldoklunk.”

Még sok hasonló okos dolgot mondott a mester azokban az években, de a Tanítvány már nem azt tartotta fontosnak, amiket hallott és tanult, sokkal inkább azt, amit a Mester tett érte. Nem tett egyebet, mint megmentette az életét, akkor és ott, amikor éppen meg kellett menteni. Az igazi Mester tudja, mikor kell megmenteni valakit, és azt is, mikor kell elengedni a kezét, akkor is, ha szakadékba zuhan. Ezért volt ő a Mester, és ezért volt ő a Tanítvány. Ő soha nem tudott búcsúzni, sem embertől, sem állattól, sem tárgytól, de szerepektől, helyektől, helyzetektől sem. Tartása, válla görbesége mutatta, miként cipeli egész életét, batyuja tele van holt dolgokkal. Mint egy zsák csont.

Fiatal volt még, amikor a Mesterhez került: hosszú hajú, vékony gyerek, arcán még nem serkent a szakáll, szája szögletében nem gyűltek még a keserűség ráncai. „Miért jöttél?” - kérdezte a Mester, és ő azonnal rávágta: „Szeretnék megvilágosodni.” A Mester nem nevetett, tudta, hogy a fiatalok általában ezért jönnek. Annyit mondott csak: „Egyvalami még hiányzik ehhez, fiam. A bátorság.”

Fogalma sem volt, miről beszél az asszony. Hiszen készen állt. Kész volt elhagyni a családját, a munkáját, a lakhelyét, feladni az álmait, hogy minden percét a Mesterrel tölthesse, eltanulja annak tudományát, kilesse titkait, hogy egy napon olyanná váljon, mint ő. De a Mester megfeddte törekvéseiért. Azt mondta, könnyű hátat fordítani olyan helyeknek és olyan családnak, ahol az ember nem érzi jól magát. Könnyű feladni nem megvalósult álmokat. Könnyű elbújni egy olyan ember testében, aki fél a világtól.

Nem, ő mást tanított. „Családod lesz”, mondta. „Gyermekek, akiért felelősséget vállalsz, társad, aki tükröt mutat neked, munkád, amit el kell végezned. Nem a hegyen élsz

majd, hanem városban. Nem néznek fel rád, neked kell megtanulni felnézni az emberekre. Nem te tanítod őket, te fogod megtanulni, hogy figyelmes légy irányukban, és gyarapodj a szeretetben.”

Persze a Mester szavait elengedte a füle mellett. Habzsolta a tudást, másolta, utánozta az asszony minden mozdulatát, tartását, hanghordozását, szavait. De minden perccel távolabb került önmagától, és egy idő után nem érezte már jó magát a bőrében. Ekkor küldte el őt a Mester. És soha többé nem látták egymást.

Most izgult. Hogy mit szól hozzá az asszony. Hogy mit tár elébe, mit hozott neki, mivel büszkélkedhet. Bizonyítványt akart, pecsétetes papírt arról, hogy jól megtanulta a leckét, kijárta az iskolákat. De a hegyre felfelé kapaszkodván még arra sem emlékezett, merre találja a helyes ösvényt.

Esteledett, és nem talált ki az erdőből. A tér lassan megtelt az ébredő éjszakai állatok neszezésével, a fák sűrű levelei mögött kacsintgatott a lemenő nap sárgás fénye. Majd minden szürkévé változott, egy szempillantás alatt, mintha valaki elfújta volna a gyertyát egy szűk kis cellában.

Félni kezdett, és arra gondolt, hogy talán ismét megmenti a Mester. Tudnia kell, hogy jön, hogy úton van, hogy eltévedt, hogy talán veszélybe került. Tudnia kell, mert ő a Mester.

De nem jött senki, csak a sötétség és a fák nyomultak hozzá egyre közelebb, tolatkodva, fenyegetve, fojtón. „Megfulladok”, erre gondolt. „Itt halok meg, és senki nem segít.”

Persze nem fulladt meg. Az erdőben senki sem fullad meg. Az erdőben farkasok, vad-disznók, medvék áldozatául eshet az ember. A Tanítvány végzete egy farkas lett, aki éhező kicsinyeinek akart húst szerezni. A Tanítvány megértette ezt, amikor szembenézett a parázsló szemekkel. A Mester megtanította, hogy mindig figyeljen, hol lehet hasznos. Most itt. Most így.

Nem küzdött, nem akarta megijeszteni az állatot. Nem fájt, nem szenvedett. Ha az ember megadja magát a jelennek, nem szenved - ezt is tanította a Mester valamikor. Utolsó gondolata az volt, hogy valóban rosszul számolta az éveket, és a Mester most már százhusz éves lehet, ha még él egyáltalán. De él vajon százhusz évig egy ember? Felnevetett saját butaságán, buta reményein, kamaszos naivságán. Tényleg abban bízott, viszontláthatja még a Mestert? Valóban hitt ebben?

Majd megnyugodott, mert megértette, hogy nem hiába kelt útra. Röviddel az után, hogy a farkas a torkába mélyesztette fogait, valóban találkozhatott a Mesterrel.

A KUKKOLÓ

Az Utas imádott kukkolni. Kamaszkorában többször is megleste a fürdőszoba kulcslyukán át barátnőjét, amint az zuhanyzott. Akkor is, miután már látta meztelenül, és magától értetődő volt, hogy szerelmeskedés után együtt fürdenek. A kulcslyuk izgató keretet adott a ruhátlan lány alakjának, ahogy szappanozta magát, ahogy megérintette testét.

Az Utas erre gondolt azon a napon, a buszon, amikor rápillantott a mellette utazó férfi mobiltelefonjának képernyőjére. Az utastárs elmerült az üzenetírásban, a képnézegetésben, így nem vette észre, hogy valaki nézi. Az üzenetet is, a képet is.

A kép egy meztelen nőt ábrázolt, kacéran bámulva a kamerába, önmagát fotózva a tükörben. Negyven éves lehetett, a szem alatti ráncok és sötét karikák erről árulkodtak, de lába és mellei olyanok voltak, mint egy tinilánynak. Hasa feszességébe sem lehetett belekötni, noha sejteni engedte, hogy túl van már egy vagy két gyerekszülésen.

Az Utas elismerően csettintett.

Az üzenet, amely a kép alatt jelent meg arról számolt be, hogy küldője éppen nosztalgiazik: arra gondol, milyen volt együtt lenni első szerelmével, aki igazából nem is az első volt, de a fiú ezt nem tudta.

Próbálta kibetűzni a szöveget, volt rá ideje, mert a telefon gazdája szintén ezzel volt elfoglalva, és szemlátomást nem olvasott valami gyorsan. Az üzenet további része arról szólt, hogy milyen jó lenne újra kipróbálni az együttlét örömeit, felnőtt fejjel, érettebben, titokban persze, hiszen mindkét résztvevő házas már.

A férfi ekkor pötyögni kezdett, úgy tűnt, írásban sem jeleskedik. Leírta, hogy képzeletben a románcot, valami fehér fürdőköpenyt és kádat emlegetett. A lány csak annyit írt vissza, hogy ő már nedves, ami bizonyára nem a reggeli harmatra utalt. A férfinak tetszetett az üzenet, mert nyelt egyet, és mosolyogni kezdett. Ha eddig nem lett volna egyértelmű, most világossá vált, hogy két egykori szerelmes évődik egymással, kihasználva az internetes közösségi oldal lehetőségeit.

A férfi, ekkor, óvatosságról téve tanúbizonyságot, megkérdezte partnerét, hogy vajon a férje nem látja-e az üzenetváltást, mire válaszul az jött, hogy nem kell aggódni, mert majd az egész beszélgetés törlésre kerül.

Az Utas a buszon közben azon töprengett, sok más mellett, hogy milyen ízléstelen „beszélgetés”-nek nevezni ezt a rövidre fogott, ikonokkal és rövidítésekkel megtűzdelt kommunikációt, de aztán újra lekötötte figyelmét a következő üzenet, amelyben a lány közölte, hogy éppen emlékszik arra, hogy mit érzett, amikor egy pár voltak hajdanán.

A férfi elégedett horkantással nyugtázta a közlést, nyilván ő is emlékezett.

Aztán újabb kép érkezett, egyúttal egy lefotózott papírlap, amelyről hamarosan kiderült, hogy egy megőrzött és megtalált régi szerelmeslevél. Színes papír, színes tollal teleírva, és bizonyára igéző illata is lehetett valamikor, gondolta az Utas. Hiába meresztgette azonban a szemét, nem tudta kibetűzni a telefon képernyőjéről a szöveget, a mobil tulajdonosának is arcához közel kellett emelnie a készüléket, hogy jól lássa a halvány kézírást. Ez alkalommal összenéztek, és biccentettek. Ahogyan az már szokás azok között, akik életük során ugyanazon az asszonyon osztoztak.

Mert aki az üzeneteket és a képeket küldözgette az ismeretlennek, az Utas felesége volt.

Az Utasnak ekkor eszébe jutott, hogy némi tréfát csempészik az egyhangúvá váló jelenetbe, és felhívja az asszonyt. Így is tett, majd sokáig várta, hogy a másik oldalon felvegyék a telefont. Közben kapkodva írt, elütésektől éktelenkedő üzenet érkezett az utastárs telefonjára, miszerint várjon egy kicsit.

A hang olyan volt, mint máskor, a nő örült a hívásnak, megkérdezte, hogy telt a reggel, mit ebédelt, hogy megy a munka, mi van a gyerekekkel, és mikor ér haza. Az Utas gépiesen felelgetett, ő is kedvesen érdeklődött, mit csinál éppen kedves felesége, mire az közölte, hogy ki sem lát a vasalásból. Az Utas még megjegyezte, hogy nincs éppen a legjobb bőrben, hányingere van, mire felesége a vonal másik végén megkérdezte, hogy mi lehet az oka, de az Utas ekkor bontotta a vonalat. A zsebébe süllyesztette a készüléket, és újfent rámosolygott utastársára, aki türelmesen várt, és nem tudta, hogy valóban arra várt, hogy a férfi befejezze a telefonbeszélgetést.

Kisvártatva már jelzett is az utastárs mobilja, hogy újabb üzenet érkezett.

Aztán még egy.

Aztán egy újabb fotó. Majd még egy.

Üzenet. Fotó.

Az Utas egy idő után elvesztette az érdeklődését, csak bámult ki az ablakon, és arra gondolt, hol lehet vajon a gyerekkori plüss-kutyusa, amiről, valami érthetetlen okból, egyszer azt mondta neki a nagymamája, hogy ha meghal, vele együtt temetik majd el.

A BESZÉLGETÉS

Már egy ideje szöszmötölt az ajtó előtt. Nyögött, szuszogott. Egyszer be is nézett, de elkapta a tekintetét, mintha valami illetlent pillantott volna meg. Fellapozott egy újságot a nagyszobában, majd türelmetlenül az ágyra dobta. Bekapcsolta a tévét, de nem látta, nem hallotta, miről ad hírt. Kivett valamit a hűtőből, de vissza is tette.

A résre nyitott ajtón keresztül beszűrődő hangok hűtlenül elárulták őt, igazán oda sem figyelve, de követtem minden mozdulatát, gondolatát, szándékát. Mert jól ismertem. Az ember általában jól ismeri az apját.

Ez a résnyire nyitott ajtó, alig észrevehető nyílás választott el minket egész addigi életemben. A határvonalat félelem, elutasítás, szorongások, zárkózottság és bizalmatlanság húzták meg, biztosabban, mintha elektromos árammal telített szögesdrót és vizesárok választotta volna el egymástól a két birodalmat: saját szobám menedékét és szüleim birtokát.

Megtörtént, hogy fény tolakodott át ezen a nyíláson, az éjszaka sötétjében tapintatlanul felkapcsolt lámpa fénye, vagy éppen dulakodás, indulat hangjai nyomakodtak be rajta, mint kiéhezett, távoli erdőkből a városba űzött vadak súlyos teste. A paplan alá bújtam ilyenkor, alvást tettem, és kértem a világot teremtő és lebontó erőket, hogy bármi is történik odakint, érjen véget, mielőtt elkezdődne.

Nappal a szörnyek aludtak: a rés meghízott, az ajtó olykor nyitva felejtődött, az árnyék fenevadjai feladták hadiállásukat. Úgy tűnt, béke köszöntött be, simogató, anyai öl-meleg nyugalom és szeretet. De éjszaka szertefoszlott az illúzió, a démonok kinyújtóztak, és újra a paplan alá kergettek.

Apám közölni akart valamit, ezért somfordált az ajtó körül. Fél, most ő fél, szerepet cseréltünk, holott nem emlékeztem, hogy vágytam volna jelmezt váltani, átkerülni a másik oldalra, ahol az én kezembe kerülne a rettegés ragadós nyálát fröcsögő szörnyek poráza. Soha nem akartam senki szívében félelmet kelteni.

- Beszélünk? - hallottam aztán.

Apám állt az ajtóban. Félszegen, mint kamasz fiú első barátnője szülei előtt, bemutatáskor. Beszélni akart velem.

Soha nem beszéltünk. Ilyesfajta igény nem merült fel két évtizedes kapcsolatunk alatt. Szavakat váltottunk, egymás mellett, ahogy két rádió szólt mindig a lakásban, egyik a konyhában, másik a nagyszobában. A térben elvesztek, feloldódtak, felismerhetetlenné torzultak közlendőink. Egyetlen felületet, kényelmetlen közvetítő anyagot használtunk érintkezéshez, ahogyan a sebész védi magát a szája és orra elé kötött ronggyal a fertőzéstől: anyámat. Ő

adott át valamit olykor a másik gondolatából, eltartott kézzel, fintorogva, kelletlenül. Most azonban apám beszélni akart velem.

Leültünk a konyhában, egymással szemben. A nap besütött az ablakon, a levegő meleg volt, a délután ígéretes. A Jóisten szépen berendezte a színpadot a számunkra, ahogyan a templomépítők jelölik ki a helyet a gyóntatófülkék számára, majd gondosan megfaragják azokat.

- Tudod... - kezdte, és nem nézett a szemembe. Majd akadozva, ahogyan versmondást nem élvező kisdíákok dadognak, akiket becsvágyó magyartanárok állítanak ki szerepelni, mesélni kezdett. Elmondta, hogy amikor megismerkedett édesanyámmal, nem volt hova menniük, ha együtt akartak lenni. Ha szerelmeskedni akartak. Hogy anyám egyszer tüdőgyulladást kapott, mert a hóra fektetett vékony kabáton ölelték egymást, éjszaka, a városháza mögötti erdőben. Hogy nem mert hazamenni éjfél előtt, mert félt az apja részeg ökleitől. A bűrszűjtől. A csattól. Hogy hajnalban kelt munka miatt, nem evett szorongás és spórolás miatt, hogy ivott evés helyett, meleg takaró helyett, imádkozás és átkozódás helyett, élet és szeretet helyett. Hogy gyilkolni, pusztítani, igazságot tenni vágyott, erről álmodott, erről szőtt lelkes és vérszomjas haditerveket, ahogyan gyermekek készülnek megbüntetni a világot.

- Miért mondd ezt most el nekem? - kérdeztem, holott tudtam a választ. Tudtam, mint törni a fejét egy ideje apám, miért nem tud aludni, miről suttog anyámmal esténként, miért nem mert belépni a szobámba, és végül miért szánta rá magát mégis, hogy beszéljünk.

Nem történt más, mint hogy pár hete bejelentettem, mondandómhoz méltó büszkeséggel, felszegett fejjel, hogy elköltözőm. Indokaimat úgy vágtam oda, mint párbajra készülő megsebzett lovag a kesztyűt ellenfele arcába: felnőttem, a magam ura akarok lenni, elegendem van a megfelelésből, és egyébként is ideje összekötnöm az életemet a kedvesemmel.

Egyébként nem érdekelt a szüleim véleménye.

Egyébként harcra készültem búcsú helyett.

Egyébként nem szabad emberként hoztam meg a döntést, hiszen egész életemet valaki ellen éltem.

Egyébként nagyon fiatal voltam még.

Apám válaszolt a kérdéseimre. Beszélgetésünk óta először a szemembe nézett, és azt mondta:

- Ne menj el.

Aztán olyat tett, amelyet még soha nem tett a jelenlétemben.

Sírt.

KÁRTYALAPOK

Egy napon elkezdtek megtalálni minket a kártyalapok.

Az első kissé sáros volt, valaki ráléphetett. A szerelmem vette észre a makk tízest a járdán. Találgattuk egy darabig, hogyan veszíthet el valaki egyetlen lapot egy kártyacsomagból, és hogy egyáltalán miért visz magával manapság bárki kártyákat akárhova is. Bűvész az illető, és egy fellépésre, házibuliba igyekezett, hogy elbűvölje közönségét? Játékos, csaló, aki ily módon keresi a kenyerét?

Másnap megint belebotlottunk egybe, ezúttal a makk hetesbe. Ez már tetszett. Mit üzen ez vajon? Valaki játszik velünk? Hát, játsszunk. Ha a hetes azt akarja jelteni, hogy hétkor menjünk el vacsorázni, nekünk aztán nem kell kétszer mondani. A leves és a második között azt is kitaláltuk, mit fogunk tenni, ha legközelebb egy makk ász, egy tők felső, vagy egy joker kerül az utunkba. Egy szalvétára lefirkantottuk a táblázatot, és kíváncsian lestük az elkövetkezendő napokat.

Nem hiszik el: ha a harmadik napon nem is, de a negyediken ránk talált egy piros tízes. Állatkertbe mentünk, ahogyan előre bevéstük a naptárba a lapnak megfelelő tennivalót.

Aztán jött a piros alsó: szerelmeskedés a parkban, persze csak diszkréten, hogy más meg ne lássa.

Zöld kilences: horgászat. Tők nyolcas: séta az erdőben. Ésatöbbi.

Nem terveztünk semmit, úgy éltük azokat a heteket, ahogy az első emberpár tehetné: morzsánként kószoltunk az időt, egymás testét, a vágyakat, a gondolatokat, az érzéseket. Minden perc új világot teremtett, amelyet belaktunk és nyomban el is pusztítottuk, ahogy a pezsgőspalackot törik darabokra az új hajók útra bocsátásakor.

Szimbiózis volt ez, hogyne, nem élhettünk, nem lélegezhettünk egymás nélkül. Érintéseink, szavaink, csendjeink táplálták egymást, örökre éhesen, meg-megújulva. Nem létezett külön, mint a másik tekintete, körmének fénye, hajának illata. És persze a kártyalapok.

Persze megpróbáltuk kinyomozni a lapok származását. Órákig figyeltük az embereket egy-egy lap lelőhelyén, mikor ejt el valaki egy újabbat: vadásztunk a pillanatra, ahogyan természetfotósok igyekeznek elkapni egy pillangó felrepülését, a farkas halálos harapásának másodpercét. De bárki lehetett is, aki elszórta a lapokat, láthatatlan maradt, mindig egy lépéssel előttünk járt, olykor érezni is véltük, hogy még meleg az elhagyott kártyalap. Végül beletörődtünk, hogy az angyalok vagy láthatatlanok, vagy nagyon fürgék, vagy mindkettő.

Ez volt az első nyarunk, és az utolsó is. Miután a szerelmem elhagyott egy másik férfi miatt, még hónapokig jártam az utcákat, újabb lapok után kutatva, amelyek magyarázatot

adnak, útba igazítanak, segítenek megérteni a megérthetlent, hogy miért engedünk közel magunkhoz valakit, miért nyitjuk meg szívünk, elménk és testünk kapuját, hogy aztán eltűnjön, meggyűlöljön, és idegennél is idegenebbé váljon, aki átmegy az út másik oldalára, ha meglát.

Egyetlen lapot őriztem meg, az elsőt, a többi elszórtam a szélbe, hogy ráleljen más, akinek még dolga van vele, aki még örül neki. Olykor megálltam, visszanéztem, és láttam, hogyan lépnek át nevetgélő párok, önfeledten az eget leső kisgyermek, reszkető kézzel araszolható néni az elárvult, piszkos kártyalapon. Senkinek nem kellettek a földön heverő, lassan elrothadó kartonfecnik, szerelmünk foszlányai, idejétmúlt útjelzőink.

Volt, hogy napokkal később visszamentem, mint bűnöző a tett színhelyére, megszemléltem az áldozat maradványait. Volt, hogy még ott feküdt a lap, összetaposva, koszosan, megtépve, elfelejtve. Valami, amit egykor oly nagy becsben tartottunk, hogy még az ágyba is magunkkal vittük, most az enyészet martaléka lett. Résztelenül néztem, nem vettem fel, nem vittem haza. Van, aminek lent van a helye, a sárban.

Egy napon újra láttam őt. Karon fogva sétált egy idegennel, rajongva nézett rá, nevetett, megszorozták lépteiket. Átnéztek, átléptek rajtam: megázott, sérült, színét veszített jokeren, ami már nem illeszthető be semmilyen sorba, párba, aminek már nincs helye a pakliban, a kezekben, a figyelem középpontjában.

A kisfiú miatt majdnem lekésték a gépet. Mert nem volt hajlandó abbahagyni a játékot. Többszöri felszólításra sem. Büntetés kilátásba helyezésére sem. Majd édesapja kirángatta a szobából, határozottan kivette kezéből a műanyag repülőgépet - hajszálla olyan modellt, amivel majd utazni fognak. A kisfiú sírt, az apa tájékozott, az anya remegett a feszültségtől. Mindig ez van, mindig elkésnek, mindig a kisfiú miatt. Elege van.

Később, órákkal később, amikor már egyértelmű volt, mi fog történni, a férfi felidézte a játékot, a kisfiú szavait, ahogy beszélgetett önmagával. Ő volt a pilóta, ő játszotta a mesélőt, mint egy görög kórus a színpadon, és ő szólaltatta meg a repülőgépet is, amely nyilván beszélni is tudott. A kisfiú ezt jobban tudta.

Hangosan beszélt, olykor még annál is hangosabban, amikor azt akarta, hogy kapkodó édesapja, és feszült édesanyja is hallja, amit a pilóta, a repülőgép, és a görög kórus mond.

- A bácsinak rossz kedve van - motyogta, majd megismételte hangosan is. - Ma nem is kellene dolgoznia, de mégis ő vezeti a gépet.

Persze semmi válasz nem érkezett, a szülei éppen azon kaptak hajba, hogy miért az utolsó reggel kell mindent összepakolni, miért ilyenkor derül ki, hogy ennyi holmi nem fér be a bőröndökbe.

- Egy hétre megyünk csak - morgott az apuka. - Egy hétre.

Felesége hallani vélte a ki nem mondott szavakat is a férfi gondolatai mögött, ezért tájékozani kezdett. A kisfiú nem figyelt oda, mert éppen beszálltak az utasok a gépbe. Persze a valóságban nem lehetett felnyitni a játék tetejét, de elképzelte, eljátszotta, hogy sorban helyet foglal a számára kijelölt helyen a mackó, a krokodil, a nyuszi és a medve is. A medvének két jegyet kellett vennie, mert még nem fejezte be a fogyókúráját.

Az állatok búcsúzkodtak a hozzátartozóiktól. Szomorúak voltak, mert tudták, hogy soha többé nem látják egymást.

- Éljetek boldogan! - mondta a kisfiú előbb medve hangon, aztán a nyuszi hangján. - Emlékezzetek ránk! - tette hozzá, és maga is meghatódott, mert valóban nagyon szomorú volt az egész búcsú.

Aztán felszállt a gép, megkerülte a szobát, kirepült a nappaliba, ahol a fiú - apja bosszúságára - majdnem átesett a padlón heverő nyitott bőröndön, majd tett egy nagy kört a fürdőszoba felé. Ott lebegett egy ideig a levegőben, amíg a fiú pisilt. Közben kiabált is, tájékoztatta édesapját a fejleményekről.

- Az első tiszt bezárkózott a kokpitbe, apa!

A férfi hallotta a fia szavait, és két káromkodás között, ami a dohos bőröndnek szólt, azon tűnődött, honnan tudja a fiú a pilótafülke szakszerű nevét. Nem is beszélve a személyzet titulusairól. - Rendben! - kiáltott vissza, majd rátérdelt a bőröndre.

- De nem akar kijönni! - kontrázott a fiú.

A továbbiakban a férfi nem követte a fürdőszobai eseményeket, mert eszébe jutott, hogy a bőrönd aljára csomagolta el az útleveleket.

A repülő túl volt a pisilésen, és szélesebben száguldott a hálószoza felé. Magas hegyek - párnák a megvetett ágyon - felett folytatta útját. Közben a kapitány dörömbölt a pilótafülke ajtaján, de ezt senki nem hallotta, még az utasok sem, mert a legtöbbje aludt, aki fent volt - a róka és a kiséger - pedig fényképezte a havas hegycsúcsokat. A kisfiú azt a szót is tudta, hogy panoráma. A róka nem, mert ő buta volt.

A kisfiú most kérlelni kezdte az első tisztet, hogy engedje be a kapitányt, mert ő nem akarja már ezt játszani. Nem jött válasz a kokpitből, és a kisfiú nem tudta, hogy vegye rá az első tisztet, hogy teljesítse a kapitány parancsát. Van úgy, hogy a játékok a maguk játékát játsszák. Mint most is. Ő nem akarta, hogy baja essen az állatoknak, akkor sem, ha már elbúcsúztak a szüleiktől, meg a többi rokontól. Tudta, mi fog történni, de mégis nagyon szeretne volna, ha épségben leszáll a repülő, és mindenki folytatja megszokott erdei életét: a nyuszi répát keres, a medve mézet, a róka meg lopkodja a tyúkokat a baromfiudvarból.

De az első tiszt, akinek rossz kedve volt, elrontott mindent.

Most már a kisfiúnak is rossz kedve lett, mint amikor nem akar vendégségbe menni, megenni az iskolai öklendeztető pörköltet, vagy hazamenni a strandról, pedig még javában süt a nap. Ahogy most sem akar csomagolni, taxiba ülni, repülőre szállni, és meghalni.

De a játékot be kellett fejezni, és már nagyon kevés idő maradt hátra. Még gyorsan megnézte, hogy kényelmesen alszanak-e az állatok. Akik fent voltak, nézelődve, azoknak bekapcsolta a biztonsági övét, majd amikor már mindenkit biztonságban tudott, suttogva elmondta az esti imát, amelyet nagymamája tanított neki, és amelyet otthon csak titokban, magában mondhatott el, mert a szülei nem nézték jó szemmel, hogy a nagymama ilyesmit tanít a gyerekeknek.

A repülő ereszkedni kezdett, egyre közelebb a hegyekhez. Már jól látszódtak a kopár sziklák, amiket nem borított be a hó. Az első tiszt tartotta az irányt és a sebességet. Már csak pár másodperc volt hátra.

- Mehetünk - szólt be a kisfiú apukája az ajtón. - Siess.

FURCSA KÉZFOGÁS

Az öregember levelet kapott. Hagyományos levelet, borítékban, lakásra címezve, levélszekrényben. Régóta csak reklámújságokat, nyomdai szemetet talált már csak ott, ezért meglepetten és némi gyanakvással fogadta a küldeményt. Semmi kétség, neki szólt, a címzés egyértelmű volt, a feladó már kevésbé. Többször is elolvasta a nevet, szeméhez közel emelve a borítékot, vaksin, de akárhogy törte a fejét, nem tudott arcot, emléket társítani a névhez.

Megvonta vállát, a levelet gondosan elhelyezte a színes brosrák, kuponfüzetek között, amelyek ezúttal is csurig töltötték a postaládát, és magával vitte az egész halom papírt, ahogy szokta. Majd otthon, dűnnyögte, majd otthon.

A levél egy meghívó volt, mégpedig osztálytalálkozóra, annak okán, hogy egykori középiskolai osztálya egészen pontosan ötvenöt évvel korábban érettségizett. Hümmögött egy sort, próbált utána számolni az éveknek, de hamar feladta, akár a bárányok számolását elalvás előtt: végeérhetetlennek tűnt a sor.

Nem emlékezett, hogy valaha is viszontlátta volna ezt az osztályt. Míg barátai, szomszédai olykor említették, hogy készülnek részt venni hasonló eseményeken, ahol találkozhatnak a régi haverral, akivel együtt rúgtak be farsangokon, vagy a valahavolt szeretővel. Még olyan is akadt, aki silány élete egyfajta megoldását látta a találkozóban: „Hátha újra fellángol a régi tűz Ilikével”, magyarázta egyszer valaki. Az öregember csak hümmögött ilyenkor, soha nem értette, miért a múltban keresi bárki is a jövőjét.

Azonban őt soha nem hívták osztálytalálkozóra, ő maga pedig soha nem érzett késztést megszervezni ilyesmit. Ha megkérdezték volna, miért nem, válaszként kedvenc költője egy versét idézte volna, miszerint rossz program, ha sajnálják, vagy irigylik.

Most viszont választás elé került: megy, vagy otthon marad. Útmutatást remélve körbepillantott a konyhában. A jobb napokat is látott fehérre meszelt falak, a szomszéd okozta, soha le nem festett beázás nyoma a plafonon, a lepattogzott zománc látványa a tűzhelyen, és nem utolsósorban saját fénytelen arca a tükörben (volt felesége „búsképű”-nek hívta, kedvenc olvasmánya nyomán) egyszerre marasztalták és taszították. Végül úgy döntött, elmegy.

A címet könnyen megtalálta. Ha az ember hetvenhárom évet leél a szülővárosában, jó eséllyel pályázhatna egy idegenvezetői állásra. Amiért ezt soha nem tette meg, annak oka az ólmos unalom-érzet volt; még a gondolatra is öklendezés fogta el, hogy még egyszer be kell járnia a régi utcákat, parkokat, és gyerekei, unokái után még valakinek megmutogatnia a régi mozit, a vasgyárat, a folyópartot, az első házat, az első utcát, az első szobrot és a többit.

Felvonszolta magát a második emeletre és bekopogott. A vénség, aki az ajtót nyitotta, egy nappal sem lehetett fiatalabb nyolcvan évesnél. Egy másik múmia, nőneműnek rémlett, a válla mögül kukucskált kíváncsian és fogatlanul. Az öregember bemutatkozott. Az ajtót nyitó aggastyán elvigyorodott, és a kezét nyújtotta.

Kézfogása furcsa volt, mintha érintése elvett volna, de egyszersmind a bőre alá juttatott volna valamit: zizegő bogarat, férget, szőrös ízeltlábút. Az öregember elkapta a kezét, ijedten vizsgálta, meg is szagolta. De nem vett észre semmi változást. Ugyanaz a kéz volt, amely valamikor várat épített műanyag alkatrészekből, amelynek nagy jövőt jósolt a rajztanára az általános iskolában, amely egy tavaszi, esős napon simogatta meg először egy lány szeméremdombját a bugyi alatt, amely később megpofozta ugyanazt a kislányt, majd saját magát, ez volt az a kéz, amely lezárta édesanyja szemét, aki saját fürdőszobája kádjában halt meg, ez volt az, amely ajtót és ablakot tört, ha kellett, amely újszülöttet ringatott, amely egy napon megadta magát az enyészetnek, elengedte Isten kezét, dologtalanságában és merevségében elsorvad, kiszáradt, mint a partra sodort kagyló.

A név, amit az ajtót nyitó vénember mondott, ugyanaz volt, mint amely a meghívón szerepelt. Most sem tűnt ismerősnek. Az öreg arca sem. A mögötte kukkoló öregasszony sem. A zene sem, amely bentről vánszorgott hangról hangra, mint egy ijedt, halálra űzött vad, aki már csak lehajtja fejét, és felkínálja torkát a késnek. Nem volt ismerős a szag sem, amely bizonyára a konyhából jött: a kriptaszökevények nyilván próbálnak összeütni valamit. Valaki felnevetett, rekedten, ahogyan a halálraítéltek könyörögnek kegyelemért, kiszáradt, sebzett torokkal.

Az öregember faggatózni próbált, megtudni, hova jött tulajdonképpen, mi történik, ki hívta őt ide, mi ennek az egésznek az értelme, miért nem képesek ezek a fossziliák végre elfogadni, hogy vége, mindennek vége, elmúlt az élet, ez már nem az az osztály, nem az az iskola, nem az a szerelem. De nem kapott választ.

Mentegetőzésképpen motyogott valamit, majd elhátrált az ajtótól, lebotorkált a lépcsőn, ki az utcára, ahol még lélegeztek a növények, az emberek, a kóbor kutyák, ahol még pislákkolt a fény, ahol még ígért valamit a holnap, ha mást nem, szelíd halált, nosztalgiazás, uborkás szendvicsek, tánczene nélkül.

Elindult hazafelé, és útközben egyre csak az a furcsa kézfogás járt a fejében.

HALOTTI BESZÉD

Halotti beszédek írok. Temetésekre. Két éve csinálom ezt, másodállásban. Főállásban író és újságíró vagyok, szóval nem kerültem nagyon messzire a kaptafától, bár ezt a kiegészítő tevékenységet nem lehet négy fal között, a számítógép társaságában művelni, némi emberi érintkezés is szükségeltetik hozzá. Ebben már nem vagyok olyan jó, mint a szabatos fogalmazásban. A találkozók előtt innom kell valamit, lehetőleg erőset, hogy nyájas maradjak, hogy képes legyek elviselni a gyászolók társaságát, és hogy egyáltalán ne rohanjak ki az irodából.

A helyiség, ahol ezeket a megbeszéléseket megejtjük, közvetlenül a ravatalozó mellett található, azzal a nem titkolt céllal, hogy az elhalt családtagjai szokjanak hozzá a miliőhöz. Többségük persze vett már részt temetésen, de mindig akad pár „szűz”, akik még nem jártak az utolsó állomáson, ahonnan már csak lefelé vagy felfelé visz az út, legyen meg kinek a hite szerint, ahogy Krisztus mondotta. A vágott virágok, gyertyafény (persze mesterséges, nem költünk feleslegesen), a vastag brokátok, a vörös és fekete színek előrevetítik a ravatalozás és a búcsú hangulatát. A kellékek kiválasztása nem az én feladatom, nekem mindössze meg kell tudnom az alapvető személyes adatokat, az elhunyt legfontosabb életeseményeit, családi kötelekeit, hogy összeállíthassak egy korrekt beszédet, amelyet (hála Istennek) nem én mondok el. Ez a munkám. A temetkezési vállalkozó, aki alkalmaz, eredetileg egy embert szeretett volna mindkét feladatra, aki egyaránt megírja és elmondja a búcsúztató szöveget, de végül kiegészített két részmunkaidőben, tekintve, hogy én írok, ám nem beszélek, és frászt kapok a temetésektől, a másik tag pedig ugyan jól és hitelesen beszél, ám nincs jó barátságban a fogalmazással.

Most is várok, hogy megérkezzen a család, idősebb X úr rokonai, akik segítenek összeszedni a bácsi életének széthullott szilánkjait. És már itt is vannak. Négyen jönnek, három férfi és egy nő, szemlátomást testvérek: ugyanaz az arcforma, szem, orr, homlok jellemzi őket, mintha Isten a könnyebb, lustább utat választotta volna, amikor megformálta ezt a családot. Nem tudom, a papa vagy a mama öröksége-e mindez; soha nem látom a halottat, akinek életét méltatom.

Köszönnek, leülnek, magam is helyet foglalok. A személyi adatokkal kezdjük, ez segít átlendülni a kezdeti feszélyezettségen, végül is ez olyan, mint a gyónás, csak itt más bűneit tárjuk fel. Megtudom, hogy a papa 78 éves korában hagyta el az árnyékvilágot, felesége egy kicsit előbb, öt gyermeke közül már csak a jelen lévők vannak életben, és hogy az elhunyt egész életében ácsként dolgozott. Mint Jézus apja, jegyzem meg, de nem vevők a humoromra,

morognak. Visszakozok. Biztatom őket, említsenek meg pár anekdotát, személyes élményt, amely jellemezné az elhunytat, vagy amely közelebb vinné a távolabbról érkezett gyászolókat az elhunyt lelkéhez. Tanácstalanul pislantanak egymásra. Segíteni próbálok. Mit szeretett az öreg? Mihez vonzódott? Mi volt a hobbija? Harcolt valahol, valamikor?

„Szeretett pecázni”, mondja az egyik, talán a legfiatalabb. Hümmögök. Ez jó, de azért biztosan akad még valami. Torokköszörülés, újabb csend. „Nincs más”, nyögi a másik. Ennyit tudnak a papáról. Az apjukról.

Sóhajtok. Valahol máshol most inkább lennék. Az asztalon előttem szellősen árválkodnak a lejegyzett sorok; nem egy beszédhez, egy bevásárló listához sem elég. De még nem adom fel. „Jó ember volt?”, kérdezem bizalmaskodva, halkán, ahogy kell. Még nagyobb a csend, ha ugyan lehet még mélyebbre ásni egy kriptában. Most ők sóhajtanak. Egyikük nemet int, alig észrevehetően, a szemembe nézve, határozottan. „Csak tett valami jót”, erőltetem a témát.

A nő, aki eddig nem szólt, most halkán mond valamit. Nem néz rám, a padlót bámulja. „Egyszer megpróbált megmenteni egy kiskutyát. A folyóból.”

A férfiak felkapják a fejüket. Tekintetük meglepett. Egyikőjük értetlenkedve megrázza a fejét, mint aki rosszul hallott.

„Amikor a nagy árvíz volt”, folytatja a nő. „Elsodorhatta a víz az állatot. A papa beugrott, és megpróbálta megmenteni.”

„Nem is tudott úszni”, szól most a legmagasabb fiú. Talán a legidősebb is. És bosszúsan elfordítja a fejét. A lány most felnéz.

„Így van. Majdnem odaveszett. Két férfi mentette ki. De az utolsó percre, amíg eszméleténél volt, segíteni akart a kiskutyának. Mindketten elmerültek. A papát kimentették, a kutya odaveszett.”

„Soha nem hozott haza halat”, szól most a nő mellett ülő férfi. A többiek ránéznek. Visszakérdezek, kérem, ismétlje meg, amit mondott. De a férfi nem hozzám beszél. „Nem azért ment le a folyóhoz. Nem is szerette a halat, sem a horgászatot. Azért ment le, hátha visszajön a kutya, hátha megbocsát, hátha meg lehet még menteni. Vissza akarta csinálni az egészet”.

Még ülünk egy darabig, de már nem sokat beszélünk, azok is közhelyek. Végül összeszedek valamit, ami használható, amellyel eltöltjük majd az időt egy hét múlva, a ravatalozóban. Szép beszéd kerekedik, ahogy mindig. Tíz percig is eltart, amíg elmondja a kolléga, elég lassan beszél.

MISZTER A.

Hét éves korában felvett egy furcsa szokást: bizonyos főnevek elé ötletszerűen oda-biggyesztette a „miszter” szót. Szülei számára szórakoztató volt hallgatni, amikor a fiú miszter tojásról, miszter porcicáról, vagy miszter kakáról beszélt.

Mr. A.-val tizennégy éves korában ismerkedett meg. Előtte is találkoztak olykor-olykor, de ez felszínes ismeretség volt, egymásra pillantottak, nem is köszöntek egymásnak, csak bólintottak, és mindenki ment a dolgára. De azon egy estén, azon a szilveszteri összejövetelen végre alkalmuk nyílt tüzetesebben is szemrevételezni egymást. A fiú rájött, hogy Miszter A. tulajdonképpen roppant vicces figura, sok olyan tulajdonsággal rendelkezik, amellyel ő maga nem, de nem irigy, értendő ez alatt, hogy ezeket a képességeket szívesen kölcsönadja, megosztja barátjával. Ily módon a fiú megtapasztalta, hogy Miszter A. jelenlétében sokkal jobb a humorérzéke, képes megnevetetni a környezetét, ez által megbecsülést szerezni, amelynek korábban - és Miszter A. nélkül - jócskán híján volt. Miszter A. ezenkívül hozzásegítette ahhoz is, hogy az említett összejövetelen merje megérinteni egy lány kezét, később megcsókolja ugyanezt a lányt, sőt a címét is elkérje. Később ugyanígy Miszter A. vigasztalta, amikor a lány becsapta és elhagyta őt, amikor nem mert hazamenni, mert rettegett attól, ami otthon várja, vagy amikor először lépte át egy éjszakai szórakozóhely küszöbét.

Olykor összevesztek. Az első komolyabb eset egy vidámparkban történt, ahol a fiú dolgozott a nyári szünetben. Miszter A. megjelent, fölényesen és lazán, mint mindig, ám társasága, jelenléte egyre nyomasztóbb lett, ahogy telt a délután. A fiú azon kapta magát, hogy azt kívánja, bár ne is jött volna el Miszter A., bár maradt volna ő is otthon, bár soha nem találkoztak volna. Rosszul volt, szédült, hányt. Beteg vagyok, gondolta, és hazament. Másnap Miszter A. ott vigyorgott az ajtóban, és a maga tréfás módján bocsánatot kért. „Azért nem volt ez olyan rossz, ugye?”, kérdezte. A fiú azt felelte, hogy „de”, ám kibékültek.

Később, az új iskolában kiderült, hogy mások is ismerik Miszter A.-t, így olykor a közös barátokkal együtt vették nyakukba a várost, meglátogatták a hangulatos pincét az óvárosban, végigtáncolták az élő koncerteket, és megfogdosták a lányokat. Miszter A. mindig velük volt, megvédte őket, helyettük szólította le a lányokat, kötött bele a fiúkba, és vezette haza a csapatot hajnalban.

A fiú azonban soha nem hívta meg a lakásába Miszter A.-t. Ehhez sokáig tartotta magát, dacára a meg- és megújuló barátságnak, Miszter A. nem léphette át a küszöböt, meg kellett várnia a fiút az utcán, az iskola előtt, bár megesett, hogy titokban azért bekukkantott a

tanterembe, a tornaöltözőbe, az osztálykirándulásokra. De ezek az alkalmi látogatások mindig titokban maradtak.

Őszült már a fiú haja, amikor egy este Miszter A. bekopogott hozzá. A fiú akkor már nem egyedült élt, és társának nem volt kifogása Miszter A. jelenléte ellen. Szívesen és gyakran látott vendég lett, tehetsége volt a megfelelő zenék kiválasztásához, a szerelmeskedéshez szükséges hangulat megteremtéséhez, és sikerrel űzte el a démonokat és a félelmeket.

Amikor a fiú ketten maradt Miszter A.-val, mert a lánynak máshol volt dolga, az este rendszerint könnyekbe és átkozódásba fulladt. A fiú többször megpróbálta Miszter A.-t kizárni a lakásból, elvette kulcsait, zárat cserélt, de Miszter A. valahogy mégis utat talált befelé, a fiú lelkébe, helyette cselekedett, elvette tőle a döntés és akarat szabadságát, hogy a fiú nem is tudta már, hol végződik ő, és hol kezdődik Miszter A. Míg egy napon a kórházban ébredt.

Fogalma sem volt, hogy került oda, és mit keres ott. Feje sajgott, és ahogy tarkójához emelte a kezét, ujjai egy vastag, kissé átvérzett kötésbe ütköztek.

- Elesett, és beverte a fejét - mondta az orvos. - Szerencséje volt, ha koponyatörése lett volna, már nem élne.

A fiú éppen kikérte volna magának a kemény szavakat, de megértette, hogy az orvos mentette meg az életét.

- És hol van Miszter A.? - kérdezte.

Az orvos horkant egyet.

- Miszter A.? Bezártuk. Elég veszélyes figura.

A fiú felépült, és pár hét múlva elhagyhatta a kórházat. Hazaérve üresen találta a lakást, noha a bútorok a helyükön voltak, és nyoma sem volt betörésnek, dúlásnak. Pár ruha hiányzott, női- és gyerekholmik, játékok, mesekönyvek. Egy család kétharmadának személyes dolgai. És persze a család kétharmada. Mindössze egy pár soros üzenet hevert a konyhasztalon, számla és átvételi elismervény gyanánt arról, hogy Miszter A. elvette, ami neki járt.

A fiú hiába törte a fejét, nem emlékezett, hogy valaha is kötött volna bármilyen megállapodást Miszter A.-val, hogy a szolgáltatásokért, amelyeket Miszter A. éveken át biztosított, bármikor is fizetnie kell. Nem emlékezett, hogy Miszter A. említett volna bármilyen ellenszolgáltatást.

Olyan lehet ez, mint az apróbetűs rész a szerződésekben? - töprengett a fiú. De nem nyílt alkalma ezt megkérdezni, mert soha nem látta többet Miszter A.-t.

TÜKRÖK

Az első tükröt akkor vette, amikor elköltözött a szüleitől. Egyedül bérelt egy kicsiny lakást, ahol mindenből egy darab volt: egy tányér, egy pohár, egy fogkefe, egy törölköző, és egy szigorúan egyszemélyes ágy. Elégedetten nézett szét ingóságain a költözést követően, bólintott, és azt mondta: „Megérkeztem”. Mert mindig erre vágyott, erről álmodott. Saját otthon, függetlenség. „És most jöhetnek az álmok”, gondolta.

Listát írt a vágyairól. Hosszú lett. Benne volt az összes ország és város neve, amelyeket tervezett meglátogatni, az összes étel és ital, amelyet megkóstolni vágyott, minden szerep és helyzet, amelyeknek a megélésére sóvárgott, tárgyak, eszközök, technikai csodák birtoklása, testi-és lelki tapasztalatok megszerzése, beleértve a sikert és a megbecsülést is. Kitétte a pontot az utolsó szó után, és felpillantott. A fehér meszelést látta a szemközti falon, amely ki is töltötte a látómezejét. Megcsóválta a fejét, és még egy tételt felírt a jegyzetfüzetébe: „falitükr”.

Örömmel cipelte haza. Fúrt, kalapált, csavarozott, és az új berendezési tárgy már a helyére is került. Egy darabig nézegette magát benne, majd elfintorodott. Mivel jegyzetfüzete mindig a keze ügyében volt, feljegyezte, minek hiányára emlékeztette a tükr: „új test”.

Az új test beszerzése nem ment minden nehézség nélkül. Boltban nem kapni ilyesmit, és az internetes webáruházak kínálata is roppant szerénynek bizonyult. Egyes szakértők az edzőtermekre esküdtek, mások a diétára, míg olyanokat is talált, akik - jó pénzért persze - sebészi megoldást ajánlottak a problémára. Úgy gondolta, igénybe veszi mindhárom szolgáltatást, és így is tett. Több hónapos testgyakorlás, koplalás, valamint a sebész kése meghozta a kívánt eredményt: egy reggelen a tükörben egy vadonatúj test jelent meg. Elégedett volt. Mustrálgatta formás lábait, karjait, vékony derekát, dús melleit, majd arca részleteit. Mindössze egyetlen hibát talált, de először nem tudta megfogalmazni, mi zavarja. Aztán rájött: valami nem volt rendben a szemeivel. Nem a formájuk: az rendben volt, kicsit keleties, de ez még külön bájt is kölcsönzött neki. A színe is vadító, az ember nem képes eldönteni, hogy kék vagy zöld. A szempillákkal nem törődött, azokat hetente cserélte. De a tekintettel nem tudott megbarátkozni. Nézte, nézte saját magát, majd egy határozott mozdulattal belevágta a jegyzetfüzetéhez hasonlóan mindig a keze ügyében lévő mobiltelefonját a tükörbe. Az arc és a test darabjaira hullott szét, mint amikor kisgyermek firkálja össze rajzát hirtelen támadt dühében.

Az új tükr más, sokkal jobb volt. Jobbnak kellett lennie, így gondolkodott. Nagyobbat vett, „szélesvásznút”, mert manapság csak az amatőrök nézegetik magukat hosszúkás

tükörben. A fektetett téglalap a mozivászon illúzióját keltette fel benne, ezért gyorsan hozzáírta a kívánságlistájához, hogy filmsztár is szeretne lenni. Majd visszafordult a tükörhöz. Lassan emelte fel tekintetét testéről az arcára, ahogyan bűvész leplezi le a leglátványosabb trükköt. De a szemek nem változtak. A tekintet üres volt, mint a lakás, amelybe minden tárgyból egy darabot vett. És most még valami mást is észrevett, ami az üresség mögött rejtett, mint titkos iratok régi festmények vásznai mögött.

A szemekből szomorúság áradt, szürkén és keserűn, mint öngyilkos nyitva hagyott tűzhelyéből a gáz.

Leült az egyszemélyes ágyra, és nem értett semmit. A jegyzetfüzetében kilistázott tételek közül már csak alig egy-kettő maradt kipipálatlanul (köztük a filmszínészi álmok). Elért mindent, amit akart: saját blogot vezetett az interneten, arról, hogyan írja a blogját, rajongói ájult csodálattal repdestek körülötte, bejárta a világot, és lefényképezett minden fűszálat, amit csak meg akart osztani azokkal, akik nem járták be a világot, és ezért nem fényképezhették le azokat a fűszálat, feleslegéből jótékonykodott is, és jótékonykodását lelkesen propagálta, hogy mások is jótékonykodhassanak, valamint lássák, hogy ő is mennyire jótékony, arca ott mosolygott az óriásplakátokon, a büszkén vállalt titulussal, miszerint ő az ország legbefolyásosabb véleményformálója. És még szélesvásznú tükörré is telt.

Mégis, valami hiányzott.

És ekkor megértett mindent. Megértette, hogy rossz utat választott. Hogy elrontotta már a legelején, amikor az új lakásba költözés napján felírta a tükört a beszerzendő tárgyak közé. Nem fogalmazott pontosan, holott ő maga is folyton azt szajkózta, hogy a vágyakat precízen kell körülírni, különben összezavarodik a beszállító. Ennek ellenére mégis elkövette ezt a hibát, mégpedig kétszer is. Mert nem elég felírni, hogy „tükör”. Azt is meg kell határozni, hogy pontosan mit mutasson az a tükör. Olyan tükre, amely a tükörképet mutatja, bárki-nek lehet, ezt nem is lett volna érdemes felírni a listára. De neki valami másra volt szüksége.

Először is a már bevált módszerrel összetörte a tükört. Nem nehéz feladat ez, belejön az ember. Összetört ő már barátságot, szerelmi-, családi kapcsolatot is, ha a partner nem azt tükrözte, amit elvárt. Nem probléma. Majd kapkodva leírta, mire is van szüksége, milyen tükörré, hiszen mégiscsak sok időt fog tölteni előtte. Szó sem lehet semmilyen ürességről, szomorúságról, semmi ilyesmire nem kíváncsi, ha a saját szemébe néz.

Majd bekapcsolta a számítógépét, hogy a webáruházak valamelyikében megkeresse a tükört, amire szüksége volt.

METRÓ

A metróban mindössze négy ember tartózkodott. Egy kisleány az édesanyjával, akik még nem tudták, hogy hamarosan találkoznak a feltámadt Lázárral. Egy hippis-szerű alak, aki szőrös, borzas és színes volt, mint a hippik általában. Ő már jobban felkészült olyasmire, hogy összefut bibliai alakokkal, tekintve, hogy meglehetősen nyitottan állt hozzá az effajta dolgokhoz. A negyedik utas egy komoly, öltönyös úriember volt, tanár- vagy ügyvéd-féle, aki egy vastag könyvbe mélyedt. A könyv címéből csak annyi látszott, hogy „te”, ami bármi lehetett. Úgy elmerült az olvasásban, hogy azt sem vette volna észre, ha maga Jézus Krisztus sétál be a fülkébe áldást osztani. De nem a Megváltó érkezett, hanem egyik tanítványa, jó barátja, akinek halálát az Üdvözítő maga is meggyászolta, olyannyira, hogy nyomban munkához is látott, hogy ezen a tűrhetetlen helyzeten változtasson.

Lázár első ránézésre nem úgy festett, mint aki egyenesen Júdeából érkezett volna, sem a ruhája, sem szavai nem utaltak arra, hogy valaha a Holt-tenger közelében élt. De az ember sokat változik, sokat tanul kétezer év alatt. Leginkább úgy nézett ki, mint egy koldus, egy hajléktalan, aki nap mint nap végigvonul a metrókocsik során, mint kukac a répában, és alamizsnáért könyörög. A képet csupán az árnyalta, hogy egy pazar virágcsokrot tartott a kezében. Édes illat vette birtokba a metrókocsit.

A kislány lelkendezve mutatta édesanyjának, hogy ez a nap sem múlik el anélkül, hogy ne fedezne fel valami szépet, márpedig erre biztatta mindig is a nagymamája, aki nemrégiben fogadta el a Jóisten visszavonhatatlan meghívását a Mennyországba. Különösen az a virág tetszett neki, amely egyik növényre sem emlékeztette, amiket ismert, inkább olyan volt, mintha kölcsönvett volna egy-egy apró vonást a rózsza, a liliom, a szegfű, és a többi hiú virágtól. Ha már kiválasztotta, meg is akarta szerezni; erre viszont édesapja tanította.

A koldus, aki egyébként a feltámadt Lázár volt, észrevette a mohó érdeklődést, és átnyújtotta a kiszemelt virágot. Már akkor tudta, amikor belépett a fülkébe, hogy melyik talál majd gazdára, és melyik nem; összetartoznak a dolgok.

- Tudod-e, milyen virág ez? - szólt most az öreg. Magyarul beszélt, hibátlanul, de ugyanígy szólalt volna meg további tucatnyi nyelven is. A kislány megrázta a fejét, és izgatottan várta a választ.

- Ez a virág azon a hegyen nőtt, ahol egy régi barátom egykor megmutatta a világnak, hogy nincs halál. Soha nem hervad el, ahogyan a lélek sem. Vigyázz rá, őrizd, mindig emlékeztessen arra, hogy nincs mitől félned.

Kacagás hallatszott a háttérben. Az öltönyös, komoly úriember (tanár-féle) nevetett.

- Ne bolondítsa már azt a kislányt - bugyborékolta. - Inkább mondja meg, mennyit kér azért a csokorért.

Az öreg most teljes figyelmével az öltönyös felé fordult. Hangja tisztán szólt, mint reggeli madarak éneke:

- Magának nincs szüksége virágra. Ott van a kezében minden, ami kell. - És rámutatott a könyvre, amely most már becsukódott, láthatóvá téve a címet. Az öltönyös zavarba jött, és eltakarta a fedőlapot.

A hippi, aki eddig érdeklődve figyelte az eseményeket, most rekedten megszólalt. Nem volt hozzászokva a beszédhez, többre tartotta a csendet, amit nem illik megszakítani holmi fecsegéssel.

- Milyen ott a másik oldalon? - kérdezte. Az öltönyösnek fogalma sem volt róla, miről beszél a hippi. Az édesanya szintúgy a homlokát ráncolta értetlenségében. A kislány ellenben örült, hogy végre hírt kap a nagymamájáról.

A virágos öreg elmosolyodott, ezernyi ránc szaladt szét az orrától elindulva, mint ahogy vízbe dobott kő riasztja fel a szundikáló halak egy csoportját.

- Pontosan olyan, mint itt - felelte álmodozva. - Csak minden fordítva. Nem szebb, nem jobb, csak éppen a visszája. Érezzük, amit a többiek éreznek. Látjuk, amit a többiek látnak. Minden egy, minden összetartozik. Mint itt. Semmi nem hiányzott - tette hozzá tűnődve. - Csak ő. De ő nagyon. És most is hiányzik.

A kislány figyelmesen hallgatta az öreget, és arra gondolt, hogy ha igaz, amit a bácsi mondott, akkor a nagymamája, odafent a Mennyszámban, most érzi a kezében tartott virágnak az illatát.

- És mi van a bűnösökkel? - mordult most az öltönyös. - Ha már itt tartunk. Valami pokolról is szövegelnek a magukfajták.

Az öreg elkomolyodott.

- Pokol? Az is van, igen. A hiány pokla. Amikor messze vagyunk tőle. Mert nem értjük, hogy valójában nincs elválás.

- Én nem hiszek sem istenben, sem ördögben - jelentette ki az öltönyös, és felhúzta az orrát. - Tanultam egyet s mást, és bízvást kijelenthetem, tévednek a magukfajták.

- Akkor jó munkát végzett... - dünnyögte az öreg, ám nem részletezte, ki vagy mi végzett jó munkát. De nem is volt ideje hosszadalmas magyarázkodásra, mert indulnia kellett. Hiába a kétezer év, még sok metrókocsi várt rá. Illedelmesen elkészönt. A kislány integetett, édesanyja csak bólintott, a hippi pedig elégedetten becsukta a szemét.

Az öltönyös tovább olvasta a Don Quijote-ét.

JÖNNEK

Hol vagyok? Miért van ilyen hideg és sötét? Eltévesztettem az ágyat, a lakást, a várost? Milyen napot írunk, és milyen évet? Kik beszélgetnek odakint, és miért? Nagyon fázom.

Jöhetne valaki, aki választ ad. Olyan jó lenne emberhez szólni. De csak a horkolást hallom a sarokból. Ember? Vagy állat? Kutya is lehet, vagy egy kivénhedt oroszlán, mint abban a könyvben, ami... de az is olyan régen történt... Az oroszlán cirkuszi állat volt, mutogatta magát... mint én.

Nem fáj semmi, legalább nem fáj semmi. Csak a lélegzetvétel nehéz, mintha ráült volna valaki a mellkasomra. Egy másik cirkuszi állat lehet. Elefánt. A súlya miatt gondolom ezt.

Hol lehetnek a többiek? Úgy kártyáznék most egyet... Csak egy parti ultit, kérem... Nem is kell több, soha nem kellett több, csak a játék, sok fekete, és sok dohány. A többi mindig ott volt... És mennyit nevettünk... leginkább egymáson... nem is... önmagunkon.

Most már tudjátok, ki vagyok, mi a nevem, gyalázhattok. De írjatok jobbat, ha tudtok. Most azonnal, írjatok jobbat.

Ez a köhögés... Mintha egy kíméletlen kéz rázna fel, hogy térjek észhez, eleget bolondoztam már, ideje végre normális életet élni. Semmi akadály, uraim, de kéretik hozzá egy normális világot teremteni, ahol nem viszik el a Nagy Karcsit. Majd adok én nektek. Jön az a piszkos ember, és jaj lesz nektek, ha ő egyszer elkezd benneteket szeretni meg pofozni.

Svédtorna, egy kis svéd torna, uraim, aztán folytathatjuk az irodalmi estét, ezúttal egy hosszabb elbeszélő költeményt olvasnék fel arról, hogy éltem valamikor, és jó volt élni, hiába sír a felirat. Figyelmesen hallgassák, uraim, mert nem lesz ismétlés, elmúlik ez a nap is, a jövő hét is, és aki itt nyugtalankodik csendesen, valamikor ezt nem tudta ilyen jól.

Csak arra vigyázzanak, uraim, ha kinyitják azt a gardróbba, ne ébresszék fel az ott alvó urat, mert szerfelett pipás, ha épp akkor zargatják, amikor sültekről meg palacsintáról álmodik. Vagy az egy másik úr? Annyian voltak, nézzék el nekem, hogy már csak arcokra emlékszem, és keverem a hóbertjaikat.

Nem értem, miért kell nekem itt meghalnom, a világ végén, ahol nincs egy valamirevaló kávéház sem, ahol nem kapni füstszűrőst. Ki talál ki ilyeneket, ki parancsol, és mi miért engedelmeskedünk? Jó lenne most szökevénynek lenni, kockáztatva, hogy a Föld összes országából kitiltanak, és csak a legnagyobb titokban tartózkodhatok csak a bolygón, mint az a

hogyishívják... aki király lett egy napon, mert szívességet tett egy valódi királynak. Ilyesmi is csak a regényekben fordulhat elő. Most legyintenék, de nem mozdul a karom.

Mennyi mindent nem láttam még! Nem láttam, hogyan születik egy ember, nem éreztem, milyen a szerelem, amikor nem fertőzi meg a birtoklás és a féltékenység, nem jártam egy csomó helyen, amiket olyan jól ismerek. Milyen lehet végigaludni az éjszakát?

Azért vigyázzanak magukra, jó? Mert veszélyes is tud lenni ám az élet. Az ember csak egy pillanatra nem figyel oda, és már összesúgnak a háta mögött, már megcsalják, már feljelentik és elviszik azok, akik tegnap még tapsoltak, örültek, és szívből nevettek. Nevettek? Min nevettek? A vicceken? Soha nem írtam vicceket, kérem, csak hagytam beszélni azt a sok furcsa szerzetet, akik állandóan ott lógtak a nyakamban, és be nem állt a szájuk. Az egyik író akart lenni, a másik katona, a harmadik meg folyton arról panaszkodott, hogy nem sült át kellően a zsemle, amit morzsának szánt. Hát van ilyen, kérem?

De nem akadt köztük egy sem, aki ne rohant volna egy pohár vízért, amikor arra volt szükségem, ne csillapította volna hűvös tenyerével homlokom lázát, ne ringatott volna el, ha elragadott a kétség, és ne bújt volna mellém, amikor halálra rémített a magány.

Most is itt vannak valahol, itt kell lenniük. Szerződésünk van, több életre is szól, és bár egy zsák krumplit sem bíznék rájuk, az életemet bármikor a kezükbe helyezném, habozás nélkül.

Jönniük kell. Talán már hallom is a hangjukat. Részegek, persze. Mutassanak egyet, uraim, aki nem szed valamit az élet ellen, a világ ellen, a többi ember ellen.

Biztos, hogy eljönnek.

A sátor, mert most már tudom, hogy ez egy sátor, azért ilyen hevenyészett, mert reggel tovább indulunk. Hogy hová? Jó kérdés, uraim, de maguknak ezt jobban kell tudni, mert maguk küldtek ide mint népellenséget, mint aki megérdemli, hogy kivesse magából a társadalom, mert „megfertőztem az olvasókat”, ezt mondták, uraim, pontosan idézem.

De nem haragszom, uraim, most már nem, mert látom, utánam küldték az olvasókat is, szépen sorban, mind együtt vagyunk már, csak az a pár könyv hiányzik, amiket írtam, amiket maguk jobbnak láttak elégetni. Jó lenne most is tűz, meleg, mert megfagyok.

Majd egy másik életben jobban csinálom ezt az egészséget, ígérem, alássan.

Csak őket ne bántsák, kérem, csak őket hagyják békén, akik most már jönnek, hallom, biztosan jönnek.

Jönniük kell.

A LÁNY AZ OSZTÁLYBAN

Tanári pályafutásom során még soha nem találkoztam irritálóbb tanítvánnyal, mint ez a lány.

Az utolsó évben, közvetlenül érettségi előtt került az osztályba, és már az első nap feltűnt gunyoros tekintete, ahogy felügyelte munkámat. Felügyelte, mondom, mert első pillantásra látszott, hogy cseppet sem tisztel, csupán azért, mert én állok a tábla előtt, és az én dolgom, hogy a fejébe verjem az irodalmat. Nem néz fel rám azért, mert kétszer annyi idős lehetek, mint ő, és az sem ébreszt benne semmiféle alázatot, hogy történetesen ő az új ember, akinek alkalmazkodnia kellene, akinek legalább meg kellene próbálnia úgy tenni, mintha meg lenne illetődve, iparkodnia, hogy beilleszkedjen, és megfeleljen a követelményeknek, amelyeket jelenleg én támasztok felé.

Nem, ő csak mustrálgatott fekete szemével, hátradőlve hintázott a székével, és azon kaptam magam, hogy belezavarodok az aktuális költő élettörténetébe, vagy egy éppen megértetni próbált költeménybe.

Formás teremtés volt, már amennyiben egy középiskolában dolgozó tanár mondhat ilyesmit: hosszú lábak, amelyeket többször megmutatott harisnya nélkül is, telt keblek, hosszú, barna haj, és mindehhez átlagos, nem feltűnő arc, érzéki szájjal. Soha nem festette magát, noha akkor már semmilyen szabály nem gátolta, hogy a lányok felismerhetetlenné mázolja magukat. Mindezek ellenére egyáltalán nem volt kacér, nem akart csábító lenni, miniszoknyát is csak azért visel, mert kánikula van, mondta egyszer, amikor rákérdeztem. Aztán megvonta a vállát. Nem érdekelt, mint férfi, de ahogy a többiek sem érdekelték, a tananyag sem, a világ sem.

Sokszor csak bámult ki az ablakon, arcán valami furcsa viszolygással, mint egy állat, amely éppen eszmél valami különös alvásból, kábulatból, amely során elhurcolták őt megszokott közegéből, el a szabad ég alól, és hátralévő életét egy ketrecben, bűzben, unott gondozóktól függve kell eltöltenie, és csak álmaiban térhet haza.

Egyszer, arcát nézve, ijesztő vízióm támadt: láttam, amint késsel a kezében közelít egy férfihez, akiről tudtam, hogy az apja, átadja neki a kést, az pedig éppen lesújtani készül egy magatehetetlenül fekvő nőre a padlón.

Ha lehet, elkerülte a szóbeli feleletet: ha sarokba szorítottam, egyszerűen felállt, és kiment a teremből, még az ajtót sem csukta be maga után. Majd pár perccel később visszatért, leült, és folytatta az ábrándozást ott, ahol abbahagyta.

Bosszantott, zavart és elkésért az egész. A magatartása, a hangja, a hozzáállása, a pillantásai, noha a jegyei rendben voltak. Tudtam, ha így fejezem be az évet, ha nem jutok közelebb hozzá, ha így engedem tovább útjára, az tanári pályám csúfos kudarcát jelenti, akkor is, ha senki sem fogja a szememre vetni és számonkérni tőlem ennek a diáknak az életét.

Eljött az érettségi. Megjelent, ahogy a többiek, az előírás szerű matrózblúzban, szép, és persze nagyon rövid szoknyában, tapadó harisnyában. Az első között húzott tételt, József Attilát. Összehasonlító verselemzés.

Leült, és a papírra meredt. A vizsgáztató asztalnál feszengve, szükségtelen napszemüvegem mögé bújva lestem, mihez kezd most. Nem láttam nála táskát, amelyből elő vehette volna szöveggyűjteményét, amely elengedhetetlen volt a munkához, az elemzéshez.

Ez így nem fog menni, álltam fel, és odamentem hozzá. Felnézett, pont olyan megvetéssel, ahogy szokott. Ezen most nem akadtam fent, fontosabb volt, hogy segítsek rajta, szerezzek neki egy könyvet, súgjak, bárhog is, csak mentsem meg őt. Nem gondolkodtam el rajta, hogy mitől is kellene megmentenem.

- Szöveggyűjtemény - súgtam. - Van?

Úgy nézett rám, összeráncolt homlokkal, mintha halálosan megsértettem volna.

- Minek? - kérdezte flegmán.

Bőszén mutatni próbáltam, hogy de hát a vers, meg az elemzés, meg a tétel, de csak a homlokára koppintott. Itt van, adta tudtomra. A vers. Az összes vers. Minden, ami József Attila. Minden, ami ő, az élete, a magánya, az örülete, a függőségei, a halálvágya, a szavai, szívének kis teste, amely a semmi ágán ül hangtalan vacogva, itt van a sok álmatlanul töltött éjszaka, a gyerekként elvesztett ártatlanság, az utcán töltött éjszakák, a nyirkos reggel, a mama, aki nem is néz órá, a keresés a társ után, aki bízni tudna benne, az ajtó, amelyen csak az kopoghat be, aki elfogadni és szeretni tudná őt, és aki nagyon hiányozna, ha elmenne.

Itt van minden, koppintott a homlokára.

Visszaültem a helyemre.

Az érettségi után nem láttam őt többé.

KOCSMÁBAN

A férfi megáll az ajtóban, hunyorog, majd lassan, minden lépést megfontolva, a pult-hoz jön. Közben igyekszik szemmel tartani minden vendéget. Vannak páran, de azért nincs nagy tömeg. Csendes, unalmas délután, ma kevesen haltak meg, inkább télen szokás művelni az ilyesmit. Nyáron a zenészek inkább turnéznak.

Kedves arc, bár kissé nyúzott. Vékony, túlságosan is. Haja hosszú lehetett valamikor, már ha jól emlékszem azokra az évekre, bár gyorsan felejték. Még nem ismerem fel egyértelműen az arcot; régen jelenhetett már meg a nyilvánosság előtt. A huncut szemek aztán hamar elárulják kilétét; kevés mókásabb figura tűnt fel a színpadon az elmúlt hetven évben, mint ez a kölyök. A többiek hajlamosak túl komolyan venni az egészet, pedig tulajdonképpen csak arról van szó, hogy az ember elénekel pár dalt, ami vagy tetszik a közönségnek, vagy nem.

- Mit adhatok? - szólítom meg az embert, aki szemlátomást mostanra visszanyerte derűjét. Vigyorog.

- Ez az, aminek látszik? - kérdezi. Hunyorít, nevet a szeme.

- Miért, minek látszik? - megyek bele a játékba. Közben egy poharat törölgetek, merthogy a csaposok mindig ezt csinálják. És soha nem lövik le őket: ez a másik sztereotípia.

- A bulinak vége - bólint. Értem a dolgot, most dalszövegek címeivel fogunk beszélgetni. Ez ugyan nem kötelező, a kutya se várja el, de ezek a figurák soha nem képesek kibújni a bőrükből. Belemegyek a játékba.

- Egy másik világ - mondom. Nevet. Veszi az adást, már töri is a fejét a következő mondaton. Közben vizsgálgatja a többi vendéget, hátha felfedez valami ismerőst. Rámutat valakire, aki a sarokban elmélyülten issza a sörét.

- A bolondos haverom.

Én is vigyorgok.

- John Cope - nyugtázom a felismerést.

Az ember nagyot sóhajt. Megértem. Nem könnyű elfogadni, hogy tényleg vége a bulinak. Akkor sem, ha valaki már évtizedekkel ezelőtt kiszállt az egészségből, és most csak egy újabb ajtó csukódott be mögötte.

- A holnap elkezdődött - jegyzem meg. Nem néz rám, csak megdörzsöli az homlokát.

- Ma - teszi hozzá.

Csendben törölgetünk. Én egy újabb poharat, ő izzadt arcát. Tudom, mi jár a fejében. A közönség, a hangok, a fények, az árnyak, a zenésztársak, a család. A fiai. Akik miatt abbahagyta, és a teljes munkaidős apaságot választotta. Kevesen merik ezt megtenni.

- Az élet olyan, amilyenné teszed - mondja most, és megnyugvás látszik szemeiben.

Sóhajtok, körbemutatok.

- Ez az én életem.

És folytatom is a gondolatot, de már csak magamban. „Micsoda szégyen”.

De én is választottam, ahogy mindannyian. Ahogy a fickó a sarokban, és ez a másik is itten, aki megbecsült tagja a Huszonhetesek Klubjának. Mert ilyen is van, gyarapodik a tagok száma is rendszeren, mindig jönnek újak, férfiak, nők vegyesen. Ma is itt iszik majdnem mindenki, talán csak az a szőrös srác hiányzik, aki versenyautókat gyűjt.

- Renee - sóhajt most. Érdekes, hogy mik jutnak az ember eszébe a halál pillanatában. Vagy utána. Tudom, kiről beszél, a lányról, aki szerette, aki elhagyta, és aki aztán kereste őt egy életen át. Úgy becézte, „a lökött csaj”. Ő is itt lehetne már, de ide csak muzsikuskoknak szabad belépni.

- Hallotta a híreket? - kérdezi most, de nem tudom, mit ért ez alatt. Nem is kell érteni, hiszen a játék lényege pont az, hogy ne keressük a dalszövegek értelmét. A szóban kifejezett gondolat csak félreértések forrása. Válaszom sem a kérdésre felel, de ugyanarra a dalra gondolunk.

- A tükörember - bólintok. Elégedetten hunyja be a szemét.

- Add fel - mondom még, majd nem szólunk többet. Bevezetőnek ennyi bőven elég. Most majd ő is iszik valamit, aztán vár, hogy mi történik. Rendszerint semmi nem szokott történni, csak a folyton cselekedni akaró emberek hiszik azt, hogy ha már az életben nem jutottak semmire az állandó nyüzsgéssel, akkor majd a halál után lesz lehetőségük „kifejezni önmagukat”. De ez nem így van. A mozdulatok, a jövés-menés a térben nem hagy nyomot, az egyetlen, ami megmarad, az érzések, a dallamok, a zene. A hang. Isten sem „csinálta” a világot. A Hang teremtett mindent. De mindezt már olyan sokszor elmeséltem a betérőknek, hogy magam is unom saját magamat.

Nézem ezt az öreg, és mégis fiatal arcot, aki valamikor híres akart lenni, aztán önmaga akart lenni, végül apa akart lenni, most pedig már semmi sem akar lenni. Nézem, gondolatban megsimogatom a kócos fejet, amelyet először tizenegy éves koromban láttam egy televízió képernyőjén, és soha nem felejtettem el.

Azt hiszem, az tetszett benne, hogy nem vette magát komolyan.

A FÉRFI A SZIKLÁN

A férfi a sziklán ült, és a tengert nézte. Mennyire más volt most, mint alig két nappal korábban! Akkor haragvó fenevadként támadt rájuk, mint amelyet láncon tartottak megszámlálhatatlan napokig, éheztek, majd valami megérthetetlen kegyelem folytán szabadon engedtek.

Megélték a világ teremtését, csak éppen fordítva: a sötétség eggyé vált a fénnel, a szárazföld az óceánnal, az ég a földdel, az ember visszasüllyedt a természetbe, a mélységbe, azt hitték, az Isten lelke is elhagyta őket, és nem lebeg már a vizek felett.

De ő mindvégig tudta, hogy életben maradnak, túlélik a hajótörést, mert bízott az ígéletben. És minden úgy is lett.

Rómába tartott, de most pár napot itt kell töltenie ezen a kis szigeten. Lelke egy része bosszankodott a késés miatt, még akkor is, ha - és efelől nem volt semmi kétsége - halálát késlelteti ily módon a nem várt szerencsétlenség.

Mosolygott, mint türelmes apa, aki messziről szemléli kisfia játékát, ahogy meghal, ahogy újra feltámad a homokban, ahogy szigorú arccal harcol társaival, készen a halálra és az ölésre, ahogy ő maga is végzetes sebet kap, ahogy szenved, ahogy kileheli a lelkét, majd türelmetlenül felugrik, mert most ő akar lenni az aktív fél, a győztes, aki a halálból is visszatér, hogy győzzön.

Ilyen volt a férfi lelke is; gyomrában a sürgető türelmetlenség állandó fészket rakott, mindennap jelzett, hogy gyerünk tovább, sok még a feladat, és kevés az idő, nincs még vége a futásnak, várja őt még száz ember, vagy ötven, de az se baj, ha csak húsz, ahogy annak idején Istennel alkudozott Ábrahám Szodoma igaz lakóiért. Ő nem talált húszat sem.

Azon töprengett, vajon az előző napi kígyó, amely megmarta, valóban veszélyt jelentett-e rá, vagy csak a szigetlakók túlozták el a dolgot. Ők sem ismerhetnek minden kígyófajtát, dacára annak, hogy az egész földdarab akkora, mint Jeruzsálem egyetlen kerülete. Dacára annak, hogy a római katonák jó képzést kapnak mérgekből és a meghódított ország állatvilágából. Dacára annak, hogy ő maga is azt hitte, hogy eljött a vég, mert ugye egy kígyó azért mégiscsak más, mint egy tengeri vihar, mint egy börtön, amelynek ledőlnek a falai, más, mint a betegségek, amelyeket meggyógyított.

A férfi nagyot sóhajtott, mert csak pár perccel korábban kapta a hírt, hogy jobban lett, felkelt és evett valamit a férfi, akinek előző este a hasára tette a kezét. A férfi alteste duzzadt volt, kemény, mint a római dobok bőre, és forró. A haldokló érezte, hogy valaki belépett, és bár beszélni nem tudott, szeme felfénylett, mint a hajnali égbolt alja. Pedig csak annyit

mondott neki, hogy ne féljen. Nem is ő mondta. Ő csak hallotta a szavakat, ahogy saját lélegzetvételt észleli az ember.

A domb, ahol most ücsörgött és nézte a tengert a sziget legmagasabb pontja volt. Itt épült fel a fővárosnak nevezett kis erőd, és a helytartó háza, amely helyén egy nagy templom áll majd, de ez csaknem olyan messze van még az időben, mint az Utolsó Ítélet. De a férfi már látta a magas tornyokat, a palotákat, amelyek körülveszik majd a templomot, a sok embert, akik Húsvétkor csapatostul jönnek majd festeni, faragni, díszíteni a falakat, az oltárt, a hatalmas kaput.

A sziget neve ugyanaz a szó volt, amelyet a mézre használnak a rómaiak, és a férfi most először hálás volt, hogy megtanulta ezt a nyelvet, amelyen a világ beszél, és amely nyelven egy alacsony férfi valamikor halálra ítélte az Istent. A nyelvet, amellyel most ő is közölhette vendéglátójukkal a jó hírt, hogy a Teremtő mindannyiukat megőrzi majd emlékezetében.

Fáradt volt már. Útja során egyre kevesebbet evett, megtanult jóllakni a tenger hangjával, a levegő illatával, eltelt fohásaival és hálájával. Hálát érzett a sok szenvedésért, a fájdalomért, az üldöztetésért, a bebörtönzésért, az életveszélyért, amelyet oly közeli barátjának tekintett már, mintha együtt nőttek volna fel. Olykor vágyta, hogy megint szóljon hozzá a hang, amely elvette tőle a családot, a gyermekeket, a tisztességes polgári élet lehetőségét, egyszerűségét, a mesterségét, az otthonát, a vallását. A hang egyre ritkábban szólt hozzá, ahogy a dolgát elvégzett tanító hagyja a szorgalmas diákot egyedül dolgozni a feladatán, vagy édesapja hagyja el lábujjhegyen a szobát, ahol fia festi élete első festményét.

Előző este, amikor már felocsúdtak a kígyó keltette rémülettől, és az ijedtséget borban oldották fel, a helytartó odakuporodott hozzá a tűzhöz, és megkérdezte, hogy miért teszi ezt. Először nem értette a kérdést, többször is pontosítást, magyarázatot kért. De a helytartó csak annyit mondott: „ezt”. A vándorlást, a beszédet. Az egészet.

Ivott még egy kis bort, válaszadás előtt, majd olyat mondott, ami harsány nevetésre készítette a komoly római katonát. Ezt mondta: - Úgyszincs más dolgom.

A SZAMOVÁR

Azért kerestem fel, hogy mentse meg az életemet. Önző és kegyetlen kérés volt, mégsem háborodott fel, nem kérte ki magának a támadást, hanem megkérdezte:

- Az élete most közvetlen veszélyben van?

Erre nem tudtam rögtön mit mondani.

- Tulajdonképpen nincs - nyögtem aztán. - De pár hét múlva harminc éves leszek, és...

Csend. Nekem kellett kimondanom.

- És úgy érzem, nem élek tovább.

Megértette. Megbeszéltük az időpontot, amikor felkereshetem a rendelőjében. Még hozzátette, hogy addig is szíveskedjek vigyázni magamra, majd bontotta a vonalat. Szíveskedtem.

Nem számítottam rá, hogy ilyen gyönyörű nő fogad. Fiatal, magas, vékony és vonzó. Meglehetősen udvariatlanul letegeztem, noha egyrészt idősebb volt nálam, másrészt mégis csak ő volt a választott pszichológusom. De vette a lapot, tisztázta, hogy valóban így folytassuk-e, majd hellyel kínálta. Leültem. Hamar eljutottunk odáig, hogy milyen címet adnék egy önéletrajznak. Ha megírnám.

- Harminc - feleltem habozás nélkül, hiszen ez volt a vesszőparipám. Nézett. Néztem. Majd egy ív papirost vett elő. Kíváncsian nyújtogattam a nyakamat.

- Most szerződést írunk - magyarázta. Közbe akartam szólni, de leintett, hogy később.

- Te kötöd magaddal - mondta. - Az egészséges részed a beteg résszel. A felnőtt a gyermekkel.

- De mit írok bele? - értetlenkedtem. Elmondta. Majd szépen, ahogyan egy hivatalos dokumentum esetében illik, megszővegeztük a jövőre vonatkozó megállapodást, amelyet kétszer is aláírtam, egyszer jobb, majd bal kézzel is. A művelet végeztével büszkén kihúztam magam, elvégre az ember nem mindennap mond le írásban öngyilkosságról, önmaga megbetegítéséről, balesetekről, káros és önpusztító szenvedélyekről, egészségtelen életformáról. Márpedig ezt tettem én, ennek a kedves és szemrevaló teremtésnek a jelenlétében azon a tavaszi napon. Szégyenkezve kell bevallanom, hogy bár nem haltam meg harminc évesen, a szerződést azóta többször megszegtem.

Később kapcsolatunk megváltozott, olyannyira, hogy egy napon azt mondta:

- Már nem dolgozhatok veled terapeutaként, nem lehetsz a kliensem.

- Miért? - lovaltam bele magam a kétségbeesésbe.

- Mert megszerettelek - mondta egyszerűen. - A barátom vagy. Ahogy mondani szokás, involválódtam.

Azért kapcsolatban maradtunk. Moziba mentünk, átittuk az éjszakát, ha épp jólesett, kirándultunk, egy alkalommal pedig nyálammal és taknyommal összekentem a bőrkabátját. Sírás közben. - Most már szíveskedjél magad kihúzni ebből a gödörből - mondta ekkor. Szíveskedtem.

Aztán történt valami. Sorra mondta le a találkozókat, nem vette fel a telefont, nem válaszolt, vagy csak mentegetőzve továbbrohant. Fájt nagyon a hiánya, hiányzott a társasága, de nem tehettem semmit, sodort tovább az élet, mint elhagyott hajót a tenger, legénység, kormányos nélkül. Akkor jutott eszembe a születésnapja és a szamovár.

Egy hajnalig tartó lerészegedés alkalmával említette, hogy minden vágya egy szamovár. Egy igazi orosz szamovár, csészékkel. Jót nevettünk, de egyre csak bizonygatta, hogy nem tréfál, megőrül egy szamovárért. Jó pár napomba került, mire szerezttem egyet. Az eladó maga sem tudta megmondani, mikor és miért vette a díszes, giccses, kicsit már kopott, igazi orosz teakészletet, de fontosabb volt, hogy egy kisebb összegért hajlandó volt megválni tőle. Becsomagoltam az ajándékot, telefonon keresztül boldog születésnapot kívántam aznap a barátomnak, és megjegyeztem, hogy várja valami, aminek nagyon fog örülni. Fáradt volt a hangja, megköszönte a hívást, és biztosított, hogy hamarosan jelentkezik az ajándékért.

Eltelt egy hét, kettő, nem kaptam hírt felőle. Bátortalanul üzentem neki, hogy elfelejtett valamit. „Most nincs kedvem”, jött a válasz. Kerülgettem a csomagot a szobában, majd egyre hátrébb került, a sarokba, az árnyékba, a felejtésbe.

Próbálkoztam még párszor, de hiába hívogattam, üzentem, nem jött. Egy napon visszavitettem a szamovárt a tulajdonosának. Képtelen voltam megtartani az ajándékot, amely nem kellett a kiszemelt új gazdának, amely nem az enyém volt, amely jelképezte számomra az elutasítást, a közönyt. Nem adta vissza a pénzt, de nem is kértem.

Persze találkoztunk még, összefutottunk itt-ott, látványosan örültünk is egymásnak, de soha többé nem beszélünk meg találkozót, nem maradtunk kettesben, nem taknyoztam többet össze a vállát, nem írtunk újabb szerződést az életben maradásra.

És soha többé nem esett szó a születésnapi ajándékról.

A KUTYA

Megállok. Nem merek továbbmenni. Elöttem egy poros út, gyárudvar, olyan, mint azokban a világvége filmekben, ahol éhes, csontsovány kutyák vonszolják magukat a rozsdás járműroncsok között.

Kutya itt is akad, mindjárt három is. Ezért nem merek továbbmenni. Nem csóválják a farkukat, nem csaholnak. Leszegik fejüket, méregető pillantásuk csendre inti a madarakat is a fákon. Megfagy a tér.

Kettő hosszú láncot húz maga után. Nem érnek el, még nem. A lánc miatt. De ha közelebb merészkednék...

A harmadik egyedi módon van megkötve: egy hatalmas abroncsot vonszol magával, húzza a fejét a nehéz gumikerék, az alig félméternyi lánc szíja mélyen a bőrébe, húsába ívódott: ezt is látom. Kölyök lehetett még, amikor gazdája rátette ezt a nyakörvet. Szegény.

Nincs nálam bot, egyéb fegyver, embernek nyomát se látom, mögöttem a néma pusztaság, előttem, a gyárudvaron túl az erdő. Ha megtámadnak, végem, nem jöhet segítség. Van, amikor a visszavonulás életet ment. Noha tisztában vagyok vele, hogy nincs másik út a célom felé, elindulok visszafelé.

Még visszanezdek a vágyott irányba, hátha a szél elfújja a délibábot, de minden marad. A gépek, a forróságtól remegő levegő, a három kutya. Az abroncsos most elindul felém. Nincs esélye, még ballagva is gyorsabb vagyok. De nem érzem az ellenséges szándékot, a kutya nem akar bántani. A kutya mást akar.

Megvárom. Megadásra emelet karjaim, nem kockáztatom meg, hogy belekapjon. Lábszáram, bokám így is védtelen persze. De a kutya csak oldalra hajtja fejét, úgy néz. Felpüffedt nyakán a hús a valószínűtlenül szoros övtől.

Megsimogatom. Szőre érdes, ápolatlan, bűdös. Kezem is az lesz. És még nem is nyúltam a félig megrothadt bőrszíjhoz. De ez sem várat magára sokáig.

Egyetlen fémcsat tartja egyben a nyakörvet, erőlködve próbálom meglazítani. A kutya türelmesen vár, azt hiszi, talán álmodik. Nem meri elképzelni, mi következhet.

A szíj kemény, merev, átvette a kutya nyakának formáját, percekbe telik, míg lerángatom róla. Aztán ledobom a földre. Tenyerem olyan bűzös, hogy nincsenek rá szavak. A kutya szabad.

Először meghempereg a porban. Aztán körkörös táncba kezd, majd rohanni kezd visszafelé.

Követem. Nyitva tartom a szemem, de a másik két kutyának nyoma sincs. Ott voltak vajon egyáltalán?

Frissen szabadult kutyám viszont valós: rohan, mint a szélvész, elém kerül, körbeliheg, nekiiramodik. A látóhatáron belül marad, megvár.

Felbátorodva folytatom utamat, vár az erdő, a következő város, minden méter új tapasztalattal ajándékoz meg, ahogy zarándokokkal ez már szokás. Közben aggódok: mit kezdek most ezzel az új helyzettel? Elengedtem valakinek a kutyáját, aki most követ engem. Nem marad le, nem előz meg tartósan. Megfürdik az út menti patakban, harap a zsenge fűből, megtiszteli a fák törzsét, de számol velem, megvár.

Ital automata piroslik az egyik erdei kunyhó mellett, valószínűtlen az ottléte. Megállok, szükségem van frissítőre. Lehetőleg hidegre és cukrosra. Amíg aprót keresgélek, elhalkul az erdő. Mire feleszmélek, már esteledik, halványodnak a színek, hűvösödik. A kutya sehol. Fülelek, nem hallok lépteit az avarban, a boldog lihegést, a türelmetlen csaholást, hogy menjek már, ne várjak, mert a szabadság sem vár.

Az újonnan szerzett felelősség aggodásra késztet: hova tűnt a kutyám? Baja esett? Vagy megrémült a jövő végtelen lehetőségétől, a kiszámíthatóság elvesztésétől, és visszament az élettelen gépek közé, a megszokott abroncshoz, és most lehajtott fejjel várja, hogy gazdája visszarakja nyakára a koszos szíjat, a kemény csatot?

Még visszamehetek. Még dönthetek úgy, hogy ma nem a jövő városában alszom, hanem a tegnapi helyen, a tegnapi ágyon, a tegnapi állapotban, térben, testben. Aztán megszabadíthatom új társamat a bilincsektől, a tehertől, az igától újra meg újra meg újra meg újra.

Még nem döntök. Még várok. Még nem vagyok elég bátor, hogy csak előre nézzek, hogy ne féljek egyedül lenni, ne féljek úton lenni társ nélkül, kapaszkodók nélkül, erős és kíméletlen bőrszík nélkül, amely a húsomba vág, megfojt, de mégis tudom, hogy az enyém, csak az enyém.

Még várok.

A TITKOS AJTÓ

Öt éves kislányom ezzel keltett aznap reggel:

- Apa, az éjszaka csináltam egy titkos ajtót. A mögé rejtettem el a régi emlékeimet meg a huncutságaimat.

- És hol az a titkos ajtó? - kérdeztem alvástól összeragadt szájjal.

- Hát azt nem mondom meg - jött a magától értetődő válasz. - Azért titkos.

Aznap balett-óránk volt, ahogyan minden szombat délelőtt. Egy óra zötykölődés a buszon, rohanás az öltözőbe, mert persze majdnem elkéstünk, kapkodós átöltözés, búcsúintés, majd a rózsaszín gyerekhad eltűnt a próbateremben. Negyvenöt percem maradt bevásárolni a sarki boltban, mielőtt visszafelé is eljátszottuk a fenti műveletet, mint Jim Carrey az „Állati nyomozó” egyik mókás jelenetében.

A titkos ajtóról legközelebb akkor esik szó, amikor a nyomozó, együttérző, de mégis határozott és célratörő hangon próbálja összerakni velem az elmúlt napok eseményeit, amelyekből következhetett kislányom eltűnése. Merre jártunk? Miket mondott? Szomorú volt-e? Veszekedés esetleg? Utalás arra, hogy világgá megy?

Bólogat, amikor szinte mindenre igenlő választ adok. Már hogyne történt volna veszekedés a napokban, mikor az embernek bimbózó leánya van, akinek iskola előtt jut eszébe divatbemutatót tartani, és akinek édesapja ilyenkor bőszen irigyli az angolokat, akik egyenruhában járnak iskolába. Persze, hogy elhangzott a „nem szeretlek” és „elköltözöm” kifejezés, amikor ugyanezen gonosz apuka nem engedte meg, hogy a gyermek vacsora előtt betermelje a vödörnyi vanília jégkrémet. Szomorú volt emiatt a kislány? Haragudott? Nem. Ezek a szavak nem fejezi ki a valóságot. A gyerekek még őszinték. Mint a kitörni készülő vihar, olyan volt.

- Beszélt-e a kislánya valamilyen „búvóhelyről”? Említett-e olyan szót, mint „rejték-hely”? - puhatolózik tovább a nyomozó, amíg társa jegyzetel.

Vannak titkos helyek, igen. Több is, mint amit egy felnőtt egyáltalán hajlandó észrevenni. Minden sikátor, a bokrok alja, a mászóka rácsai között a tér, a végtelen, amerre a repülő hinta tart, mind-mind rejtélyes átjárók egy másik világba, ahol az elveszett játékok, elfelejtett láthatatlan játszótársak várnak. Várják őket. Várják őt.

Ekkor említem a titkos ajtót. A nyomozó felhúzza a szemöldökét, és társára pillant.

- És hol van ez az úgynevezett titkos ajtó? - kérdezi.

Felhorkanok. Kettőt és könnyebbet, mondanám, de persze nem vagyok tiszteletlen. De hogyan magyarázzam el valakinek, akinek bevallottan nincs még gyermeke, hogy nem

tartozik minden a szülőre. Az édesapára sem. A gyermek lelke, mint megannyi fehér folt a térképen, behúzott függöny, amely mögé nincs bejárása a felnőtteknek. Talán a nagyi vagy a papa bekukkanthat oda olykor, mert ők már ismét közel járnak ahhoz, hogy meglássák, meghallják, ami odabent zajlik. Talán a legjobb barát, és mindenekelőtt a kisebb testvér is bebocsátást nyerhet egy-egy pillanatra a fátyol mögé, ahol a meg nem valósult álmok, az eltemetett emlékek, a múlt kísértetei is lapulnak, szenderegnek, ejtőznek.

Így azt felelem, hogy fogalmam sincs, hol az a titkos ajtó.

Ketten vizsgálják át a kisszobát. Tapintatlan a művelet, mint minden házkutatás. A nyomozók fellebbentik a hercegnős sátor ajtaját, amely a plüssállatok otthona. Kinyitják, majd visszacsukják a fiókokat, ahol a régi, anyától ránk maradt diavetítő és a társasjátékok rejtőznek. Benéznek a ruhásszekrénybe is, hiszen filmekből tudjuk, mindig a szekrényben rejtőznek a szörnyek. De sehol semmi. Hümmög a nyomozó, társa tanácstalanul tárja szét a kezét. Mire számítottak?

Én csak állok az ajtóban, behunyam szemem, elképzelem a titkos ajtót, amely most zárva, amely mögül vidám nevetés hallatszik, mert a kislányom jól érzi magát. Nem tartozik rám. Nem osztja meg velem örömét. Ha megkérdezném, mit követtem el, miért érdemeltem ki mindezt, csodálkozva felelné: - De hát jól vagyok, apa. Miért aggódsz? Otthon vagyok, hazaértem. Anya is itt van. Jövünk haza hamarosan. Addig is, vigyázz magadra, jó? Mert nagyon szeretünk téged.

A TALÁLKOZÁS

Felhívott, és azt mondta:

- Találkoznunk kell. Addig nem tudok férjhez menni, amíg nem találkozunk.

Persze nem ezzel kezdte, hanem bemutatkozott. Vissza kellett kérdeznem, hogy ki beszél. Nem ismertem mást, aki ezt a nevet viselte volna, mégis oly hihetetlennek tűnt, mint Lázár kijövedele a sírkamrából, hogy az ő hangját hallom, ő beszél hozzám, ő akar tőlem bármit is.

- Megtaláltam, és elolvastam a régi írásaidat - mondta. Lélegeztem, csak hogy teljen az idő, mert továbbra sem tudtam, hogy mit mondjak, szóljak-e, érdemes-e egyáltalán jelezni, hogy még a vonalban vagyok. Hümmögtem talán valamit. Vagy nem.

A régi írások, gondoltam. Ezek szerint nem dobta ki őket. Fiatal, kezdő íróként új könyveim első kinyomtatott és összefűzött példányait mindig neki adtam, neki mutattam meg, az ő tekintetét figyelve, vizsgálva mértem le azok működőképességét, mintha bizony mechanikus szerkezetek volnának, kijelzőkkel, amelynek mutatói kedvesem arcán jeleznek, mosolyként, szája rándulásával, egy fintorral, egy ránc elmélyülésével. Már nem fiatal és nem kezdő íróként sem tennék másként.

De akkor továbbra is tettettem a holtat, vagy legalábbis a szótlant. Közben ő elmondta, halkán, óvatosan formálva minden szót, mint amikor az ember idegen nyelven közli valakinek a halálhírét, hogy újraolvasott mindent, és megdöbbsent. Eltűnődtem, hogy vajon mi megdöbbsentőt talált azokban a régi novellákban, versekben, amely nem került napvilágra kapcsolatunk éveit alatt, együtt töltött éjszakáink, borozásaink során, közösen épített és pusztított szerelmünk ideje folyamán.

Mit ázott ki, mit régészkedett ki belőlük? Megtalálta vajon a szívemet? Vagy a gyermeket, aki meghalt, és ott temették el a betűk között? A régi dobverőmet? A soha meg nem válaszolt kérdéseket, a hazugságokat, az álarcot, amelyet viselt, majd eldobott az utolsó napon?

Még egyszer megismételte, hogy nem mehet férjhez, amíg nem találkozunk.

Nem odázhattam el a megszólalást. Továbbra is úgy éreztem magam, mint egy temetésen, ahol már ott állok a kicsiny emelvényen, mögöttem a koporsó, előttem a gyászolók tömege, magam is közéjük tartozom, ahogy fekete ruhám jelzi is, érzem a tömjén és a füstölő gyertyák szagát, és valaki éppen lehalkítja a zenét, amely aláfesteni hivatott a szertartást. Bach lehet vajon? Vagy egy Mozart darab? Mire felismerném, elnémul. Ahogyan szerelmünk. De meg kell tartanom a gyászbeszédet, nem menekülhetek el.

- Hát, rendben van - nyögöm. - De neked kell eljőnnöd hozzám.

Utóbbi megjegyzés persze szúrás volt, a büszkeség követelése, még fel is emeltem államot, ahogyan annak idején a Napkirály hirdethette ki gondosan megfogalmazott óhaját. Most te jössz hozzám, gondoltam. Ahogy annak idején te is berendeltél, megvárattál, utána engedted csak meg, hogy színed elé járuljak, meghallgatni az ítéletet.

Milyen kicsinyes a bosszú. De nem volt szándékomban megváratni.

A folyóparton találkoztunk. A csatákat sem zárt terekben vívják. Ott csak békét kötni szokás. De egyikőnk sem készült csatára.

Nem változott, dacára az időnek, a távolságnak, a megállíthatatlan romlásnak. Ruhája is ismerős volt, illata is, ahogyan félszegen megöleltünk egymást, öreg kamaszok, akik már elfelejtették, hogyan is kell elveszni egymás testében.

- Szia - mondta.

- Szia - mondtam.

Aztán sétáltunk. A munkájáról beszélt, a hivatásáról, amelyet megtalált, amelyre büszke, amely kitölti az életét. Leendő férjét nem hozta szóba. Nem is érdekelt.

Aztán én következtem. Álmaimról meséltem neki, mint régen, most is elkapott a lelkesedés, most is azt akartam, érezze, amit én, lássa, amit én, engedje, hogy elvigyem magammal, megmutassam neki a sok csodás labirintust, amelyekbe csak nekem van bejárásom, csak én ismerem az utat, amelynek falai, zugai, titkos ösvényei még emlékeznek rá, még számítnak rá, még visszavárják. „Ott van a csoda”, mondtam, és elfutotta szememet a könny, annyira akartam, hogy értse meg, miről beszélek, „Ott van a csoda, kedves!”

Alkonyodott. Megnéztük a menetrendet.

- Lekésem a buszt - nevetett.

- Mit akartál kérdezni? - mondtam ekkor. - Miért jöttél?

Nézett csak. Ahogyan kisgyermek nézi a feje fölött forgó játékot.

- Már megkaptam a választ - mondta.

Lekéstünk a buszt, így taxival mentünk a vasútállomásra. Besötétedett. A vonat most elviszi, és nem látom többet. Van ideje a búcsúnak is. Most jobban csináljuk majd. De nem csináltuk jobban.

Mert mielőtt felszállt a vonatra, még megkérdezte:

- Találkozunk még?

REPÜLÉS

Azt álmodta, hogy repül. Máskor is megesett már ez. De most valahogy más volt. Élénkebb, valósabb, érzékibb. Korábban alig emelkedett fel a földről, talpa kis híján érintette a talajt: így repült, hasonlóképpen hajtva, noszogatva testét előre, mint a gördeszkások szokták.

Ébren többször próbálta felidézni, gyakorolni, utánozni a mozdulatot, azt az alig észlelhető, irányítható belső lendületet, amely mozgásba hozta láthatatlan szárnyait, de hiába. Persze így is élvezte a lebegést, a hatalmat, élvezte a tudást, hogy képes az erőt, amely a földhöz kötözte, valami varázslat által, valami gyermeki, magától értetődő módon hatástalanítani.

Fentről, holott alig egy láb magasból tekintett le a szárnyalni képtelen lényekre, már szánni való teremtményeknek látta őket, csúszó-mászó férgeknek, akik vágyakozva bámulják az eget, de képtelenek lerázni maguk teremtmene láncáikat. Lenézte a világot, a lassú mozdulatokat, a horizontot fürkésző kétségbeesett pillantást, a múltba ragadt, megkövült és anyagba száradt sóhajokat.

Vágyta ezt az álmot, szomjasan, és amikor nagy ritkán megkapta, ragaszkodott hozzá, nem engedte el, mint lázas beteg a hűvös kezét.

De most többet kapott, mint valaha remélt, tapasztalt, elképzelt. Először elhinni sem merte mi történik vele. Majd kiáltani akart, a megértés utat akart törni a torkában, de nem jött ki rajta hang.

Madárrá változom, ismerte fel.

Igen, már kinyúlnak szárnyai, lábai már nem alkalmasak járásra, nyaka megmerevedik, és előre tekint, a távolba, a jövőbe, a messzi partokat fürkészi, feje a felhőket ökleli, beléjük hatol, és csak szárnyal felfelé, már megfordult a világ, nem tudni, hol van a fent és lent, már mindent elborít a tejszínű köd, féltőn rejti el, óvja, védelmezi, utat mutat a számára.

Magasabban repült, mint valaha mert volna, inkább érezte, mint látta, hogy elhagyta már a városok füstjét, zaját, az erdők zöldjét, a mezők barnaságát. Már csak emlék, a múlthoz tartozik végérvényesen az emberlét, annak minden fájdalmával, korlátozottságával, végleg megszabadult a tér és idő fogságából, nincsenek már szülei, meghaltak testvérei, eltűntek a barátok, a rokonok, az élet-társak, akik nem tudták őt követni a végtelenbe. Most már a szél lett az édesanyja, a Nap az édesapja, a többi madár között találja majd meg testvéreit, barátait, az erdő ad nyugalmat, a tenger ébreszti, a világűr emlékezteti, hogy hova tartozik valójában.

De most történik valami.

A zaj bántó, nem erre a világra való, nem az ő fülébe, nincs helye a térben, megzavarja a harmóniát. Recsegés, ropogás, majd éles sivítás hangja erőszakolja meg finom hallójáratait.

Nyugalankodni kezd, a rémület szorítja össze belső szerveit, és újra csak megremeg valami odabent, ahol a szívét, gyomrát sejtené. De micsoda szív, és micsoda gyomor ez?

Abban a pillanatban megérzi a zakatolást, fémgyűrűk, dugattyúk, merev rudak, csörlők csikaró mozgását, forró folyadék égeti ereit, belei görcsösen rándulnak össze, égett szagot érez. Ugyanakkor válla kifícamodik, karja fájdalmasan megnyúlik, mintha éles késsel nyúznák, lefejténék izmait a csontról, ily módon kényszerítenék természetellenes pozícióba.

Felüvöltene, de képtelen rá, hová lett a csőre, ha volt egyáltalán, és miért fázik, jaj, hogy lehet ilyen hideg, és nem borítják már testét a meleg tollak, hogyan is hihette, képzelhette, remélhette, hogy rendelkezik ilyesmivel?

Repül, még mindig repül, és most kesernyés ízt érez valahol, ahol a torkát sejtené, szomjazik, de a folyadék nem oldja a kint, nem frissít, nem ad enyhülést, mert nem víz az, nem oldja fel a fájdalmat, lángra kap belül, eléget mindent, felrobban, és pont ez a robbanás hajtja, űzi tovább, mert erre van szüksége, valami rémítő ok miatt, ami elfogadhatatlan, pont erre van szüksége, ettől működik a teste, igen, nem él, csak működik, ez az anyag mozgatja a szárnyait, a lábait, amelyek nem is lábak már, hanem kerekek, és nem is szív dobog odabent, hanem egy motor zakatol, nem madár, hanem repülőgép vagyok, kiáltja hangtalanul a semmi-be, közel a naphoz, közel, és mégis oly távol az élettől.

AZ UTOLSÓ POSTA

Aznap reggel tudta, hogy az lesz az utolsó nap. Nem kelt már fel, nem is evett. Egy kis vizet kért csupán, langyosan. És várta a postást.

- Eljön, biztosan eljön - mondta a fia. - Minden pillanatban itt lehet.

Végigfuttatta szemét az egész falat elfoglaló könyvespolcon. A kötetek katonás rendben sorakoztak egymás mellett, szerzők és műfajok szerint, mint egy könyvtárban. Már kora gyermekkorában híve volt a rendnek, az áttekinthetőségnek. „Rendet teremtett az Úristen is”, mondta egyszer, már idősödő férfiként. „Legyen rend körülöttünk is, a tárgyak világában, de a gondolatok, kinyomtatott szavak világában is.”

Hat éves korában már számottevő könyvtára volt, persze a korának megfelelő művekből. Jókedvűen emlékezett vissza az első, és ezerszer is újraolvasott mesékre: a kisfiúra, aki egy szigetet szeretett volna ajándékba, a robotra, aki versekben oldotta meg a feladatokat, a három furcsa manó kalandjaira téren és időn át, vagy az ólomkatona viszontagságos utazására szárazon és vízen.

Egyszer azt olvasta, hogy minden ember, még apró gyermekként választ egy hőst valamelyik sokszor hallott történetből, amellyel azonosítja magát, amellyel összekapcsolódik a lelke, és onnantól fogva az ő szemén keresztül látja sorsát, úgy él, és úgy hal meg, mint kedvenc hőse.

Sokat tűnődött azon, hogy melyik lehet ő sok megkönnyezett sorsú hős közül. A fabábu, aki igazi kisfiú szeretett volna lenni, aki oly sok rosszaságot követett el, de aki mégis követte betegségbe és csalódásba menekült édesapját a cethal gyomrába, hogy aztán újjászülessen egy halandó és szeretni képes testben? Vagy éppen a kislány lenne ő, aki vállalva a meghurcoltatást, a börtönt, megalázkodva a világ törvényszéke előtt, az őt kinevető és gúnyoló emberek előtt, egyre csak végezte értelmetlennek látszó munkáját, és éjjel-nappal, felsebzett kezekkel varrta egymás után a csalánból készült ingeket elvarázsolt testvérei számára, akiket senki sem ismert fel? Vagy éppen a búsképű lovag ő, aki olyannak látta a világot, amilyen lehet, de talán soha nem lesz, aki olyan utat választott, amely senki már számára nem járható, aki mindenkinen megtalálta a halhatatlan és csodálatos lelket, a szép vonásokat, a bátor szívet, lényük jobbik felét?

Környezete kinevette, szánnivaló és haszontalan tevékenységnek tekintette szokását: a könyvek gyűjtését. Akkor is vásárolt és felhalmozott, amikor nem volt hova, amikor el kellett rejténie a vaskos köteteket, amikor mások elégették a könyveket, amikor már nem is olvastak az emberek. Akkor sem adta fel a gyűjtést, amikor egy időre elvesztette látását, és csak

tapinthatta, simogathatta a megismerni vágyott kötetek fedőlapját, gerincét, ahogyan vak nagypapa simítja meg újszülött unokája arcát, kutatva a vonásokat, kire hasonlít, kinek orrát, arcformáját örökölte, teremtette újra a múltból az újonnan érkezett.

Nyugtalanul megmoccan, elszundított kissé a tavaszi friss virágillatban. Ablaka egy parkra nézett, madarak hangját lopta be a szobába a szél.

- Mindjárt itt lesz - szólalt meg újra a fia. - Csak pihenj, apa.

Köhögőroham jött rá, mint oly sokszor ezekben az utolsó napokban. Sokáig tartott, amíg elengedte a görcs. Olykor még a démonok is mutatnak irgalmat. De tudta, csak hátrahúzódik a betegség, erőt gyűjt a végső csatára. Derűsen nézett elébe; könnyű úgy háborúzni, hogy már nincs mit veszíteni.

Ekkor megszólalt a kapucsengő. Fia felugrott, rohant ajtót nyitni, beengedni a látogatót. Hamarosan halk szavak hallatszottak az előszobából, gazdát cserélt egy kis csomag, némi aprópénz is került bizonyára a postás zsebébe.

Barna kartonpapír, amely a küldeményt védi: hányszor látta már, hányszor vette kézbe ezt a csomagolóanyagot, hányszor nyújtotta el a felbontás folyamatát, hogy még egy kicsit elodázza a pillanatot, a vágyott könyv megérintésének csodáját. Most fia bontotta ki a küldeményt, eltávolította az erős ragasztószalagot, széthajtotta a kemény kartont, és kivette a nejlontasakból a vaskos kötetet.

- Itt van, apa.

És valóban ott volt. A sokszor olvasott, szinte betéve tudott könyv első kiadása. A címlap, amelyet soha nem látott még saját szemével, csupán katalógusokból, régi újságcikkek-ből ismerte a rajzot, a három vicsorgó farkas képét, akik a poros utcán zajló világdrámát figyelik, nem mernek közbeavatkozni, nem mernek részt vállalni a pusztításból, csupán acsargó szemlélői a sokaságnak, amely a vesztőhelyre viszi istenét.

Szólni akart, megköszönni fiának, hogy felkutatta, megrendelte, megajándékozta őt a remény könyvével. De már nem tudott beszélni, nem tudott inteni sem, elköszönni sem, élni sem többé.

Fia csak nézte az öreg békés arcát, és nagyon szeretett volna feltenni egy utolsó kérdést, amely a poros, megviselt könyv címe is volt, amelyet oly sokan kiáltottak már élőnek és holtnak, amelyre soha nem érkezett válasz, és amely mégis ott lebeg, ott vibrál minden teremtmény szívében:

- Hova mész?

AZ UJJ-EMBERKE

A lány különös hobbinak hódolt. Temetőket látogatott, és sírköveket másolt. Valamilyik Indiana Jones filmben láttam hasonlót: nem kell hozzá más, csak egy zsírkréta vagy széndarab, és némi csomagolópapír, amely befedi az egész követ. Aztán már csak arra kell vigyázni, el ne mozduljon a papír, amíg átdörzsöljük az egész felületet a krétával, különösen ügyelve arra, hogy a kitüremkedő, vagy éppen a kőbe faragott jelek, betűk, kicsiny domborművek jól kivehetően megmaradjanak a rajzon. Az eredmény egy ősinék tűnő nyomat, mint egy régi kódex vagy pergamen oldala. Ha jól végzik a műveletet, a kréta szépen kiemeli a kő erezetét, textúráját, a repedéseket, sérüléseket, láthatóvá téve az Idő nyomait, mint öreg emberek arcán a finom ráncokat.

Egy őszi napon láttam meg a lányt, halottak napja volt, eső után, a tél már megüzente a hideget. Fekete, kötött pulóvert viselt, alatta semmit: erről hamarosan meggyőződhettem. Kifakult farmernadrágja jobb napokat is láthatott már. Keze száraz volt, ujjai hosszúak, körmei fénytelenek, mint olyan emberek szemei, akik már mindent feladtak.

Az első együttlétünk olyan volt, mint egy mámoros bódulat, mint amikor valaki éhgyomorra, nyirkos utcáról belépve lehajt egy pohár erős italt, és megszédül kissé. Érintése befűtötte a testemet, lehelete belém hatolt, mint türelmetlen lámpafény a sötét barlangba, sóhaja még akkor is a fülemben visszhangzott, amikor már csak emlék maradt ez a riadt, de mégis jelen levő, a térben nyomot hagyó, barna hajú lány.

Később az orromat cirógatta: azt játszotta, hogy két ujjával, mesebeli manóként, végigballag az orrnyergemen, a hegycsúcsra érve habozik, majd nekirugaszkodva leugrik a számra. És megint nekiveselkedik. Szórakoztatta ez a játék. Közben beszélt. Tudtam, ha befejezte mondandóját, elmegy, elfújja a szél, egy másik temetőbe, egy másik életbe, mások karjaiba. Azt mondta:

- Egyszer teleírtam egy füzetet versekkel. Nem sokáig tartott. Nem kezdtem el, és nem fejeztem be soha, elindult valami belőlem, ahogyan fiúknál az első éjszakai magömlés, és már csak arra eszméltem fel, hogy tele a füzet, az utolsó vers befejező sorai a hátsó fedőlapra értek csak rá. Aztán elolvastam, de nem igazán érdekelt, éppen csak átfutottam rajtuk a szememet. Nem rám tartoztak többé. Láttál régi Hitchcock-filmeket? Azt mondta egyszer az öreg, hogy miután fejben kitalálta az egészet képről képre, már untatja maga a filmezés, nyugnek érzi, mint amikor el kell takarítani a havat a ház elől, különben nem tudsz kilépni az ajtón, hogy látható legyél a világ számára. Így voltam ezzel én is. Aztán a füzetet odaadtam egy fiúnak, mert elvette a szüzességemet. Én két dolgot is adtam neki, de ő csak elvett. De ez

sem érdekelt, vérszerződésünk volt, és kész. Nem tudom, mit csinált a könyvvel, biztosan kidobta. Sokszor költözött, ilyenkor az ember kihajigálja a felesleges dolgokat.

Az ujj-emberke ismét leugrott a számra. Ezúttal kinyitottam, és a mély szakadék elnyelte az ugróbajnokot. A lány kuncogott.

- Ha megkérdezted volna, miért másolom a sírköveket, soha nem jöttem volna fel hozzád. Utálom a hülye kérdéseket. Miért őrzi meg az ember a sírkövek lenyomatait? Miért hagylak majd el, ha egyszer szeretlek? Miért él valaki, és miért nem él a másik? Jó, hogy nem érdekel a nevem. Engem sem érdekel a tiéd.

Az egész éjszakát együtt töltöttük. Reggel kávéfőztem volna, talán pirítóssal, talán tojással. Talán narancsléért is lementem volna a boltba. Meglehet, vajat kentünk volna a kenyérre, de persze nem kizárt, hogy lekvárt. Persze akár ihattunk volna tejet, kakaót, és miért ne kezdhettük volna a napot akár sörrel is?

De messze nem volt itt szó szabad akaratról.

Agyam beindult reggel, szinapszisok kapcsolódtak össze, elektromos vagy miféle jelek száguldoztak ide-oda az idegpályákon, szigorú programok szerint, amelyeket a messzi múltban rögzített valaki, aki talán tudja, miért mállanak el a sírkövek, miért tűnnek el a csontok a földből, miért szorul be az ember élete két évszám közé, amelyek köbe faragása sok pénzbe kerül.

Amikor nagy ritkán egy bogár vagy hópihe száll az orromra, becsukom szemem, átadom magam a csiklandozó borzongásnak, és elképzelem, hogy két gyengéd, fénytelen körmű ujjacska ballag ott, eléri a szélét, letekint a mélységbe, bátorságot gyűjt, és leugrik.

Ilyenkor én is ugranék.

A FESTŐ

A festő akkor már nagyon régen úton volt. Már csak halványan emlékezett műterme fényére, a hatalmas állványra, amelyen egykor világhírűvé vált képei lógtak, a mives szobrokra, az elrejtett portrékra, amelyek titkos szerelmeit örökítették meg. A festő már messze járt.

Csak gondolatban járta be újra palotája lépcsőit, a tágas termeket, a kertet, ahol oly sokat beszélgetett a virágokkal, és oly sokat beszélgetett az öreg kertésszel a virágokról. Egyetértettek abban, hogy a virágokat, akár csak a pillangókat, azon a napon teremtetten az Úristen, amikor ihletetten ébredt, még csipás szemmel ragadta meg ecsetjét és palettáját, azonmód pizsamában rohant, hogy elkapja a reggeli napfényt, és az unalmas, pázsittal borított udvart teleteremtse színnel, élettel, csodával, önmaga dicséretével. Talán ezen a napon teremtetten az Édenkert is.

Bizonyára így volt, gondolta a festő, és elmosolyodott: mulattatta a kép, amely megjelent előtte: az Úristen pizsamában, ecsettel.

A fejfájás ismét elővette, de csak halkan, ahogy a tapintatos, korán kelő szomszéd köszön be a résre nyitva hagyott az ablakon, munkába menet. Sóhajtott, mert eszébe jutott, mennyi fájdalmat okozott neki, mennyi, alkotásra való órát rabolt el életéből ez a kín: a furakodó féreg a fejében, amely csak ásta, egyre ásta bele magát az agyába, ahogyan a halálraítélt kúszik előre a véletlenül felfedezett, szűk alagútban, a fény, a szabadság felé, a siralomházból.

De az orvosok mindig segítettek. Csak azt nem értette, miért ébred másnap ólmos, merev végtagokkal, zsibbadt izmokkal, rémképekkel valami valószínűtlen álmorról, amelyben megkötözték és bezárták, mint örülteket szokás.

De most már vége lesz mindennek, pezsgőt hoznak ma, mert ünnepelnek... nem érdekes, mit ünnepelnek, talán az életet, a jövőt, hiszen a múlt már kiünnepelte magát.

Eszébe jutott a kislánya, aki egy napig élt, a szemei, ahogyan álmosan, e világhoz túl álmosan néztek rá, kis keze, amely e világhoz túl erőtlenül kapaszkodott belé. De már nem fájt az emlék, ahogy elfelejti az ember a születés kínját, az első fájó fogak elvesztését, az első ölelést követő anyagba zuhanás, magányra ébredésének kínját is. Így csak mosolygott.

Valamikor önmaga arcát is lefestette, többször is. Mindig csodálkozva nézte a festményt: ki ez az ember? Ki ez a szakállas öreg, mintha Ábrahám korából lépett volna elő, hunyorgó, vaksi szemmel bámul a tükörbe, önnön sorsa tükrébe, és ki ez az asszony mellette?

Később is lefestette az arcát, ahogy áll a hatalmas helytartó előtt, vádlói némán mutatnak felé, az egész hatalmas terem (hol is lehet, talán valahol keleten?) egyetlen visszafojtott sikoly, a bíró szigorú, mert most készül elítélni az Istent.

Egy másik portréra is emlékezett, a sajgó fájdalomra a vállában, a rosszulletre, amely elfogta a magasban, amint becsukott szemmel, kissé oldalra hajtott fejjel álmodta magát vissza egy korba, egy délutánba, amelyet megőrzött az emberiség lelkiismerete, ahol eldőlt a világ sorsa, ahol valaki azt mondta, hogy most már minden rendben van. Valaki lefényképezte őt ekkor, a fénykép később életre kelt egy arcon, egy halálba merevedett tekintetben, egy feketébe borult égi jelenésben.

Ekkor a festő kinyitotta a szemét, és meglepetten ismerte fel, hogy újra rajzolni akar, Igen, mielőtt még megérkezne a felesége, mielőtt ünnepelni kezdenek, mielőtt újra hozzák a gyógyszert, ami eltakarja előle a fényt, a lényegét, ahogyan a díszletet borítja el a poros és nehéz függöny a színházban.

Papírt kért, ceruzáért kiáltott.

Az ember, aki szolga volt talán, vagy szerzetes, nem lehetett tudni, mert a fehér köpeny semmit nem árult el, meghozta a kívánt kellékeket. Valamit mondani akart, amikor átnyújtotta a tárgyakat, de aztán nyelt egyet, és kiment, magával vitte a pillanatot, amikor a festő utoljára rajzolni kezdett.

Gyorsan haladt vele, tudta, nem ér rá, sietni kell, mert jönnek már, jön a pezsgő, az ünneplés, és aztán mindennek vége. Így rajzolt, kesze-kusza vonalak szabadultak el tompuló ceruzája hegyéből, mint egy kusza vérkeringés, idegháló, álmosság, ragadós pókháló szálai.

Mert amit rajzolt, egy alvó fiú képe volt, ahogy ágyában fekszik, álmodik, álma körülveszi, elborítja, óvja, védelmezi, nem engedi felébredni, mert az ébrenlét hazugság, megtévesztés, hideg és könyörtelen, mint a mechanikus világ, az engedelmesen forgó testek az űrben, az atomokban, az emberi élet mélyén.

A festő rajzolt, amíg tudott, amíg bírta erővel, szívvel, amíg engedték, amíg el nem érkezett az ünnepség ideje.

ÉRINTÉS

A vidámparknál száll le, de addig még rengeteg időnk van, el kell olvasnom jó pár oldalt a könyvemből, de persze csak azért, hogy mohón mutassam: nem is figyelek rá, nem is vettem észre, hogy ül mellettem valaki, leköt a cselekmény, a mese, a másik valóság.

Bőre, szeme barna, haja is sötét, ősei minden bizonnyal nem kizárólag európaiak, van benne valami spanyolos, valami ősi, fekete, nagyon messzi, nagyon idegen, nagyon izgató.

Kosztümöt visel, egyenruha lehet, bizonyára irodában dolgozik, ahol egy nagyon fontos céget képvisel. A cég elvárja a dolgozóitól a megfelelő egyenruhát, a tökéletes sminket és hajfestést; nem mutathatja, hogy már nem húsz éves, hogy nyomot hagyott rajta az idő, hogy ki van téve olyan hétköznapi és megalázó folyamatnak, mint az öregedés. Otthon igen, személyes magányában és környezetében megadhatja magát a romlásnak, a behúzott függönyök mögött elernyedhet a bőre, az izmai, megfáradhat a tekintet, eltűnhet a fény a szemekből. De a munkaállomáson, a számára fenntartott pultban, íróasztala mögött, a cég logóját viselve a kitűzőn, tökéletesnek kell látszódnia. Határozott tartással, nyílt, de nem barátkozó tekintettel, kompromisszumok nélkül néz szembe a napi kihívásokkal, proaktív, problémamegoldó, nem izzad, nem remeg a keze, nem lankad figyelme és szolgálatkészsége.

De itt a buszon még nem készült fel. Még csak bámul ki az ablakon, nézi az elsuhanó tájat, a dudáló autókat, és mivel az ablak az én oldalamon van, néz engem, persze csak lopva, észre sem véve igazán. Neki nincs könyve, amibe beletemetkezhetne, így én vagyok fölényben. Mivel valójában nem is figyelek rá, karom, könyököm magától mozdul: milliméterenként kerül egyre közelebb az ő csupasz karjához, bőréhez. Nem húzza el, nem rándul meg. Érintkezünk, szomjasan, forrón.

Lapozok, ilyenkor még követelőzőbb a tolakodás, a másik bőr megízlelésének vágya. Előrenéz, nem is pislog, talán mosoly bujkál a szája sarkában. Ártatlan vagyok, kipillantok az ablakon, majd figyelmemet ismét a könyv köti le, mit érdekel engem a szűk kettős ülés, ahol értelemszerűen nem férhet el két utas anélkül, hogy valahol egymáshoz ne érne, mit számít, hogy az élesebb kanyarok szinte összepréselnek minket, bárki megértheti, hogy nem lehet kapaszkodni és könyvet tartani a kézben egyszerre.

Most összefonja karjait a mellkasán. Egymásba fűzi őket, ujjbegyei így majdnem karomhoz érnek. Bezárkózott, vonom le a következtetést. Elege van. Túlzásba estem. Persze, mit is reméltem? Hogy majd flörtölni kezd velem, tenyerembe csúsztatja kezét, combomhoz ér? Itt a buszon? Egy idegen? Túl sok filmet néztem. Túl sokat ábrándoztam.

Ekkor mintha egy pillangó szállna karomra, ujjai lágyan megérintik bőrömet. Nem véletlen a mozdulat, nem az újabb kanyar okozza, a lány megsimogatja a karomat olyan lágyan, ahogyan egy kisbaba arcáról töröljük le a könnycseppeket. Képtelen vagyok levegőt venni, elhomályosul olvasmányomban a cselekmény, ujjaim görcsösen szorítják a könyvet.

Most kellene felé fordítanom a fejem, rámosolyogni, elnézést kérni, majd mondani valami őszintét, valamit, amit nem gondolok át előzőleg, amit nem cenzúráz a neveltetés, a félelem, a múlt és a világ. Megszólítanom, elismernem, csodálnom, szeretnem, vágyom, és mindennek formát adni, kifejezni szóban, mozdulatban, mosolyban, szerelemben.

De nem teszek semmit. Nyakam görcsöl, ujjaim remegnek, számat összeszorítom, és már meg is áll a busz. A lány felkel, előre siet, leszáll, elindul a hatalmas park felé. Nem néz vissza, nem is láthat, sötétek az ablakok, védi őket a fényszűrő fólia, kizárja a napot, a meleget, a reményt, a jövőt.

Még követhetném, még rohanhatnék, még szabadkozhatnék kifulladásra, nevetéssel álcázva a zavart, teremthetnék egy másik jövőt, egy új szerelmet, nyithatnék egy új elágazást az időben, amely messze vezet a jelenből, amely beláthatatlan, kifürkészhetetlen, amely megment és életben tart.

De inkább maradok a buszon, utazom tovább, olvasom a könyvem, és a következő megállónál már nem is emlékszem az érintésre.

ÉLETRAJZÍRÁS

Az a dolgom, hogy megírjam annak az embernek az életrajzát, aki én magam voltam előző életemben. Minden írónak ez a dolga; van, aki el is végzi a munkáját, de van, aki bár mindent tud már a múltjáról, mégis elenged egy életet a feledés kútjába hullani.

A munka fáradtságos, és nem is mindig kecsegtet sikerrel. Először is muszáj őszintének lenni önmagadhoz. Nem úszhatod meg, hogy - mint éles törököt - lényed legmélyére döfd a legfontosabb kérdéseket: Mitől félsz? Mi éltet? Mi tölt el bizsergető izgalommal, tenniakarással, olyan érzéssel, mint amikor egy égbe nyúló világítótorony tetején állsz, amelynek padlóját jéggel borítja a fagy, csak egy rozoga korlát választ el a mélységtől, amelynek mégis nekidőlsz, hallva a reccsenést, megszédülve és mégis boldogan hirdetve a létezés örömét?

És ellenkezőleg: mi vált ki a gyomrodban hideget, halálos görcsöt, fekete örvényt, amely elől alkoholba, munkába, álmodozásba, kétségbeesésbe menekülsz, lassú öngyilkosságba hajszolod magad, és összeszorítod szemhéjadat, hogy kizárd a valóságot?

Mik voltak a kedvenc könyveid gyermekkorodban? Mely mesék olvastán éreztél késztetést, hogy felvedd a hétmérföldes csizmát, a tarisznnyát, és elindulj a messzeségbe, ahol még reményt ad a látóhatár meg-megújuló végtelensége, ahol téged is vár a fele királyság és a szépséges királykisasszony keze?

Melyik mesehős sorsát érezted sajátodnak olyannyira, hogy biztosan tudtad, veled is ez fog történni, te is így végzed be sorsodat, te is igazi kisfiúvá változol, te szövöd majd meg a hattyúszárnyakat csalánból, némán, túrva a meg nem értettséget, hogy bolondnak néznek, hogy haszontalannak bélyegzik keserves munkádat, vagy te leszel az, aki nem hiszi el, hogy óriások nem léteznek, és csupán megfáradt szélmalomok várnak rád az út mentén?

Történelemórán ért-e olyan felismerés, hogy hazaértél, hogy a tanár bácsi rólad beszél, a te életedről, a te korodról, ahol otthon vagy, hogy a képek a tankönyvedben, a tájak, a fáklyák fényei a falakon, a várak romjai, holt hősök arca a megfakult festményeken ismerős életről mesélnek, amit már magad mögött tudhatsz?

Jártál-e olyan helyeken, ahol behunyt szemmel is balra fordultál, amikor arra vezetett az út, a folyosó, ahol pontosan tudtad, mit rejt a zárt terem, a befedett kút, a megfakult képkeret, a sírhant mélye?

Hallottál, olvastál-e olyan idézeteket, rég elporladt ajkak szavait, amelyekről biztosan tudtad, hogy te vetetted őket papírra, a te hangszálad formálták őket, és amelyek most úgy köszöntenek téged a múltból, mint régen elveszett és megtalált testvért?

Ha mindegyre igen a válaszod, ne késlekedj, ragadj tollat, papírt, billentyűzetet, válaszol ki önmagad a fátyol mögöl, és vágj bele. Írd meg, hol és hogyan születted, emlékezz a gyermekkorodra, a szüleidre, képekre és szagokra, amelyek körülvettek, halld meg a körülöttes lévők szavait, akik talán örülnek neked, akik felnevelnek majd, és utadra engednek, akiknek meglehet átkot hozott a világra jövedeled.

Csak figyelj, fülelj, képzelj el mindazt újra, amit már láttál, teremtsd újra a valamikori valóságot, emlékeztess magad, ki voltál, merre jártál, hogyan formálta sorsod a világ, a történelem, az Isten.

Semmit ne hagyj ki, mindent írd le, azt is, amire nincs bizonyíték, amit nem jegyeztek fel a kortársaid, mert így lesz hiteles az életrajzod, így kap életet újra a test, az ember, aki te voltál valamikor.

Mert azt hiszed, akik arra vállalkoznak, hogy megírják valaki életének történetét, a légből kapják a szavakat, a vágyakat, a megrajzolt alak lelkének legtitkosabb rezdüléseit, amelyről senki sem tudhat, senki nem férhet hozzájuk? Nem, magad sem hihetsz ebben. Nem írhatasz semmit, ami nem rólad szól, amelyet nem éltél meg szíved legmélyén, nem írhatasz olyan szögekről, amelyek nem téged feszítettek keresztre, nem vehet körbe semmi, amit ne te hívnál életre.

Nem lehetsz más, mint önmagad.

NÉMA VÖLGY

Jó nevű üzletember voltam. Ahogy akkoriban divatos szóval mondták: vállalkozó. Egyetlen kézfogással megkötöttem egy több milliót érő munkaszerződést, a szavamra megnyíltak a befektetők pénztárcái, megnyugodva hátradőltek a hitelezők.

Gyönyörű házban laktam, feleséggel, gyerekekkel, két autóval, rengeteg könyvvel. Pszichológia, alternatív lélektan, miszticizmus, mágia, keleti és nyugati vallások: ezek érdekelték. A munkásvárosban, ahol családommal laktam, nekem köszönhető, hogy több évtizeden át fennmaradó közösségek, baráti körök jöttek létre, akik azt a célt tűzték ki maguk elé, hogy népszerűsítik az élethosszig tartó tanulás és tanítás fontosságát.

Uszályhossznyi kocsim csomagtartója folyton tele volt könyvekkel, amelyeket bőszen osztogattam. Tulajdonképpen mindenemet elosztogattam: a pénzemet, a vagyontárgyaimat, az éppen megszerzett tudást, mint éhes pincér, akinek még nem telt le a műszakja, és ezért hiába fordul meg a kezei között megannyi jó falat, nem az ő gyomrába kerül.

Nem akarok dicsekedni, de jó pár életet is megmentettem. Olykor egy szóval, olykor egy kézmozdulattal, egy fénymásolt újságcikkkel, egy ajánlással, egy éppen a megfelelő helyen kinyitott könyvvel. Úgy működtem, mint egy megállíthatatlan biliárdgolyó: beleütköztem a többibe, és módosítottam útirányukat. Olyan is akadt, aki megköszönte.

Napra pontosan nem vagyok képes felidézni, mikor romlott el minden. Nem ismerem, még mindig nem ismerem annak a betegségnek a pontos lefolyását, amelynek keretei közé próbálták engem beszorítani az orvosok, a rokonaim, a betegtársaim. Azt mondták, egyre rosszabb lesz, egyre hosszabbodnak a periódusok, és egyre nagyobbak, pusztítóbbak lesznek a kilengések. Bánom is én, feleltem. Ha jó éreztem magam, teremtettem, alkottam, görkorcsoolyával száguldottam az utcákon, kezemben íj, fejemen indián tolldísz, szívemben a hit, hogy csak a bolondok élnek igazán. Ha nem voltam jól, bebújtam a takaró alá, szorosan behunytam a szememet, hogy kizárjam a fantáziátlan, merev világot, amely csak hümmög, csak csóválja a fejét, csak felböfögi az emésztetlen életet, és amelytől valóban csak elbúcsúzni érdemes.

Azt mondják, bűnöző lettem, csaló, gonosz és meggondolatlan. Meglehet, igazuk van mindazoknak, akik nem mernek azok lenni. Akik nem győznek nyerni.

A teljességre vágytam: megtapasztaltam, milyen jómódúnak és otthontalannak lenni. Milyen meglátni egy gyermek születését, és milyen hagyni eltűnni a látóhatáron. Milyen odabújni egy női test melegéhez, és milyen ugyanazt a nőt tönkretenni, megalázni és kissemmizni.

De bármit is tettem, soha nem adtam fel a szabadságot, a jogot ahhoz, hogy befaljam a jövő újabb szeletét, és ki is köpjem azt, ha nem ízlik.

Amikor először bezártak, tudtam, hogy vége. Gyógykezelték, azt mondták. Megbüntettek, ezt egy másik alkalommal mondták. Nem várom meg a következőt, határoztam el.

A régi faluban, ahol születtem, áll egy elhagyott pajta a szántás mellett. Még mindig a családom tulajdonában van, sejtettem, de ennek nem volt sok jelentősége, nem nagy művészet feltörni egy ezeréves zárat. Odabent meleg lehet, csend lehet, nyugalom vár bizonyára.

Ide tértem be friss szabadulólevelemmel a hátizsákomban. Itt érhetett a halál az első éjszakámon, de mindebből semmit sem vettem észre.

Most itt állok (állok?) az ágy mellett, nézem békés arcomat, fintort rajzolt rá az utolsó görcs. Jobb kezemmel mellkasomat markolom. Zsákom félig nyitva az ágy mellett. Cipőm lerúgva a szalmatőrekkkel borított padlón. Régi cipő, kitaposott, viseltes.

Két nyarat töltök ebben a füledt pajtában. Összeaszott testemet testvérem találja majd meg, ő azonosít. Aztán eltemetnek. De ez még odébb lesz.

Most még csak nézem önmagam, megritkult hajamat, és azon tűnődöm, hova lett a középiskolai ballagási fényképem, amelyen még hosszú loboncot viseltem.

MEGYÜNK A MARSRA

Már gyermekkoromban kiválasztottak. Mint a régi Indiában a jövődöbéli férjet és feleséget. Emlékszem, holott alig két éves lehettem, hogy bejött a szobámba egy férfi meg egy nő, nézegettek egy darabig, majd kimentek. Egy pillantást vettem csak rájuk, mert el voltam foglalva kedvenc fajtáékommal: tudják, egy vékony henger, amelyre színes karikákat kell ráhelyezni. „Fejlesztő” játék, mert a szüleim hangsúlyt fektettek arra, hogy „fejlődjek”. Így hát fejlődtem.

Odakint beszélgettek még a felnőttek, anyám, apám és a két látogató, majd a beszélgetés eredménye az lett, hogy különleges képzést kell kapnom.

Jóval később tudtam meg, hogy hasonlóképpen választották ki annak idején a dalai lámákat is, csak hogy az ő esetükben a látogatók különböző tárgyakat is vittek magukkal, és a jelöltnek rá kellett mutatnia azokra, amelyek az ő tulajdonában voltak valamikor. Mármint előző életében, ugye értik? Nos, mostanra ez a hagyomány eltűnt, elmosódott az időben, mint a párás fürdőszobai tükörré ujjal felrajzolt betűk, ahogy kiszárad a helyiség. Megszűnt a dalai láma intézménye is, nem született többé senki, aki ezt a címet birtokolná. Az öregember, aki utoljára viselte ezt a nevet, halálos ágyán kijelentette, hogy elég volt, nem jön többet vissza. Többen megértették döntését, még többen kezdték törni a fejüket azon, hogyan remélhetnek hasznot ebből.

Ahova én kerültem, mindenben különbözött attól a palotától, ahol az utolsó Dalai Láma töltötte gyermekkorát. Katonai, civil és tudományos intézmény volt egyszerre. Steril, mint egy műtő, mindenhol derékszögek és merőlegesek. Szigorú, mint egy laktanya, szabályok végeérhetetlen sora, csupa bemagolni és megtartanivaló regula, amely szabályozni hivatott a nap minden percét. De azért kaptam játszósobát, uszodát, biliárdasztalt és még videojáték-termet is, hogy ne felejtsem el, milyen gyerekek lenni.

Elmúltam már nyolc, amikor elárulták, mi végre a zárt iskola, a szülők látogatásának tilalma, a különleges étrend és a spártai edzésterv: megyek a Marsra, ezt mondták. Nocsak, gondoltam, miért pont én? Erre nem kaptam választ a mai napig sem. Annyit derítettem ki, hogy az agytekervényeimben lehet valami, ami más, mint a többi gyereké, ez, és csakis ez tesz alkalmassá az utazásra. Nem leszek egyedül: még két, hozzám hasonló fiú fog utazni - amint betöltik a tizenéveskorukat.

Szóval, megyünk a Marsra.

Be kell vallanom, hiába néztem meg az összes megnézni érdemes sci-fit a kiképzés szüneteiben, ilyen űrhajót egyikben sem láttam. Egyszerre szerves és szervetlen anyag, el

tudják ezt képzelni? Velem egy időben épült és fejlődött: a saját sejtjeimet klónozták, hogy ne legyen genetikai különbség az űrhajó agya és az én agyam között. Mintha a tesóm lenne. Ha lenne tesóm.

Ne kérdezzék, hogy működik, nem tartunk még ott a kiképzésben. Várjuk, hogy ő is nagykorú legyen, mint utastársaim. Egyébként az ő lemásolt sejtjeik is az űrhajó részét képezik, mint kezek, lábak, vagy kiválasztószervek.

Hát ez van, kérem. Megyünk a Marsra.

Időközben hallom, a Föld lakosainak száma elérte a tízmilliárdot, ennek fele nem éri majd meg a harmincadik életévét, egyszerűen éhen hal. A másik fele soha nem lát már napfényt, ha mégis megpróbálkozna kitörni a felszínre, a káros sugárzás miatt egy perc alatt lefeleződne a hátralévő élettartama, két perc elteltével már feküdhetne is be eutanáziára. A valamikori tengerparti városok már mind eltűntek, a kisebb szigetek szintén. Soha nem tapasztalt öngyilkossági mutatókról számolnak be a még el nem hallgattatott tudósok.

Az igazán fontos kérdésekről nem tudunk többet, mint a cro-magnoni ember. Fogalmunk sincs, miért születtünk, miért élünk, mi vár ránk a halál után, vár-e egyáltalán valami. Nem tudjuk, mit miért teszünk, és miért nem adjuk még fel. Nem látunk be a létezés színfalai mögé. Fogalmunk sincs, miért akarjuk mindenáron elkerülni a szenvedést, és miért kerülünk ez által a pokol egyre mélyebb bugyraiba.

Inkább megyünk a Marsra.

Ennyit tudunk.

Nincs más dolgunk.

Megyünk a Marsra.

A MONDANIVALÓ

Hónapok óta tervezem, hogy megmondom neki. Őszintén, ahogy azokhoz illik, akik öt évet töltöttek együtt, akik megosztották egymással az ágyat és a szűkös napokon az utolsó kanál borsófőzeléket, akik egykor verseket olvastak egymásnak borozás közben, és olykor sírva vigasztalták egymást, akik képesek voltak órákig hallgatni, órákig szerelmeskedni, órákig veszekedni.

De hogy lehet közölni valakivel a világvégét? Egy halálhírt? A holnap értelmetlenségét?

Talán a hosszú hétvége, gondoltam. Amikor végre ketten lehetünk. Talán jó lenne egy közös fényképet is készíteni, és elküldeni a vidéki rokonoknak. Mint az esküvői képeket szokás. Vajon akad olyan fényképész is, aki az elmenőket, a szétválókat, a búcsúzókat örökíti meg egy végzetessé fagyott pillanatban?

Döntöttem: megmondom neki. Valahogy szavakba öntöm a megfogalmazhatatlant, a kimondhatatlant. Hogy már mást látok, mást érzek, másra vágyok, mással tervezem a jövőmet, ahová neki nincs belépése. Megmondom.

Pár hete csak, hogy egy festményt kaptam tőle. Olyan valószínűtlennek tűnt az egész, mint a születés emléke. Átnyújtotta a képet, egy gyönyörű naplementét ábrázoló, két-tenyérnyi csodát, amelyet három nappal korábban együtt fedeztünk fel egy kiállításon. Egyhavi fizetésem volt a kép ára. De ki gondol műtárgyak vételére, amikor kenyérre is alig futja?

És aztán ott volt a kép. A kezemben. Ajándék. Tőle. Kölcsönkérte a pénzt, visszament a kiállításra, megtalálta a festőt, és megvette nekem a festményt. Most itt van a falon, és nézem. De nem látom a lenyugvó napot, a vérszínű felhőket, a nappal visszhangzó kiáltását. Csak a szemét látom, a tekintetét, a könnyörgést. Az ajándékhoz egy levél is járt, ezt írta nekem:

Szeretem, ahogy megérintesz, ahogy hozzám érsz. Ahogy álmosan kinyitod reggel a szemed, és kérsz, hogy főzzek egy teát. Kávét. Ahogy meg sem hallom sokszor, mert nagyon korán van, és ahogy felkászálódasz, és kimész a konyhába. Ahogy mégis felkászálódok és kimegyek.

Szeretem, amikor az asztalnál ülsz, rajzolsz, játszol, és én vágyódva nézem meztelen lábaidat. Amikor olvasol, majd szólítasz, és megosztasz velem egy-egy sort, versszakot, érzést. Átalakulsz ilyenkor, felemeled fejed, és szavalsz. És követeled, hogy vegyem komolyan, éppúgy, ahogy én várom el ugyanezt, amikor leültemlek egy-egy dal mellé, és nézem szemed, várom arcodon a tetszés jeleit, és örülök, ha érzed, amit én, ha érted, amit én.

Amikor bent hagyod a kulcsot a zárban, és kopognom kell, és te rohansz, nem ritkán csak egy törölközőbe csavarva élém, vizesen-bájosan. Amikor élém lépsz meztelenül, és nem is látod, mennyire gyönyörködöm benned, mert nem lehet megszokni látványodat, nem lehet hétköznapivá degradálni megjelenésedet.

Ahogy felhívsz, és nem mondasz semmi fontosat, csak a szavaid hagyod mellettem, csak jelenlétedet közlöd, állandó, kiszámítható jelenlétedet. A folyamatosság. Ahogy tudom, hogy mit fogsz mondani, mit fogsz tenni a következő és az azt következő pillanatokban, mert ismerlek, és ez megnyugtat.

Reggel téged látlak először, téged hallak először, és veled alszom el. Én hallom éjjeli nevetésedet, sírásodat, mikor milyen álommal lep meg a sötét. Hozzám bújsz, ha fázol, engem tolsz el kedvesen, ha meleged van, és a te hajad csiklandozza arcomat. Veled gyújtok gyertyát vacsorához, vallomáshoz, szerelemhez, varázsláshoz.

Folyamatosság.

Veled építem napról napra életemet, és veled is rombolom azt, ha nem bízom, ha nem akarom, ha nem kell. Hozzád fordulok, bárhol is vagyok, mert tőled jön a figyelem, a megértés, a társság. Mosolyogva pakolom utánad a szétszórt holmikat, mert ez is rád emlékeztet, ez is jelez, hogy itt vagy, velem vagy, hiányoznál. Hiányzol.

Veled tudok óráig beszélgetni. Veled tudok hallgatni, és félszegen pillantani csak rád, mert nincsenek éppen szavak. Neked mondhatom el bánatomat, örömeimet, életem titkait, és előled titkolhatom mindezeket. Te nyitogatod lelkem kapuit, és te őrzöd kulcsait is. Mert itt vagy, mindennap, kiszámíthatóan, megjegyezhetően, folyamatosan. Mindig, de sosem ugyanúgy.

Változol, és igyekszem veled változni. Nem mindig könnyű. Nem mindig nehéz. De itt vagy, itt vagy, itt vagy. Ne vedd el tőlem ittlétedet.

Kopognak. Megérkezett. Kapkodva rendbe hozom hajamat, hiszen az ember elegánsan megy a temetésekre is. Kinyitom az ajtót. Már nincs kulcsa, régen nincs, valami ürüggyel visszakértem.

Beszélünk pár szót. Elmondja, hogy reggel meghalt a nagymamája. Hogy ott volt mellette, látta, érezte. Elmondja, hogy nem bír most többet. De azért persze biztat, beszéljünk, hiszen de jó, hogy együtt vagyunk, hogy olyan sok mindent kell megbeszélünk, mondjam csak, kezdjem én, ő ráér, de igazából nincs is sok mondanivalója.

Így hát kezdem én.

VACSORA

- Jobbra a kést, balra a villát - magyarázza anya. - Ide jön a kiskanál, úgy hívják, hogy desszertkanál. Ide pedig a szalvéta.

- Háromszögben - mondom bölcsen.

- Háromszögben.

És még koránt sincs vége. A tejes kancsóba tej kerül, a kosárba szeletelt kifli karikák. Kicsit megpirítva, mert úgy jó. Piros és fehér az asztal, a terítő, a szalvéták, még a függöny is. Kicsit karácsonyi, pedig nincs is még karácsony.

Vacsorára terítünk, apát várjuk.

Párizsi szeletek szépen körberakva, igazán szép. Paradicsom és paprika összevágva, de nem megsózva, mert úgy már nem olyan egészséges. Zöldhagyma, de azt én nem annyira szeretem, mert csípni szokott.

- A tálalás meghozza az étvágyat - mondja anya. - Az ember vizuális.

- Azt mit jelent? - kérdezem.

- Azt, hogy állandóan képzelődünk, álmodozunk, mozizunk. Előbb látunk meg valamit, és csak aztán teremtyük meg. Ahogy a Jóistenke is létrehozta a világot. Azért nem szoktam megkérdezni tőled, hogy mit szeretnél enni. Úgysem tudod. De a szemed mindig örül annak, amit eléd rakok, és ha a szemed örül, akkor a pocakod is.

Anya mindig el tudja magyarázni a dolgokat, hogy könnyen megértsem. Most is tudom, miről beszél, én is sok mindent álomban szoktam elkezdni, aztán folytatom, amikor felébredek. Így tanultam meg biciklizni, úszni meg festeni is. Egyszer majd egy saját világot is teremtek magamnak, ha már ezt kinőttem. De előbb el kell képzelnem. Most még nem megy, mert ez a mostani világ előretolakodik, és hiába nyújtogatom a nyakam, nem látom mögötte a másikat. Ahogy a moziban sem látja az ember a képet, ha egy magas bácsi ül az előttünk lévő sorba.

Anya virágot vág, hogy egyforma hosszú legyen a száruk, és beférjenek a vázába. Az is piros.

- A gyertya meg fehér - mutatja anya. Meg is gyújtja, mert a vacsorához ez is jár. Jobb az emésztés, azt szokta mondani. A kis láng pedig melengeti a lelket, és így a lélek is jól lakik.

A konyhánk olyan kicsi, hogy nem is fér el több vendég, mint három. Ezért, ha ünneplünk valami fontosat, akkor a szobában terítünk meg. De mostanában nem szoktunk semmi fontosat ünnepelni. Igazából semmit sem ünneplünk már régóta. Az utolsó ünnep a

szülinapom volt, és megnevettettem apát, mert azt mondtam neki, hogy nem leszek már öregebb. Kacagott, könnyes is lett a szeme. Aztán rám szólt, hogy ne mondjak ilyen butaságot.

Anya most felsóhajt. Bosszankodik.

- Lejött az egyik függönykarika - mutat felfelé a mennyezetre. A karnisra.

- Le - szemlélem én is.

- Megigazítom - mondja anya, és óvatosan rááll az egyik székre. Onnan meg az asztalra. Zokniban van, fehér. Még az is illik a terítéshez. Nyújtózkodik.

- Mindjárt - nyög.

Aztán minden elromlik. Még sose hallottam ilyen nagy csörömpölést, és nem is fogok már soha többé. Az asztalunknak nincs lába, mert az egész a falhoz van csavarozva. Most kitört minden csavar. Eltörtek a tányérok, kiömlött a tej, szanaszét a sok finomság. A padlón hever a párizsi, a paprika meg a paradicsom, és nagyon szomorúak, mert nem ott a helyük. Minden szomorú, ha nem a helyén van. Az emberek is. Leszakadt az asztal. Anya megütötte magát, sír.

Remeg a lábam, mint amikor sokat futok tornaórán. Vagy sokat guggolok. A kezem is remeg. Sírní akarok, de nem szabad, mert akkor megint elvisznek a doktor nénihez, hogy adjon nekem olyan gyógyszert, amitől nem kell sírnom.

Pocsékba ment a terítés.

Nem lesz vacsora.

Anya sír. Anya mindig megterít, én mindig segítek, de valami mindig elromlik. Anya soha nem éri el a függönyt, és soha nem tudom meg, milyen ízű a tej, meg a kifli. Most összeszedjük a sok összetört holmit, anya majd vesz másikat. Kimossa a terítőt. Meg a zokniját, mert arra is ráfröccsent a tej. Majd én segítek, mindig segítek.

De apa nem jön haza.

Anya sír.

Apa már soha nem jön haza.

NÉGY SZÓ

(naplótöredékek)

Ha nem jön közbe a betegség, a végére jártam volna a dolognak. No, mindegy is.

Nyolc éves voltam, amikor meghalt a nagymamám. Láttam őt feküdni a ravatalon, a koporsóban, mert anyámék elvittek a temetésre. „Olyan, mintha csak aludna, ugye?”, kérdezte anyám. Nem. Egyáltalán nem olyan volt.

Kicsivel később megkérdeztem apámat, hova került a nagy. Nem értette a kérdést. „A temetőbe”, mondta. Aztán másról beszélt.

Alighanem akkor döntöttem el, hogy megtudom az igazságot. És mivel úgy gondoltam, hogy sokféle igazság létezhet, rögtön nekiláttam. Amióta a betűket ismertem, olvastam, de most aztán tényleg behúztam. Napi látogatója lettem az iskolai könyvtárnak, a kedves könyvtáros néni, akit véletlenül ugyanúgy hívtak, mint a nagyit, csak fogta a fejét a könyvek láttán, hogy miket kökcsönzök ki.

Csupa felnőtteknek szóló kötetek: Don Quijote, Odüsszeia, Macbeth, A nap szerelmese. Némelyik mű több oldalból állt, mint az összes kötelező olvasmány együttvéve, amiken türelmetlenül igyekeztem túl lenni, hogy aztán visszatérjek a küldetésemhez.

Legjobb barátomat, aki az édesapját veszítette el elég korán, beavattam a titokba. Olykor odajött, és megkérdezte, hogy haladok. „Megyeget”, bólogattam. „De rengeteg könyv van még hátra”. Sóhajtott.

A középiskola évei alatt pátszor megvárt órák után, és mintegy félvállról, megkérdeztr: „Ha megvan, lehetek az első, aki megtudja?”. „Hát persze”, feleltem, éss komolyan is gondoltam. Ha megtudom a lényegét, ő lesz az első. Megérddemli.

Mert a lényegét kerestem. Azt az egy könyvnyi igazat. Lehet vastag is a kötet, nem bánommm.

Persze a szentírások sem maradhattak ki. Kelet és nyugat bölcseinek, prófétáinak, beavatottjainak, örült szentjeinek zsavai. Tudomásul vettem, és eltettem őket a többi közé.

Közben elvégeztem az egyetemet, megnősültem, gyermekem is született, elváltam, miként szokás. Feleségem nem értette az egészet, kislányom már sokkal inkább. „A bölcsek követ keresed, apa?”, kérdezte. „Valami olyasmi”, mondtan.

És faltam a könyveket. Ott lesz a megoldás, ott kell lennie, győzködtem magamat. Persze azon könyvekből is megőriztem egy-egy mondatot, víziót, amelyeret olvasás után

azonnal elfelejtettem, mert éreztem, hogy minden a lényegről szól, függetlenül az író szándékától. Egy a világ, és egy a lélek. Hát kutattam tovább.

A betegség, ezek a furcsa tünetek egy tavaszi napon jelentek meg, mint egy kellemetlen látogató a vasárnapi ebéd után, akit senki sem hívott, senki sem lát szívesen, de akinek pecsétetes papírja van arról, hogy rendelkezjet életem és halálom felett.

Mára kórtörténetem több latin szót tartalmaz, mint a Vulgata, de semmivel sem lettem okosabb. Az orvosok srm. A lényeg, hogy elhalnak az érzékszerveim, először a szaglás és az ízlelés, aztán a hallás, ezt követi a látás, és végül a tapintás. Húzódok vissza a világból, mint egy visszafelé játszott film képkockái. Beszélni sem tudok már, ez csak a ráadás, de az írás még megy. Pötyögöm a billentyűzetet, amíg látom, amíg érzem, tapintani tudom. Nem sokáig már.

Nemrégiben újra eljött a legjobb barátom. „Meglesz a könyv?”, kérdezte. „Megírod még?” Tudta a választ. Az ember nem hazudik lelke másik felének.

„Négy szó elég lesz”, mondtam. Miért pont négy? Ő is ezt kérdezte. Nem tudtam erre felelni. Talán mert hárob a magyar igazság és egy a ráadás a mondás szerint. Vagy, mert remélem, hogy négy szó leírása a végén még nem hajadja meg a képességeimet. Mert eljön a nap, amikor már sokat ér az a négy szó.

Már nem hív, mert nem hallom meg, nem tudom felvenni a telefonra. Jön, de csak a körvonalait látom, mint egy alulexponált kép, ahogy ül a fotelben, ahogy csak néz, mozog a szája, erősen arzikulálva kérdezi: „Mikor lesz vége?” „Te leszel az első”, írom le a szavakat, és mutatom nekem a papírt. „Tudnom kell.”, mondja. Válla rázkódik a sírástól.

Meglesz, biztatom magam, még itt vannak könyvek a számítógépen, még képes vagyok a monitoron felnagyítani a betűket, még anyi könyv van hátra. És a négy szó csak egyszerre születhet meg, tudom, ahogy egyszerre születik a test és a lélek.

Nem látok már vakon írom a szavakat ujjaim enlékeznek a betűk helyére. Ő most is itt mellettem beljavit, gyengédem fogja a csuklóm, vezet. Mindig mellettem volt amikor szükségem volt rá. Vagy ezt mondtam már?

Mintja egy kellemetlenül vastag kesztyűt viselnék Nem érzem márcsak remélem hogy valóban lenyomom a billentyűket hogyan sorjáznak a szavak, hogy van még értelme a munkámnak. Már nem késhet soká az a négy szó, nem maradhat el be kell fejeznem amit elkezdtem,...

van isten . nincs halál.....

(töredék vége)

A SZERZŐ JEGYZETEI

ÉJFÉLI NAP

Ezzel a fogalommal (Midnight Sun) a The Strawbs zenekar hasonló című dalával kapcsolatban találkoztam először, és mint később megtudtam, az elképzelt atomcsapást nevezték el így módon. Innen vettem kölcsön a novella címét. Az elbeszélés utolsó mondata: „s ők egy pillanat alatt eltűntek a fényben.” viszont már kedvenc magyar regényem, Dallos Sándor: „Aranyecset” c. művére utal, pontosabban idézi a könyv záró sorait.

FURCSA KÉZFOGÁS

A novellát a Bikini zenekar „Nagy barátkozások” c. dala ihlette. A dalt Trunkos András és Németh Alajos írta.

JÖNNEK

Rejtő Jenő (P. Howard) gondolatai, sorai, karakterei, sorsa elevenedik meg ebben az írásban.

KOCSMÁBAN

Mark Hollis és a Talk Talk zenekar dalainak címei jelennek meg ebben a novellában.

REPÜLÉS

Ebben a novellában ismét a Bikini zenekar egyik dala szólal meg prózában. A dal címe: „Repülök”, a dalszöveget Dévényi Ádám írta.

Málta, 2020. február 22.